

BULLETIN

VÝROČNÍ ZPRÁVA NPC ZA ROK 2014

Protidrogové operace 2014

Dobírka
Panama
Batman
Pril
Lucky
Jitka
Nabava
Otakar
Paleta
Softis ...

Křest knihy

OSINT a vývoj internetu

Dokazování

- hodnocení rizik (kontaminace, zdravotní rizika, taktická rizika apod.)
- půjčovna osobních ochranných prostředků všech ochranných kategorií
- profilace a vyhledávání v kontaminovaném prostředí
- akreditované odběry vzorků dle standardů INTERPOLu v souladu s ČSN EN ISO/IEC 17025
- transport neznámých materiálů
- krátkodobé uložení neznámých rizikových materiálů
- dekontaminace osob a materiálu
- desinfekce a dekontaminace obytných i veřejných prostor dle zák. č. 258/2000 Sb., o veřejném zdraví
- taktické poradenství pro bezpečnostní složky

BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Vydavatel:

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Redakční rada:

plk. Mgr. Jakub FRYDRYCH
plk. Ing. Petr KOČÍ
plk. JUDr. Břetislav BREJCHA
plk. Mgr. Miroslav HRACHOVEC
kpt. Ing. Martin KUCHAR, Ph.D.
Doc. JUDr. Jozef ČENTĚŠ, Ph.D.
Doc. JUDr. Jozef METENKO, Ph.D.
Mgr. Karel LEHMERT, Ph.D.
por. Ing. Martin LÁTAL
Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA
Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ
PhDr. Miroslav NOŽINA, Ph.D.
Mgr. Jaroslav ŠEJVL
pplk. JUDr. Ing. Marek BLAŽEJOVSKÝ, Ph.D.

Vedoucí redakce:

kpt. Bc. Petr Procházka
Tel. 974 836 429, 731 670 480

Adresa pro zasílání příspěvků:

Policejní prezidium České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC, 170 89 Praha 7
omp@npdc.cz

Vydává:

oddělení vydavatelství obchodního odboru
Tiskárny MV, Bartůňkova 1159/4
Poštovní schránka 10, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 341, 974 887 335
Fax.: 974 887 333

Tiskne:

Tiskárna MV, p. o., Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 312
Fax.: 974 887 395
Vychází 4x ročně, cena 73,- Kč
Roční předplatné 292,- Kč + distribuční poplatky

Objednávky přijímá a vyřizuje:

Tiskárna MV, p. o., obchodní úsek,
Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 334, 974 887 335, 974 887 341
Fax.: 974 887 333
e-mail.: bohumil.strnad@tmv.cz

Distribuci vyřizuje:

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Za věcnou správnost příspěvku ručí autor.
Příspěvky podléhají recenznímu řízení.

Přetisk či jiná reprodukce obsahu je povolena
pouze s písemným souhlasem redakce.

Podávání novinových zásilek

Povolila Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha,
Čj.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996

Povoleno MK ČR – 7834

ISSN 1211-8834

Grafické zpracování:

Radek Kšír

OBSAH:

VÝROČNÍ ZPRÁVA NPC ZA ROK 2014

ANNUAL REPORT NPC 2014

kpt. Mgr. Barbora Kudláčková 3

IDENTIFIKACE METAMFETAMINU VE VLA- SECH METODOU MIKROEXTRAKCE NA PEVNOU FÁZI V KOMBINICI S KAPI- LÁRNÍ PLYNOVOU CHROMATOGRAPHIÍ A HMOTNOSTNÍ SPEKTOMETRIÍ

IDENTIFICATION OF METHAMPHETAMINE IN HAIRS
BY THE METHOD OF MICROEXTRACTION ON
SOLID PHASE COMBINED WITH CAPILLARY
GAS CHROMATOGRAPHY AND MASS SPECTRO-
GRAPHY

pplk. RNDr. Michael Roman, CSc. 29

PROFILACE DŮKAZNÍHO MATERIÁLU V KONTAMINOVANÉM PROSTŘEDÍ

EVIDENCE PROFILING AT CONTAMINATED CRIME
SCENE

Mgr. Karel Lehmert, Ph.D. 36

POLICIE & INTERNET (ANEK KRIMINÁLNÍ ZPRAVODAJSTVÍ NA INTERNETU)

POLICE & INTERNET (OR CRIMINAL INTELLIGENCE
ON THE INTERNET)

kpt. Bc. Jiří Sypeký 46

KNIVHOVNÍČKA

BOOKSTORE

kpt. Bc. Petr Procházka 53

TEST TAKTICKÉ PROTIPOŽÁRNÍ ROUŠKY BLANKFIR

TEST OF TACTICAL FIRE BLANKET BLANKFIR

Mgr. Karel Lehmert, Ph.D. 55

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

předkládáme Vám nové číslo bulletinu Národní protidrogové centrály s nadějí, že skladba zvolených témat zaujme ty z Vás, kteří z osobního nebo profesního zájmu sledují trendy nelegálních drogových trhů v České republice. Svým skromným dílem se snažíme touto formou přispět k větší názorové pestrosti při diskusích o směřování protidrogových politik i lokálních opatření, která směřují k minimalizaci rizik spojených s drogovým byznysem a konzumem. Naštěstí nezůstáváme osamoceni a v běžném každodenním životě, se nám dostává čím dál více pozitivních zpětných vazeb na práci Národní protidrogové centrály i policie v protidrogové oblasti jako celku. Je snadné hlásat rádoby velké pravdy o neúčinnosti represe a boje proti drogám, ale všední konfrontace s drogovým problémem, ať již v podobě rizik při výrobě drog, doprovodné převážně majetkové kriminality, sni-

žování kvality bydlení v místech vysoké koncentrace problémových uživatelů drog či bezprostřední zkušenost s drogovou závislostí ve vlastní rodině jasně ukazují, že neefektivnější opatření tkví v důsledném postihování všech jednání ve veřejném prostoru, která porušují práva ostatních. Neopodstatněné přeceňování role trestní represe a naopak bagatelizace správních sankcí vede často i kompetentní správní, kontrolní i regulační autority k pasivní rezistenci a spoléhání na imaginární zásah někoho jiného. I v této oblasti, v konkrétních případech platí, že co neuděláme, to se obvykle nestane.

Podnětné čtení a hezké léto přeje

plk. Mgr. Jakub FRYDRYCH
ředitel NPC

VÝROČNÍ ZPRÁVA NPC ZA ROK 2014

Mgr. Barbora KUDLÁČKOVÁ

Klíčová slova:

obchod metamfetaminem; obchod marihuanou; obchod kokainem; obchod heroinem; obchod anaboliky; prekursor drog; nové psychoaktivní látky; mezinárodní spolupráce; zajišťování výnosů trestné činnosti; oddělení metodiky a prevence; statistické údaje o drogové trestné činnosti

Abstrakt:

Výroční zpráva Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky za rok 2014, jako každoročně, shrnuje situaci v oblasti drog na území České republiky z pohledu orgánů vymáhajících právo. Zaměřuje se na zásadní vývojové trendy v oblasti nelegální výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jedy a na míru angažovanosti jednotlivých organizovaných zločineckých uskupení, která jsou do této trestné činnosti zapojena. Snaží se také nastínit možný vývoj drogové scény v České republice a rizika s ním spojená. Výroční zpráva je doplněna statistickými a kazuistickými daty, o která se popisovaný stav argumentačně opírá.

Obchod METAMFETAMINEM

Metamfetamin neboli pervitin patří i nadále k nejčastěji zneužívaným drogám v České republice. Více než tři čtvrtiny českých problémových uživatelů tvoří právě uživatelé metamfetaminu. Zásadní pro tuzemskou výrobu metamfetaminu je dobrý přístup výrobců k prekurzorům a pomocným látkám. Přetrvávajícím trendem ve výrobě metamfetaminu je extrakce pseudoefedrinu z volně prodejných léčiv, která jsou v převážné většině dovážena z Polska. Ani přes opakované snahy, nejen České republiky, ale i dalších států a to zvláště Německa, se stále nepodařilo v Polsku přijmout legislativu účinně omezující volný prodej těchto léčiv. Mezi zdrojové státy léků s obsahem pseudoefedrinu se opět vrátilo také Slovensko, kde se vymahatelnost přijaté legislativy nedaří účinně prosazovat. Tato léčiva jsou nově dovážena také například z Bulharska, kam jsou často pašovány zájmové léky z Turecka a odtud následně putují do Polska a České republiky. Výdej těchto léků v našich lékárnách je v posledních letech stabilizovaný.

Z hlediska způsobu výroby v ČR naprosto převládá konverze pseudoefedrinu na metamfetamin tzv. jodofosforovou „českou cestou“. Ze strany výrobců drog přetrvává zájem na získávání prekurzorů a dalších chemikálií, nezbytných k jejich výrobě, především z legálního trhu, tedy od oficiálních výrobců a prodejců. Díky důsledné mezinárodní kontrole, stále se zvyšujícímu zájmu o tuto problematiku i ze strany orgánů vymáhajících právo a to nejen od policie a celní správy, ale i dalších kompetentních orgánů, povolující obchod s těmito látkami a v neposlední řadě i ze strany odpovědných chemických a farmaceutických firem, je to pro tyto pachatele čím dále složitější. Proto hledají nejen nové cesty k získávání

tradičně zneužívaných chemikálií, ale často i nových látek, které nejsou pod legislativní kontrolou. Jedná se jak o látky, ze kterých se prekursory vyrábí – tzv. pre-prekursory, ale i o hledání nových syntéz a metod výroby drog. V roce 2014 se jednalo zejména o chlorpseudofedrin, který byl pachateli nově vyvinut tak, aby obešli trestní legislativu evropských zemí a zároveň našli náhradu za stále více kontrolovaný pseudoefedrin.

Poptávka po metamfetaminu, zejména ze strany zahraničních uživatelů, neustále narůstá a významně podněcuje aktivity organizovaných zločineckých uskupení na území ČR v oblasti velkoobjemové produkce metamfetaminu a jeho distribuce do zahraničí, která představuje velmi významný zisk. Dochází ke zvyšování objemu výroby v rámci jednoho výrobního cyklu i trendu komercializace produkce a distribuce metamfetaminu.

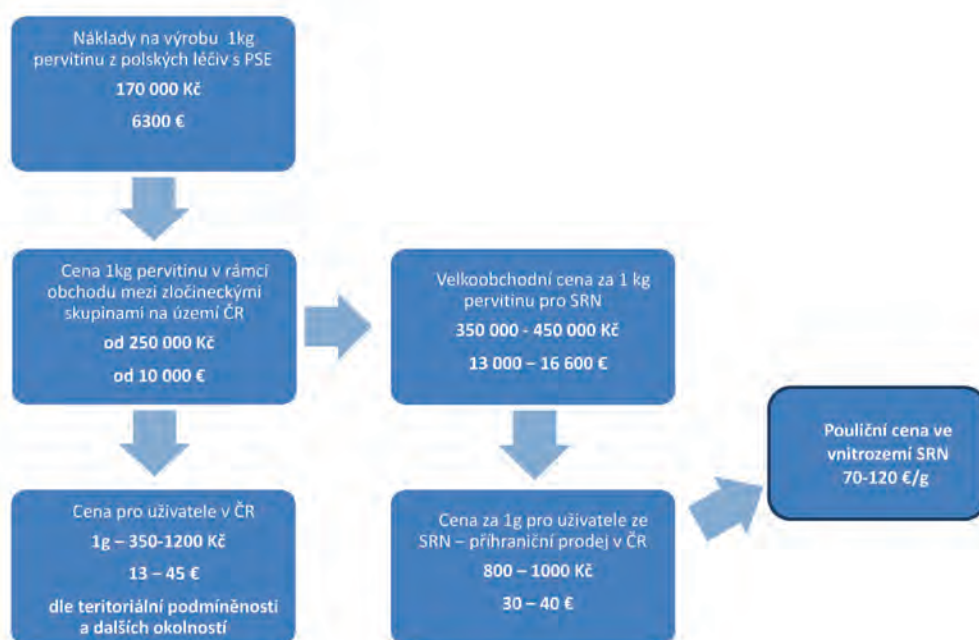
Z velké části k tomu přispívá právě snadná dostupnost léčiv s vysokým obsahem prekursoru-pseudoefedrinu. Jedná se o léčiva jako je například Sudafed, Cirrus, Acatar. V Polsku dosud není stanovena žádným závazným právním předpisem jakákoliv regulace prodeje těchto léčiv s obsahem pseudoefedrinu. Tím je dána velmi snadná cesta pro zájemce o tato léčiva. Léky jsou dostupné i mimo lékárny a lze je zakoupit v hypermarketech nebo také na čerpacích stanicích. Trend poslední doby je, že lidé, kteří se specializují na dovoz léčiv z Polska, navazují „obchodní“ kontakty s osobami polské národnosti. Obchody s léčivy probíhají v blízkosti státních hranic na polské straně a platby jsou hrazeny v eurech.

Značná část dovozu léčiv s obsahem pseudoefedrinu z Polska do ČR byla převzata bulharskými zlo-

číneckými skupinami, jichž na území Polska a ČR začalo působit několik. Tyto skupiny dodávají léčiva s obsahem pseudoefedrinu přímo Vietnamským zločincům v množství od 30 kg výše. Část léčiv nepocházela z Polska, ale byla bulharskými zločinci do Polska nejprve dovezena z Turecka, kde se některá tato léčiva licenčně vyrábí. V Polsku jsou pak léčiva skladována a dle poptávky vietnamských zločineckých skupin vyvážena do ČR. Tímto způsobem bylo do ČR dovezeno několik set kilogramů tablet s obsahem pseudoefedrinu.

K výrobě 1 kg metamfetaminu je zapotřebí cca 4,5 kg „polských“ léčiv, přičemž 1 kg léčiv lze v Polsku pořídit za cca 30 000 Kč. Látky s obsahem pseudoefedrinu ve formě tzv. pre-prekurzorů, které

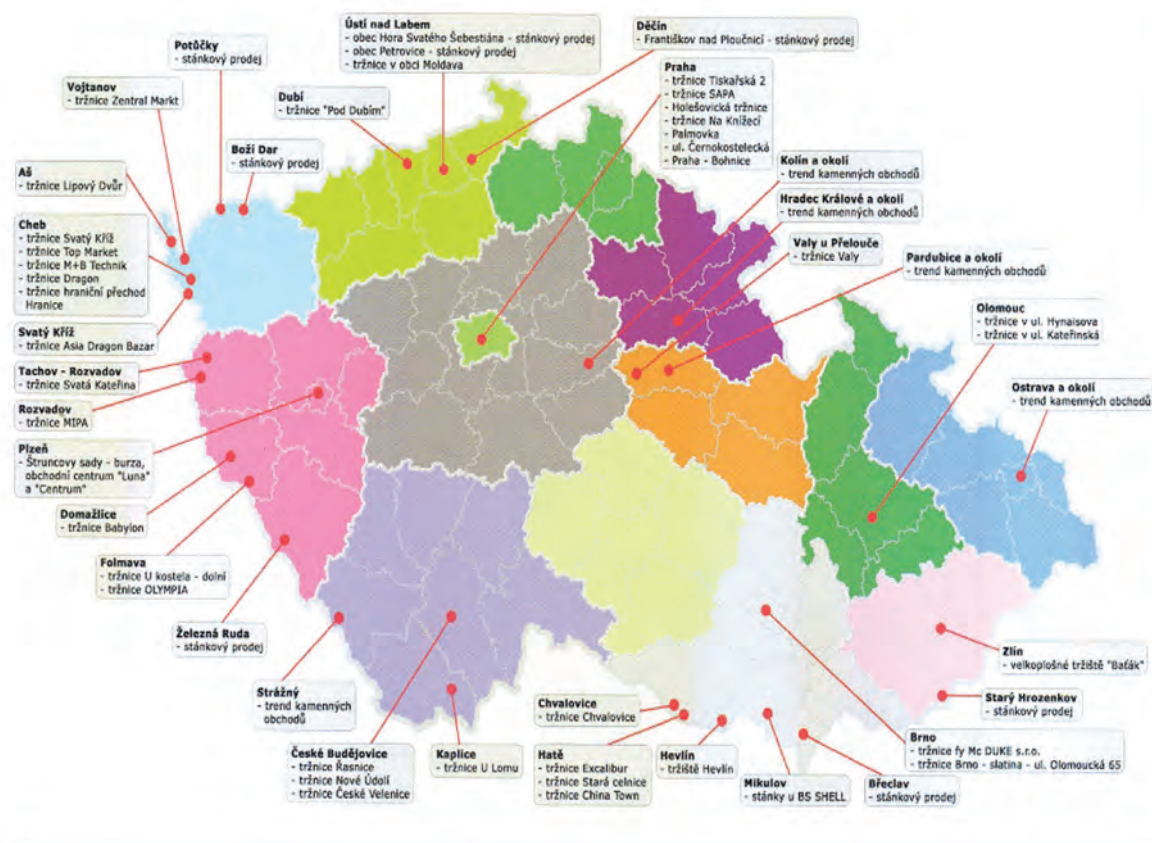
nejsou na seznamech kontrolovaných látek. Jsou navíc v řádech stovek kg dováženy i z Asie, převážně z Číny, a to za ještě nižších finančních nákladů než léčiva z Polska. Zmíněné organizované skupiny jsou schopny vyrobit 1 kg metamfetaminu za cca 170 000 Kč, přičemž jej v rámci „velkoobchodního prodeje“ (v řádech jednotek kg) prodávají za cenu 250 000 Kč. V případě vývozu do Spolkové republiky Německo a prodeje na tamním trhu se tato cena zvyšuje čtyřnásobně, v případě vývozu do severských zemí se cena zvyšuje až osminásobně. Organizované skupiny mají vytvořeny pružně fungující produkční a distribuční sítě, které jsou schopny velmi rychle reagovat na vysokou poptávku po metamfetaminu.

Velkoobjemová výroba metamfetaminu je již několik let doménou organizovaných zločineckých skupin původem z Vietnamu. Nelegální počínání těchto skupin je vysoce konspirativní. Dokonale si například monitorují prostor tržnic, kde koncentrují nabídku nelegálních komodit, včetně nabídky metamfetaminu, určeného zejména pro zahraniční odběratele. Na zesílené kontroly ze strany policie a dalších regulačních orgánů reagují přesouváním nabídek či předávek přes prostředníky, na odlehlá místa, či do dalších provozů jako jsou bary, herny a jiné. Tato místa navštěvují zejména odběratelé ze SRN a nakupují metamfe-

tamin v množstvích od několika gramů až po stovky gramů a poté jej v sofistikovaných úkrytech vyváží. Vývoz metamfetaminu do sousedních zemí je taktéž zajišťován prostřednictvím kurýrů ze SRN nebo kurýrů najímaných zejména v řadách sociálně slabších obyvatel. Vývoz taktéž zajišťují přímo osoby vietnamské národnosti, napojené na hlavní organizátory obchodu s omamnými a psychotropními látkami. V těchto případech je metamfetamin v řádech kilogramů na území SRN předáván nejčastěji vietnamským obchodníkům s pobytem na území SRN, kteří zde zajišťují jeho další prodej.

Asijská tržiště s největším výskytem nabídky nelegálních drog

Jsou taktéž zaznamenávány případy přesouvání výroby metamfetaminu do Polska, zejména do lokalit nacházejících se v blízkosti hranic se SRN, které zpravidla provozují občané Polska, za významné podpory organizovaných zločineckých skupin původem z Vietnamu.

Stále více se na trhu objevuje kvalitní metamfetamin, který není ředěn a dosahuje obsahu metamfetaminové báze kolem 75 % až 80 %, a dále metamfetamin vyrobený ve formě krystalů. O tento metamfetamin je značný zájem ze stran odběratelů z Německa a také z Polska, kteří nakupují drogu řádově ve stovkách gramů. Zájemci o metamfetamin ve formě krystalů mají pocit, že nakoupili ten nejkvalitnější metamfetamin, jaký může na trhu být. Jak však odborné chemické analýzy zajištěné látky dokazují, u krystalů se jedná pouze o finální „kosmetickou“ úpravu a s kvalitou to nijak nesouvisí. Výrobci metamfetaminu se pouze přizpůsobují poptávce na trhu a také tomu, že metamfetamin ve formě krystalů lze prodávat za vyšší ceny než metamfetamin ve formě sypkého prášku.

Přes vzrůstající trend nárůstu počtu velkokapacitních laboratoří na výrobu metamfetaminu na území České republiky, statisticky stále převažují domácí varny, které se nachází přímo v obydlích objektů a představují nemalé riziko pro široké okolí. Nebez-

pečí takovýchto laboratoří spočívá zejména ve vysokém riziku výbuchu a požáru a zamoření obydlí a jejich okolí zdraví a život ohrožujícími chemickými a toxickými látkami.

Vzhledem ke zvyšujícím se produkčním schopnostem některých varen, vzrůstá také problém s množstvím nebezpečného dopadu, který při výrobě vzniká. Tyto odpady čím dál častěji ohrožují životní prostředí, kontaminují podzemní vody a následné náklady na jejich likvidaci jsou značné.

Výroba a distribuce metamfetaminu v ČR se jeví jako středoevropsky významný drogový problém, který je spojen nejenom s výrobní základnou v Česku, ale stále více rostoucí spotřebitelskou poptávkou v Německu, Rakousku i v dalších zemích EU.

Česká republika se svým specifickým produkčním a uživatelským postavením v rámci Evropské unie, bude velmi pravděpodobně i do budoucna v oblasti nelegálních drog čelit trendům, které budou mít dopad jak na nárůst míry produkce a užívání metamfetaminu v ČR, tak v sousedních zemích. S ohledem na dlouhodobý nárůst problémového užívání metamfetaminu v ČR lze očekávat i nárůst sekundární drogové kriminality s ním spojené a další eskalaci přidružených zdravotních, sociálních a kriminogenních rizik.

Taktéž se dá předpokládat, že bude v této souvislosti docházet k postupnému dalšímu rozrůstání cizojazyčných struktur zabývajících se nelegálním obchodem s metamfetaminem, jak v příhraničí, tak i ve vnitrozemí. Struktury v příhraničí budou i nadále sloužit jako základna pro další distribuci OPL, popřípadě

jako místo, kde bude docházet ke zprostředkování těchto obchodů a samotný obchod se pak odehraje jinde. Vnitrozemské struktury pak budou stále využívány buď pro výrobu OPL anebo pro zajištění činností vedoucích k zakonspirování obchodů s OPL, popř. k legalizaci zisků pocházejících z těchto obchodů.

Operace JITKA

V rámci operace „JITKA“ se detektivům Národní protidrogové centrály SKPV podařilo odhalit rozsáhlý nelegální obchod s chemickými látkami určenými pro výrobu metamfetaminu. Látky z tohoto nelegálního obchodu představovaly významný zdroj látek zejména pro velkovýrobce metamfetaminu působících v příhraničních oblastech na severu a západě Čech. Nebezpečnost této trestné činnosti spočívala jednak v objemu zobchodovaných látek a jednak ve skutečnosti, že byla provozována pod zástěrkou legálního obchodu s chemickými látkami. Jedná se o zatím první případ, kdy se podařilo zadokumentovat takto rozsáhlé nelegální nakládání prodejce s chemickými látkami jinak nepodléhajícími regulaci. Látky, které muž zobchodoval během samotného prověřování a které byly zajištěny při jeho zadržení, by se daly zneužít na výrobu cca 3,5 tuny metamfetaminu, jehož hodnota na nelegálním trhu v ČR přesahuje 2,5 miliardy korun.

Po více jak ročním prověřování trestné činnosti zadrželi koncem července detektivové Národní protidrogové centrály, ve spolupráci se Zásahovou jednotkou KŘP Ústeckého kraje, jednačtyřicetiletého českého státního příslušníka, který předmětnou protiprávní činnost organizoval. Samotná trestná činnost probíhala tak, že muž prostřednictvím firmy, jejíž byl vlastníkem, nakupoval v České republice a zahraničí chemické látky potřebné pro výrobu metamfetaminu a tyto látky dále prodával cestou svých prodejen s chemickými potřebami v Praze, Chomutově a Chebu, konečným výrobcům metamfetaminu, překupníkům a dealerům zejména z řad vietnamské komunity. Odběratelé uvedené látky dále distribuovali a používali pro extrahování pseudoefedrinu z léčiv a vlastní výrobu metamfetaminu.

Během prověřování trestné činnosti pachatele se podařilo policistům zadokumentovat nelegální ob-

chod několika tun jódu a červeného fosforu (nejméně 4,1 tuny jódu a 2,4 tuny červeného fosforu). Pro výrobu 1 kg metamfetaminu je potřeba cca 1,4 kg jódu a 0,4 kg červeného fosforu.

Při samotném zadržení podezřelého policisté zajistili 10 kg pseudoefedrinu, 3 kg metamfetaminu, 6 mil. Kč v hotovosti, 4,7 mil. Kč ve směnkách, 750 kg jódu, 740 kg červeného fosforu, 613 litrů kyseliny fosforečné, 2 319 kg hydroxidu sodného, 822 litrů kyseliny chlorovodíkové, 1 571 litrů toluenu, 1 380 litrů acetonu, velkokapacitní laboratoř na výrobu metamfetaminu a 5 luxusních osobních automobilů. Při zajišťování takto velkého objemu nebezpečných látek, často balených v neoriginálních obalech, musel být na místo přivolán Hasičský záchranný sbor, který provedl dekontaminaci místa nálezu a zároveň asistoval při jejich převozu do režimového skladu Policie České republiky.

Chemické látky pocházející od obviněného byly zajištěny v rámci uskutečněných policejních operací v nelegálních laboratořích na území karlovarského, ústeckého, středočeského kraje a v hlavním městě Praha. Celkem se zatím jedná o 5 velkokapacitních laboratoří s celkovou odhadovanou produkcí v řádech stovek kilogramů metamfetaminu. Přírodní výrobci metamfetaminu jsou stíháni v oddělených trestních řízeních.

Zadržený muž byl obviněn pro zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c), trestního zákoníku, za což mu hrozí trest odnětí svobody v délce trvání v rozmezí od 8 do 12 let. Současně bylo zahájeno i trestní stíhání právnické osoby, firmy nakládající s chemikáliemi, prostřednictvím které obviněný chemické látky obchodoval. Této firmě hrozí peněžitý trest, propadnutí majetku a zrušení.

Operace PALETA

V rámci navazující operace „PALETA“ se policistům Národní protidrogové centrály SKPV ve spolupráci s Celní protidrogovou jednotkou GŘC a německými orgány, podařilo odhalit rozsáhlý mezinárodní nelegální obchod s látkou určenou k výrobě metamfetaminu (pervitin). Jedná se o chlorpseudoefedrin, který byl pachateli nově vyvinut tak, aby obešli trestní legislativu evropských zemí a zároveň

našli náhradu za stále více kontrolovaný pseudoefedrin.

Kriminalisté se s touto látkou poprvé setkali v říjnu roku 2013, kdy byla v rámci operace „TAT“ rozkryta skupina 8 osob, které vyráběly a distribuovaly metamfetamin. Při domovních prohlídkách byly nalezeny velkoobjemové výroby pervitinu, značné množství chemikálií a 100 kg bílé sypké látky, která

byla později chemickými experty policie identifikována právě jako chlorpseudofedrin. Získané poznatky naznačovaly, že látka by mohla pocházet ze Spolkové republiky Německo. Na základě těchto informací započala v této trestní věci intenzivní spolupráce s německými orgány vymáhajícími právo.

Prováděným šetřením bylo potvrzeno, že ve spolkové zemi Sasko působí skupina osob, která disponuje značným množstvím chlorpseudofedrinu a podílí se na jeho prodeji odběratelům do České republiky. V Čechách následně docházelo k výrobě metamfetaminu, který se poté vracel do Spolkové republiky Německo, dílem byl určen i na náš trh.

Vlastní rozpracování případu bylo zahájeno společným týmem detektivů NPC a CPJ GŘC v únoru 2014. V jeho průběhu byla navázána úzká spolupráce se Spolkovým kriminálním úřadem Wiesbaden (BKA), kde bylo vedeno zrcadlové šetření pod krycím názvem „DISCOUNT“.

Hlavním organizátorem této trestné činnosti v České republice byl občan Turecka žijící dlouhodobě v Praze. Ve spojení s českými občany, jež využíval jako kurýry, odebíral v SRN chlorpseudofedrin v množství desítek kilogramů, ze kterého nechával vyrábět v České republice metamfетamin nebo chlorpseudofedrin. Ten dodával dalším samostatným výrobcům. Tento občan Turecka se dále podílel na zorganizování dovozu 182 kg heroinu do ČR, který byl orgány Celní správy nalezen dne 28. 02. 2014

ukrytý v paletách nákladu dovezeného kamionem z Turecka do ČR.

V průběhu rozpracování a během závěrečné realizace operace „PALETA“ bylo v České republice zajištěno 182 kg heroinu, 0,4 kg metamfetaminu, 0,5 kg chlorpseudofedrinu, 16 000 EUR v hotovosti z trestné činnosti, 5 osobních vozidel použitých k trestné činnosti, 3 krátké a jedna dlouhá střelná zbraň, střelivo a padělané doklady totožnosti.

V průběhu operativního rozpracování a během závěrečné realizace paralelní operace „DISCOUNT“ bylo v SRN zajištěno 2 900 kg chlorpseudofedrinu, 4 kg metamfetaminu a 17 000 EUR v hotovosti.

V České republice bylo při závěrečné realizaci případu zadrženo sedm osob, které jsou v současné době vazebně trestně stíhány. Za zvlášť závažný zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) odst. 4 písm. c) trestního zákona, za což jim v případě odsouzení hrozí trest odnětí svobody v délce 10 až 18 let. V Německu je pro popisovanou trestnou činnost vazebně stíháno rovněž sedm osob.

Objemem zajištěného prekurzoru je operace „PALETA“ ve středoevropském prostoru ojedinělá. V konečném důsledku bylo zabráněno výrobě více než 2,3 tunám metamfetaminu, jehož hodnota by na českém nelegálním trhu činila 1 600 000 000 Kč.

Operace SOFTIS

Detektivové Národní protidrogové centrály zadrželi koncem měsíce května 2014 mezinárodní organizovanou skupinu pachatelů, zabývající se nelegálním dovozem a následným prodejem léků s obsahem pseudofedrinu. Celkem bylo zadrženo 7 osob, z toho tři státní příslušníci Bulharska, dva státní příslušníci Vietnamu a dva čeští státní příslušníci.

Léky, se kterými pachatelé obchodovali, pocházely z Turecka. Pašování léků vedlo přes několik států Evropské unie (Bulharsko, Polsko) a končilo v ČR, kde byly tyto léky prodávány na černém trhu. Hlavou celé organizace byli dva bulharští státní příslušníci – bratři, kteří byli v minulosti pro stejnou trestnou činnost stíháni i v zahraničí (Bulharsko a Polsko). Na území ČR byly tyto léky s obsahem pseudofedrinu

prodávány do vietnamské komunity. Léčiva byla následně používána k výrobě metamfetaminu.

Zadržené osoby byly obviněny, že v celkem devíti případech do České republiky dovezly léky s obsahem prekurzoru pseudofedrinu o celkové hmotnosti 321,7 kg. V rámci prověřování této trestní věci se podařilo zajistit 83,7 kg léku Cirrus, přičemž z tohoto množství léků by bylo možno vyrobit až 16 kg OPL – metamfetaminu. Spáchaly tak zvlášť závažný zločin Nedovolená výroba a nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve smyslu § 283 odst. 1, odst. 2, písm. a), odst. 3, písm. c) trestního zákoníku, za což jim hrozí trest odnětí svobody v délce trvání v rozmezí od 8 do 12 let. Celkový objem dovezených léčiv je odhadován na 1 tunu.

Operace RUBELLA

Na vzrůstající dovoz léčiv Cirrus a Sudafed obsahujících pseudofedrin z Polské republiky, kterým se zabývají skupiny bulharských Romů, reagovali detektivové Národní protidrogové centrály operací RUBELLA, kterou zahájili počátkem roku 2014. Cirrus obsahuje v 1 tabletě 120 mg pseudofedrinu,

na rozdíl od tablet dostupných v ČR, které obsahují jen 30 mg pseudofedrinu.

Na základě informací polských bezpečnostních sborů bylo zjištěno, že většina léčiva Cirrus dodávaná těmito skupinami, pochází z Turecka a jsou letecky a automobily dopravovány do Polska a později do-

dávány do ČR. Činností detektivů Národní protidrogové centrály bylo zjištěno, že skupiny dovážejí léčiva i přímo do ČR.

Což se podařilo zadokumentovat zadržením dodávkového vozidla na našem území, které přivezlo z Bulharska 10 kg léčiva Cirrus ukrytého v rezervním kole. Hlavní organizátory dovozu a prodeje léčiv s pseudoefedrinem do ČR se podařilo Útvarem rychlého nasazení zadržet při prodeji 29 kg léčiva Cirrus v Ostravě. Další pachatelé z této skupiny byli zadrženi Zásahovou jednotkou Krajského ředitelství PČR Moravskoslezského kraje. Celkem bylo zadrženo a je stíháno

8 pachatelů, z toho 7 občanů Bulharska a 1 občan ČR.

Pachatelé byli obviněni ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy popsaného v ust. § 283 trestního zákoníku v rozsahu, který je jim kladen jednotlivě za vinu a za který jim hrozí tresty odnětí svobody v délkách 2 až 10 let, 8 až 12 let nebo 10 až 18 let odnětí svobody.

Během této operace spolupracovala Národní protidrogová centrála s policejními sbory Bulharska, Polska a Slovenska a dále se Službou kriminální policie a vyšetřování Městského ředitelství policie Ostrava.

Operace LUCKY

V rámci společné operace Národní protidrogové centrály SKPV a policejních orgánů Rakouska, Einsatzgruppe Nord Bundesland Oberösterreich – Zásahové skupiny Sever spolkové země Horní Rakousy a BKA Wien – Spolkového kriminálního úřadu Vídeň, se detektivům podařilo odhalit tříčlennou organizovanou skupinu pachatelů, která se zabývala nákupem metamfetaminu na území České republiky, jeho distribucí v rámci republiky a vývozem do Rakouska, a dalších sedm osob, které se na této trestné činnosti podílely. Metamfetamin pocházející od této skupiny pachatelů představoval významný zdroj metamfetaminu pro odběratele zejména z hornorakouského města Linec a z jeho okolí.

Rakouští zájemci stále častěji vyjíždějí zejména za metamfetaminem, ale i marihuanou na území České republiky. I zde rozhodující úlohu sehrávají vietnamské tržnice. Taktéž zločinecké skupiny z Rakouska projevují intenzivnější zájem o český metamfetamin a dovážejí ho za pomoci kurýrů na rakouský nelegální trh. V souvislosti se zvýšenou poptávkou zahraničních uživatelů dochází na české straně ke zvyšování objemu výroby metamfetaminu v rámci jednoho výrobního cyklu a komercializaci jeho produkce i distribuce, a to zejména v příhraničních oblastech.

Společná operace s krycím názvem „LUCKY“ probíhala tři měsíce, během nichž se českým a rakouským policistům podařilo zadokumentovat několik předání vyrobeného metamfetaminu na území České republiky osobám, které sofistikovaně ukrytý metamfetamin, v objemech pohybujících se v řádech stovek

gramů, dovezly do Rakouska. Metamfetamin byl předáván osobám, které organizovaly následnou distribuci zejména na území města Linec. Jen v zadokumentovaných případech se jednalo minimálně o množství 1,5 kilogramu metamfetaminu. Samotným prodejem 1,5 kilogramu metamfetaminu v Rakousku si mohli pachatelé vydělat cca 150 000 EUR, tedy téměř 4 miliony Kč. Nákupní cena jednoho gramu metamfetaminu na území České republiky se pohybuje kolem 40 EUR, přičemž na území Rakouska za něj lze získat v rámci pouličního prodeje zhruba 140 EUR.

Na základě těchto poznatků bylo na území České republiky, na konci srpna, ve spolupráci s Odborem operativní dokumentace a Zásahovou jednotkou Krajského ředitelství policie Ústeckého kraje, zadrženo a obviněno ze zvlášť závažných zločinů pět osob české státní příslušnosti, u nichž bylo při zadržení zajištěno celkem 700 gramů metamfetaminu, samopal vz. 58 a finanční hotovost ve výši cca 40 000 Kč. Tři osoby patří k hlavním organizátorům popsané trestné činnosti a jsou stíhány vazebně pro zvlášť závažné zločiny nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. c) trestního zákoníku, za které jim hrozí trest odnětí svobody v délce 10 až 18 let. V rámci spolupráce bylo již před ukončením operace v České republice na území Rakouska v této souvislosti zadrženo a obviněno dalších pět osob, které se podílely na distribuci metamfetaminu na území Rakouska.

Operace HUSA, KACHNA

Operace HUSA byla zahájena příslušníky NPC v lednu 2014. Cílem akce bylo zadokumentování trestné činnosti vietnamské zločinecké organizované skupiny působící na území hl. m. Prahy, jejíž členové se zabývali nákupem tablet s obsahem pseudoefedrinu, z nichž vyráběli metamfetamin, který za účelem zisku prodávali. V čele skupiny stála 36letá Viet-

namka, která řídila činnost dalších 5 Vietnamců. Skupina měla vazby na vietnamského obchodníka žijícího v Chebu, který zprostředkovával obchody s tabletami s obsahem pseudoefedrinu, které byly do ČR dováženy z Polska příslušníky bulharské zločinecké organizace. Dodávky tablet se pohybovaly v množství od 30 kg do 50 kg, kdy Bulhaři byli schopni obratem

dodat v podstatě jakékoli požadované množství těchto tablet. Bulharská zločinecká skupina byla společně s vietnamským prostředníkem rozpracována a zrealizována v rámci akce Softis.

V březnu 2014 byla v rámci akce HUSA provedena dílčí realizace pod krycím názvem KACHNA, při které se podařilo zadokumentovat obchod s 36 kg tablet léčiva CIRBUS, které obsahuje 120 mg pseudoefedrinu v 1 tabletě. Tablety byly do Prahy přivezeny bulharským zločincem z Polska, přes vietnamského obchodníka z Chebu následně skončili ve vozidle Audi A4. Aby skupina minimalizovala nebezpečí záchytu tablet a odhalení své činnosti, nechala vozidlo přes noc zaparkované na parkovišti v Praze 4. Až následující den poslala hlavní organizátorka pro vozidlo 2 kurýry, kteří měli na úkol tablety převést do nedaleké varny metamfetaminu. Oba vietnamští kurýři i s nákladem uschovaným v jejich vozidle byli zadrženi. Negativním důsledkem tohoto záchytu byla

skutečnost, že skupina se rozhodla přemístit varnu metamfetaminu na jiné místo, aby tím předešla svému odhalení. Nové místo výroby metamfetaminu se však podařilo poměrně brzy vypátrat.

Akce HUSA byla završena realizací v červnu 2014, při které bylo provedeno 11 domovních prohlídek, 8 prohlídek jiných prostor (vozidla, skladové prostory na tržnici SAPA). Ze zvlášť závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku bylo obviněno celkem 8 Vietnamců. Byla zajištěna velkokapacitní laboratoř na výrobu metamfetaminu s aktuální produkční schopností 43 kg metamfetaminu, 1 tuna chemikálií, 0,5 kg extrahovaného pseudoefedrinu, 1,5 kg metamfetaminu, 10 litrů tekutého metamfetaminu, vozidlo Škoda Fabia, finanční hotovost ve výši cca 1 500 000 Kč, PC, notebooky, mobilní telefony.

Operace SAKE

Na základě zprávy Ministerstva zahraničních věcí ČR o zadržení 2 našich občanů v Japonsku pro pašování metamfetaminu zahájila v září 2014 Národní protidrogová centrála operaci SAKE. Hned v počátku se podařilo získat informace o skupině osob, občanů Slovenské republiky a České republiky, které na území ČR a Velké Británie najímaly a organizovaly cesty kurýrů při pašování metamfetaminu v zavazadlech do Japonska a Velké Británie.

Kurýři cestovali letecky z různých měst v Evropě do arménského Jerevanu, kde byli vybaveni zavazadlem obsahujícím metamfetamin a z Jerevanu pokračovali letecky dalšími linkami do cílových destinací v Japonsku nebo Velké Británii. K dalšímu pašování metamfetaminu mělo dojít z Turecka do Velké Británie.

Národní protidrogová centrála navázala prostřednictvím Europolu kontakty s bezpečnostními sbory Slovenské republiky, Arménie a Velké Británie, která

úzce spolupracovala s Tureckem. Dále NPC spolupracovala při výměně informací s Japonskem a Polskem.

Díky této široké mezinárodní spolupráci byl v rámci operace SAKE zadržen kurýr, občan Slovenské republiky, převážející z Jerevanu do Velké Británie 2 kg metamfetaminu a v Turecku občan ČR spolu s dalším cizincem a 2,3 kg metamfetaminu, který měl být pašován do Velké Británie.

Národní protidrogová centrála ve spolupráci se Zásahovou jednotkou Krajského ředitelství PČR Moravskoslezského kraje zadržela 3 osoby, které jsou obviněny ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve smyslu ust. § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) a odst. 4 písm. c) trestního zákoníku, za který hrozí trest odnětí svobody v délce 10 až 18 let.

Operace TATÍK

V rámci operace „TATÍK“ se podařilo detektivům Národní protidrogové centrály, ve spolupráci s policejními orgány Německa a Rakouska, odhalit nelegální obchod s metamfetaminem a marihuanou, který organizovaly osoby vietnamské národnosti na tržnici v obci Strážný v Jihočeském kraji. Převážnou část odběratelů těchto drog tvořili občané Německa a Rakouska, kteří přímo navštěvovali vietnamskou tržnici a zde v určitých stáncích drogy nakupovali.

Během prověřování trestné činnosti pachatelů zadrželi policisté v Německu několik osob, které zakoupený metamfetamin či marihuanu různými sofistikovanými způsoby pašovaly z ČR do Německa a poté buď užívaly pro vlastní potřebu, nebo dále distribuovaly.

Pro nelegální vývoz látek používaly různé dopravní prostředky, např. i jízdní kola. Drogu ukrývaly na nejrůznějších místech jak v dopravních prostředcích, tak i na těle, či v telních dutinách. Vývezený metamfetamin představoval významný zdroj drogy pro uživatele z blízkého německého příhraničí, zejména pro bavorské město Pasov a okolní menší obce.

V únoru letošního roku zadrželi detektivové Národní protidrogové centrály, ve spolupráci se Zásahovou jednotkou Krajského ředitelství Policie ČR Jihočeského kraje, hlavní organizátorku zmíněné trestné činnosti. V současnosti je tato vazebně stíhána na území ČR pro pokračující zvlášť závažný zločin ne-

dovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 odstavce 1, odstavce 2 písmene a) a odstavce 3 písmene b), c) trestního zákoníku, spáchaný z části ve stadiu pokus dle § 21 odstavce 1 trestního zákoníku a z části jako dokonaný trestný čin, za což jí hrozí trest odnětí svobody od 8 do 12 let. Po jednom ze spolupachatelů je vyhlášeno celostátní pátrání.

V rámci operace „TATÍK“ policisté zajistili v několika menších dávkách celkem cca 1 kg kvalitního metamfetaminu s obsahem účinné látky 80 % báze. Prodejní cena metamfetaminu, distribuovaného touto skupinou pachatelů, se pohybovala v rozmezí od 37 do 40 EUR za 1 gram. V přepočtu představuje hodnota zajištěného metamfetaminu částku 1 milion Kč.

Samotný prodej drog probíhal přímo v kamenných stáncích na tržnici. Pachatelka u sebe měla vždy jen omezené množství drogy, které ukrývala na různých

místech, zejména pak mezi potravinami. Při domovních prohlídkách a prohlídkách jiných prostor našli policisté největší objem metamfetaminu ukrytý v mrazničce.

Během realizace operace na tržnici v obci Strážný zabavili příslušníci Celního úřadu pro Jihočeský kraj v předmětných obchodech zboží v celkové hodnotě cca 3 800 000 Kč. Jednalo se zejména o napodobeniny zboží známých značek v podobě textilních výrobků a dále plagiáty CD a DVD nosičů.

V souvislosti s distribucí metamfetaminu, pocházejícího z tržnice v obci Strážný, byla v Německu prověřována dvě úmrtí jeho uživatelů. Jako příčinu smrti nakonec experti určili kombinaci užití metamfetaminu s vysokým obsahem účinné látky a syntetického opiátu fentanyl, získaného z transdermálních náplastí, určených zejména k tišení bolestí doprovázejících nádorová onemocnění.

Operace OTAKAR

V rámci operace „OTAKAR“ se podařilo detektivům Národní protidrogové centrály, ve spolupráci s policejními orgány Slovenska a Německa, zadržet kompletní devítičlennou mezinárodní organizovanou skupinu pachatelů, zabývající se výrobou a obchodem s metamfetaminem. Metamfetamin distribuovaný touto skupinou pachatelů představoval významný zdroj pro odběratele v Ústeckém kraji, na Slovensku a v Belgii.

Detektivové Národní protidrogové centrály, ve spolupráci se Zásahovou jednotkou Krajského ředitelství Policie ČR Ústeckého kraje zadrželi hlavního organizátora a další čtyři pachatele zmíněné trestné činnosti. Další dva členové organizované skupiny byli zadrženi Národní protidrogovou jednotkou Slovenské republiky na Slovensku, přímo při předávce 1,5 kg metamfetaminu. Zbýlé dva členy – kurýry, zadržely německé policejní orgány na cestě do Belgie, taktéž s dodávkou drogy. V tomto případě se jednalo o 100 g metamfetaminu.

Během následných domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor byla zajištěna středně velká laboratoř na výrobu metamfetaminu, která se nacházela přímo v obytné zástavbě v bytě jednoho z obviněných. Dále policisté zajistili cca 500 g metamfetaminu, finanční hotovost ve výši 500 000 Kč, části střelných zbraní, kradené vozidlo zn. Škoda Octavia a elektroniku v podobě počítačů a mobilních telefonů.

Samotná trestná činnost pachatelů probíhala tak, že v bytě jednoho z členů skupiny vyráběli metamfetamin, který následně distribuovali mezi odběratele v rámci Ústeckého kraje. Dále si u osoby vietnamské národnosti opatrovali velmi kvalitní metamfetamin,

a ten vyváželi za hranice, na Slovensko a do Belgie. Na základě dosavadního šetření existuje důvodné podezření, že kurýři realizovali za období půl roku minimálně 12 cest na Slovensko. Za předpokladu, že kurýři vyváželi na Slovensko vždy obdobné množství drogy, mohli takto zobchodovat celkem cca 18 kg metamfetaminu za půl roku. Při průměrných cenách za 1g metamfetaminu v České republice, by toto množství představovalo hodnotu okolo 18 milionů Kč, jen za vyvezený metamfetamin na Slovensko v období půl roku, přičemž cena metamfetaminu vývozem ještě narůstá.

Při vývozu metamfetaminu z České republiky využívali pachatelé sofistikovaných úkrytů tak, aby se při běžných kontrolách droga nedala odhalit. Metamfetamin určený odběratelům z Belgie ukrývali kurýři například v pracím prášku. Na Slovensku tamní detektivové odhalili zásilku 1,5 kg metamfetaminu pod čalouněním zadních dveří.

Celkem bylo v rámci operace „OTAKAR“ zadrženo devět osob, z nichž pět bylo obviněno v ČR. Čtyři osoby byly obviněny pro zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve smyslu § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) trestního zákoníku, za což jim hrozí trest odnětí svobody v délce trvání v rozmezí od 10 do 18 let a jedna osoba byla obviněna pro zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve smyslu § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), c), za což jí hrozí trest odnětí svobody v délce trvání 2 roky až 10 let. Ostatní osoby jsou stíhány v SRN a na Slovensku.

Operace DAW

Detektivové Národní protidrogové centrály se zaměřili na občana Vietnamu, který se měl spolu s dalšími osobami zabývat výrobou a distribucí metamfetaminu a dovozem léčiv obsahujících pseudoefedrin z Polské republiky.

Během prověřování nám zaslala slovenská policie informace, že na zásilce 300 g metamfetaminu zadržené u občana SR, který metamfetamin nakoupil v ČR od občana Vietnamu, našla stopy DNA. Prověřením v ČR bylo zjištěno, že se tato DNA shodovala s DNA prověřovaného Vietnamce.

Občan Vietnamu byl detektivy NPC zadržen a při domovní prohlídce jeho bytu se našlo pod postelí 16 kg tablet léčiva Cirrus a ve sklepních prostorách užívaných Vietnamcem byly uloženy v krabicích komponenty na vybavení laboratoře pro výrobu metamfetaminu.

Pachatel byl obviněn ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve smyslu ust. § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) trestního zákoníku, za který hrozí trest odnětí svobody v délce 8 až 12 let.

Operace PATENT

V rámci operace „PATENT“ se detektivům Národní protidrogové centrály podařilo odhalit organizovanou skupinu tří osob české státní příslušnosti, která se nelegálně pokoušela vyrobit prekurzor efedrin z pre-prekurzoru L-PAC metodou, využívaný k výrobě metamfetaminu. Pachatelé dovezli do ČR minimálně 40 litrů látky L-PAC, ze které by se dalo vyrobit 12 kg efedrinu a provedli několik pokusů o výrobu efedrinu v později zajištěné laboratoři. Pachatelé trestné činnosti byli zadrženi a obviněni ze spáchání zločinu nedovolená výroba a jiné

nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1), odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku spáchaný ve stádiu pokusu dle § 21 trestního zákoníku dílem ve formě spolupachatelství dle § 23 trestního zákoníku. Všichni tři pachatelé vyšetřování vazebně. Při realizaci operace byla zajištěna laboratoř na výrobu efedrinu obsahující hydrogenerační reaktor, termoregulační jednotku, pumpu a další zařízení a chemikálie, a finanční hotovost ve výši 420 000 Kč a 1 815 EUR.

Operace BLACKOUT

V rámci operace „BLACKOUT“ byly zadrženy dvě osoby vietnamské národnosti, které organizovaly na území okresu Most a Teplice výrobu a následný prodej psychotropní látky metamfetamin a u nichž se podařilo zajistit cca 1,6 kg této zakázané látky. Dále bylo u těchto osob zajištěna finanční hotovost ve výši 380 000 Kč a osobní automobil

VW Sharan. Pachatelé byli obviněni ze spáchání zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku, za což jim hrozí trest odnětí svobody v délce trvání 8 až 12 let. Oba pachatelé jsou stíháni vazebně.

Operace KATANA

V rámci operace „KATANA“ se podařilo detektivům Národní protidrogové centrály ve spolupráci s příslušníky Celní protidrogové jednotky Generálního ředitelství cel odhalit nelegální obchod s metamfetaminem, který organizovaly osoby české národnosti v Jihomoravském kraji. Odběratele těchto drog tvořily částečně osoby žijící v Jihomoravském kraji, převážně pak osoby z Německa.

V polovině září letošního roku zadrželi detektivové Národní protidrogové centrály jednoho z členů organizované skupiny zmíněné trestné činnosti, který před nástupem na mezinárodní spoj Brno – Praha – Norimberk, měl při sobě v batohu ukrytý metamfetamin – pervitin v množství cca 1 760 gramů, s úmyslem ho vyvézt do Německa.

Hlavní organizátor zmíněné trestné činnosti byl již

dříve umístěn ve vazební věznici pro jinou trestnou činnost. Zadržená osoba je stíhána vazebně, Další člen organizované skupiny stíhán na svobodě. Všem členům zločinecké organizované skupiny hrozí trest odnětí svobody od 8 do 12 let za spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 odstavce 1, odstavce 3 písmene b, c) trestního zákoníku.

V rámci operace „KATANA“ policisté zajistili celkem 1 760 gramů kvalitního metamfetaminu, při domovních prohlídkách byly zajištěny věci k výrobě drogy metamfetamin – pervitin. Prodejní cena metamfetaminu, distribuovaného touto skupinou pachatelů, se pohybovala okolo 35 EUR za 1 gram. V přepočtu představuje hodnota zajištěného metamfetaminu částku 1 725 000 Kč.

Operace FÉN

V rámci operace „FÉN“ byla zadržena mezinárodní organizovaná skupina osob původem z Vietnamu, která se zabývala vývozem metamfetaminu do Severovýchodních států, především do Norska. Důvod je zřejmě ten, že v Norsku se OPL dají prodat za několikanásobně vyšší cenu, než v např. v Německu. Skupina používala jako kurýry pro převoz drog do

Norska občany České republiky, kteří tam také byli ve dvou případech zadrženi i s drogou. Během domovních prohlídek bylo u překupníků drog, kteří se zdržovali v České republice – Karlovarský kraj kromě metamfetaminu nalezeno i větší množství nábojů do pistole a dále velké množství nekolovaných cigaret.

Operace NABAVA

V případě „NABAVA“ se policistům Národní protidrogové centrály podařilo zadržet skupinu občanů z Vietnamu, kteří se zdržovali v Chebu a kteří vyráběli a následně distribuovali metamfetamin do Spolkové republiky Německo svým odběratelům.

Jednalo se o zásilky v kilogramových množstvích. V rámci domovních prohlídek v České republice NPC v jednom z bytů našla mimo většího množství OPL také speciálně vyrobený úkryt, který sloužil pro dosušování vyrobené drogy.

Operace ŽDORP, PUMPA, CHIM

Operace ŽDORP byla zahájena v září 2013 na základě poznatku příslušníků NPC příslušníky 8. odd. OOK KŘP Praha. Na akci se dále podílela Celní protidrogová jednotka Generálního ředitelství cel, Oddělení mobilního dohledu Celního úřadu pro hl. m. Prahu, Oddělení mobilního dohledu Celního úřadu pro Středočeský kraj, Oddělení mobilního dohledu Celního úřadu pro Olomoucký kraj a Služba kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje. Cílem prověřování bylo zadokumentování trestné činnosti Vietnamské zločinecké skupiny působící na území hl. m. Prahy zabývající se distribucí metamfetaminu. Jeden z vietnamských členů zločinecké skupiny byl soudním tlumočnickem z jazyka vietnamského do jazyka českého. Z tohoto důvodu byl velmi často v kontaktu s orgány činnými v trestním řízení a velmi dobře znal metody a formy práce kriminální policie. Vzhledem ke svým zkušenostem páchal tlumočnick trestnou činnost značně konspirativně, proto nebylo zpočátku možné zadokumentovat běžnými operativně pátracími prostředky jeho trestnou činnost. Nicméně v listopadu 2013 se nakonec podařilo zadokumentovat situaci, kdy tlumočnick prodal jednomu z odběratelů 50 gramů metamfetaminu. Následně se podařilo ztotožnit Vietnamce, který mu metamfetamin dodával a také další osoby vietnamské národnosti, které se na této trestné činnosti podílely.

V červnu 2014 byla v rámci této operace provedena dílčí realizace operace PUMPA, kdy jeden ze členů vietnamské organizované skupiny zprostředkoval prodej 2,5 kg metamfetaminu vietnamskému odběrateli, který tento metamfetamin koupil od neztotožněného Vietnamce v Teplicích a měl ho převést dalšímu Vietnamci do Ostravy. Aby tento kurýr minima-

lizoval riziko svého odhalení, vzal si s sebou na cestu šestiletého chlapce vietnamské národnosti, do jehož batohu metamfetamin uschoval. V součinnosti s Oddělením mobilního dohledu Celního úřadu pro hl. m. Prahu byl kurýr zadržen na čerpací stanici ÖMV na dálnici D8 před hl. m. Prahou.

V červenci 2014 byla provedena další dílčí realizace operace CHIM, v rámci které se podařilo zadokumentovat další z obchodů hlavního organizátora, který v Praze 4 prodal dvěma Vietnamcům cca 0,5 kg metamfetaminu. Ti ho následně hodlali převést na neznámé místo v Libereckém kraji. V součinnosti s Oddělením mobilního dohledu Celního úřadu pro Středočeský kraj byli zadrženi na silnici R10 před Mladou Boleslaví.

V červenci 2014 byla provedena v součinnosti s Celní protidrogovou jednotkou, Oddělením mobilního dohledu Celního úřadu pro Olomoucký kraj a Službou kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje poslední dílčí realizace, v rámci které byl na silnici R46 mezi Prostějovem a Olomoucí na čerpací stanici „Baba“ zadržen jeden ze spolupachatelů hlavního organizátora, který v jeho vozidle převážel 0,3 kg metamfetaminu.

V září 2014 byla provedena závěrečná fáze realizace akce ŽDORP, při které došlo k zadržení hlavního organizátora této vietnamské zločinecké skupiny i jeho spolupachatele – tlumočnicka. V průběhu celé akce došlo k obvinění celkem 6 občanů Vietnamu ze spáchání zvláště závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku, za který jim hrozí trest odnětí svobody v délce 8 až 12 let.

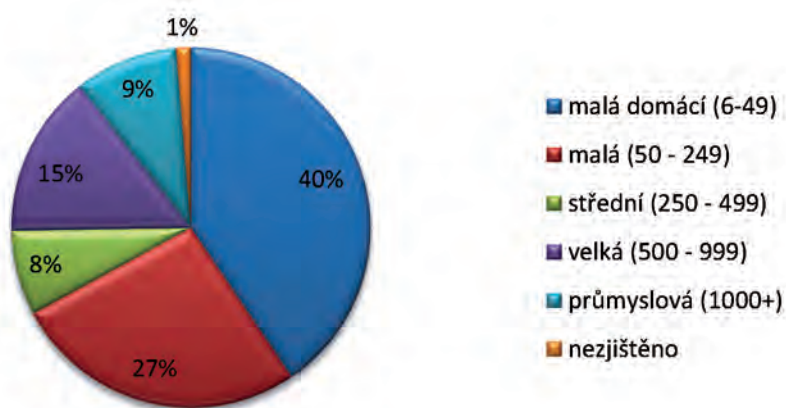
Obchod MARIHUANOU

Ve skladbě stíhaných primárních drogových trestných činů v ČR v roce 2014 figuruje marihuana ve 43 % a představuje druhou nejčastější komoditu v rámci těchto skutků. V roce 2014 došlo k opětovnému nárůstu odhalených pěstíren konopí. Početně největší podíl v odhalených pěstírnách tvoří malé domácí pěstírny.

Spotřeba konopných drog je v České republice pokryta především domácí produkcí. Množství odhalených pěstíren i objem zajištěných rostlin a sušiny marihuany progresivně vzrůstá od roku 2007. Netechnické konopí je nejčastěji pěstováno „indoor“

průmyslovým způsobem a vyrobená marihuana se následně vyznačuje vysokým obsahem psychoaktivní látky THC. Průměrný obsah THC činí 12 %, kdy registrovaná škála se pohybuje od 7 do 23 %. Část „indoorové“ produkce konopí je dobře organizována a velmi významně se na ní podílí kriminální skupiny vietnamského původu. V roce 2014 byly zaznamenány ojedinělé případy, kdy se pachatelům díky používání specializovaných technologií a postupů podařilo u vyrobené marihuany dosáhnout rekordního obsahu účinné látky THC, a to až téměř 50 %.

Odhalené pěstírny konopí dle produkční schopnosti 2014

Většina vypěstované marihuany na našem území je určena pro domácí trh, nicméně dochází i k velkoobjemovému vývozu a to zejména do sousedních států, ale i na Ukrajinu, do Maďarska, Velké Británie a do severských států. Pěstováním marihuany se zabývají jak Češi, tak osoby vietnamské národnosti.

U vietnamských zločineckých skupin zabývajících se drogovou kriminalitou i nadále pokračuje odklon od nelegálního pěstování konopí k nelegální výrobě metamfetaminu, která pro ně představuje větší a rychlejší zisk. I nadále dochází k tomu, že investoři upouští od zřizování tzv. „průmyslových pěstíren“ a provozují řadu menších pěstíren s pěstební kapacitou cca 300 až 500 rostlin, čímž snižují riziko odhalení. Jednotlivý investor takto investuje do více menších pěstíren společně s několika dalšími podílíky. V případě, že dojde k odhalení jedné z pěstíren, přijde investor pouze o zlomek investice a tedy i zisku. Ke zřizování pěstíren dochází téměř vždy mimo kraj, kde investoři bydlí a případně i provozují legální živnost. „Zahradníci“ starající se o pěstírny

jsou na tuto práci nájímáni a velmi dobře placeni. Pěstírny jsou zřizovány v objektech, které pachatelé sami obývají nebo které si za tímto účelem pronajímají. Domy jsou k pěstování speciálně upravovány, dochází ke stavebním úpravám, často s narušením statiky domu, a zásahům do elektroinstalací. Pěstírny sebou přináší celou řadu rizik pro své okolí. K největším nebezpečím, která mohou „indoor“ pěstírny představovat patří zejména toxické výpary z pěstební činnosti, požáry vzniklé zkraty na neodborně provedených zásazích na elektrickém vedení, zasažení elektrickým proudem, narušení statiky domu při stavebních úpravách a škody na životním prostředí vlivem chemických látek používaných při pěstování. Objekty jsou často také zadlužovány enormním legálním i nelegálním odběrem elektrické energie.

V roce 2014 pokračovalo vyšetřování a soudní jednání v případech realizovaných v roce 2013 v rámci celorepublikové operace GROWSHOPY. Cílem operace bylo řešení narůstajícího počtu tzv. growshopů, jejichž

množství v České republice dosáhlo alarmujícího počtu. Provozování growshopů se stalo v průběhu doby natolik výhodným obchodem, že dokázalo významně ovlivňovat nárůst drogové kriminality. Latentní podoba probíhající trestné činnosti šíření toxikomanie prostřednictvím zdánlivě legální obchodní činnosti provozovatelů growshopů byla do zahájení celostátní akce poněkud stranou pozornosti orgánů činných v trestním řízení. I přes skrytou podobu této trestné činnosti však není potlačena nebo vyloučena její protiprávnost. Provedením operace GROWSHOPY deklarovaly orgány činné v trestním řízení jasně svoji snahu omezit negativní dopady aktivit provozovatelů growshopů na většinovou společnost a zahájit stíhání pachatelů trestných činů. Jednalo se i o preventivní aktivitu při předcházení skutkově podobným trestným činům a jasnou podporu potírání nelegálního trhu s marihuanou. Současně byl zřetelně dán najevo i negativní postoj k liberalizaci užívání marihuany a umělému vytváření normality konzumu marihuany.

Zatím bylo pravomocně rozhodnuto v 1/3 všech vyšetřovaných případů. Z nich bylo 80 % pachatelů uznáno vinnými ze spáchání trestného činu a uloženy

tresty. Soud obvykle uložil rozhodnutím (tj. rozsudkem nebo trestním příkazem) trest odnětí svobody zpravidla na 12 měsíců s podmíněným odkladem na 1–3 roky. Podmínka zahrnovala povinnost vést řádný život a nedopouštět se protiprávního jednání po stanovenou dobu. V některých případech padly i doplňkové zákazy či byly stanoveny konkrétní povinnosti, např. zákaz provozování internetového obchodu. Dalším trestem bylo propadnutí majetku nebo jeho zabránění. To se týkalo především zboží a materiálu zajištěného v growshopech. Státní zástupce rozhodoval tzv. odklonem, kdy bylo trestní řízení podmíněně zastaveno poté, co byli obvinění jednoznačně uznáni vinnými. Jako trest byly viníkům uloženy povinnosti vést řádný život a nedopouštět se protiprávního jednání. Jestliže viníci tyto povinnosti poruší, bude trestní řízení pokračovat a skončí až soudním rozhodnutím. Jednou z podmínek pro možnost uplatnění odklonu trestního řízení je souhlas obviněných s takovou formou, ukončením a přiznání viny. Pouhá pětina ze soudem rozhodnutých případů byla odložena z důvodu, že se předmětný skutek nestal nebo pro objektivní nemožnost identifikace pachatele.

Operace PRIL

V rámci operace „PRIL“ se začátkem roku 2015 podařilo detektivům Národní protidrogové centrály rozbít organizovanou skupinu čtyř pachatelů, která se zabývala ochodem s metamfetaminem a marihuanou a jejich vývozem do Rakouska. V souvislosti s touto operací byly v Rakousku, na základě mezinárodní policejní spolupráce, tamními policejními orgány zadrženy další dvě osoby.

Po několikaměsíčním prověřování trestné činnosti pachatelů zadrželi detektivové Národní protidrogové centrály, ve spolupráci se Zásahovou jednotkou Krajského ředitelství Policie ČR Jihočeského kraje, skupinu čtyř mužů (tři české státní příslušníky a jednoho občana Makedonie), kteří ve vzájemné spolupráci zásobovali metamfetaminem a marihuanou odběratele z Rakouska a představovali významný zdroj zmíněných drog zejména pro hornorakouské město Linec a okolní menší obce.

Během prověřování se policistům podařilo zadokumentovat desítky případů, kdy pachatelé prodali metamfetamin a marihuanu do Rakouska, a to převážně

občanům ze států bývalé Jugoslávie a Turecka, kteří ho na území Rakouska dále distribuovali mezi koncové uživatele. Celkem se jednalo o vývoz celkem 750 g metamfetaminu a nejméně 8 500 g marihuany. Vývoz drog probíhal za využití kurýrních osobních automobilů, ve kterých pachatelé převáželi vždy jen menší množství té které drogy.

V průběhu realizace byl zadržen jeden z pachatelů při převozu metamfetaminu. Látku měl ukrytou vysoce konspirativním způsobem, a to v obou předních světlometech. V průběhu následných domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor bylo kromě nejrušnějšího důkazního materiálu zajištěno i vozidlo AUDI A8, které bylo pachateli taktéž využíváno k převozu zakázaných látek.

Všichni pachatelé jsou stíháni pro zvlášť závažný zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odstavce 1, odstavce 3 písmene b), c), odstavce 4 písmene c) trestního zákoníku a v případě odsouzení jim hrozí trest odnětí svobody v délce 10 až 18 let.

Operace BATMAN

V rámci operace „BATMAN“ se podařilo detektivům Národní protidrogové centrály, ve spolupráci s Národní protidrogovou jednotkou NaKA Prezídia Policajného zboru Slovenské republiky, zadržet mezinárodní organizovanou skupinu pachatelů, zabývajících se obchodem s tabletami tzv. extáze a marihuanou. Tablety s obsahem MDMA, distribuované touto sku-

pinou pachatelů, představovaly hlavní zdroj pro odběratele této drogy v Jihomoravském kraji.

Koncem měsíce května zadrželi detektivové Národní protidrogové centrály, ve spolupráci s Celní protidrogovou jednotkou Brno, tři hlavní pachatele této trestné činnosti. Další dva členové organizované skupiny byli zadrženi pracovníky Národnej protidro-

govej jednotky NaKA Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky na území Slovenska.

Samotná trestná činnosť skupiny bola organizovaná tak, že pachatelia ve veľkom objemu nakupovali na území Slovenska značná množstvá veľmi kvalitných tablet extáze, s priemerným obsahom účinnej látky 22 %, ktoré pak buď osobne, alebo za pomoci kurýra, dovážali na naše území a zde distribuovali v rôznych množstvách. Dále se skupina pachatelů zabývala vývozem marihuany s vysokým obsahem THC z České republiky na Slovensko. Obviněným je v současné době kladen za vinu dovoz a distribuce asi 5 000 kusů tablet extáze a vývoz 36 kilogramů marihuany.

Extáze svým účinkem spadá na pomezí stimulantů a halucinogenů. Nejčastěji se objevuje v podobě ta-

blet s vylisovaným logem, méně často pak jako kapsle, bílý prášek nebo roztok. Účinky této drogy jsou vzhledem k měnícímu se složení chemikálií při její výrobě, a tedy účinné látky obsažené v tabletách, nevypytatelné. Podle nejnovější Evropské zprávy o drogách poptávka po extázi v současnosti stoupá a zvyšuje se také obsah účinné látky.

Osoby zadržené na území České republiky byly obviněny pro zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve smyslu § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. c) trestního zákoníku, za což jim hrozí trest odnětí svobody v délce trvání v rozmezí od 10 do 18 let. Ostatní osoby jsou stíhány na Slovensku.

Operace TROJBOJ

V rámci operace „TROJBOJ“ bylo zadrženo celkem 7 osob, které byly obviněny ze spáchání zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, dle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. c) trestního zákoníku, a dle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, který byl dílem dokonán a dílem spáchán ve stádiu pokusu dle ust. § 21 odst. 1 tr. trestního zákoníku.

Jednalo se o osoby české, německé a vietnamské

národnost, které organizovaly vývoz metamfetaminu a marihuany do Spolkové republiky Německo. Celkem se policistům podařilo zadokumentovat 17 cest pachatelů do SRN, při kterých vyvezly 400 gramů metamfetaminu a 5,75 kg marihuany. Při realizaci bylo dále zajištěno 500 gramů metamfetaminu a 3 kg marihuany, finanční hotovost 205 800 Kč, vozidlo Alfa Romeo v hodnotě 100 000 Kč a elektronika v hodnotě 20 000 Kč.

Obchod KOKAINEM

Kokain na našem území i nadále zůstává drogou zejména skryté populace majetnější skupiny obyvatel žijící převážně ve větších aglomeracích. Vzhledem k ceně a konkurenci metamfetaminu na trhu se stává relativně dostupnější, ale jeho konzumentská kvalita bývá často díky masivnímu ředění velmi nízká.

Na pašování a distribuci kokainu se na území ČR se i nadále významnou měrou podílí západoafrické zločinecké skupiny, zejména původem z Nigérie. Vzhledem vysoké ekonomické migraci Nigerijců do vyspělejších zemí mají tito zločinci vybudované vzájemně celosvětově propojené zločinecké sítě. Nigerijská zločinecká uskupení organizují nelegální přepravu kokainu z jihoamerických zemí, kde se kokain vyrábí, do zemí Evropské unie a v evropských zemích rovněž ovládají kokainové distribuční sítě. K přepravě kokainu ze zemí Jižní Ameriky do Evropské unie a dále, využívají nejčastěji kurýry, kteří kokain přepravují buď v trávicím traktu, genitáliích nebo v cestovních zavazadlech v množstvích od 0,5 do 5,0 kg. Jako kurýři kokainu jsou najímáni jedinci ze zemí střední a východní Evropy, z Balkánu a pobaltských zemí ze sociálně slabších vrstev, pro které nabízená odměna v řádu jednotek tisíc euro představuje lákavý příjem. Občané ČR nebývají ke kurýrní činnosti zpravidla nábízeni přímo Nigerijci, ale jinými občany ČR, kteří dříve jako kurýři sami působili a ve

zločinecké hierarchii se po nějaké době posunuli výše, nebo kteří mají k Nigerijcům nějaký bližší osobní vztah.

Západoafrické zločinecké skupiny k dovozu kokainu do ČR taktéž i nadále využívají poštovních zásilek, ve kterých bývá kokain zpravidla sofistikovaně ukrytý v jiném zboží, což ztěžuje jeho odhalení běžnými prostředky.

V oblasti nelegálního obchodu s kokainem rovněž pokračují aktivity zločineckých skupin tvořených jen samotnými občany České republiky, kteří mají vazby v některé z jihoamerických zemí. Často se jedná o kontakty na krajany, kteří dříve z ČR emigrovali a nyní žijí v některé z Jihoamerických zemí nebo přímo vazby na tamní zločinecké skupiny. Přes své kontakty v produkčních zemích nakupují kokain, který prostřednictvím najatých kurýrů, občanů ČR, dováží do České republiky a zde dále distribuují.

Dovozu kokainu ze zemí Jižní Ameriky přes západoevropské nebo jihoevropské země se stále více věnují také zločinecké skupiny ze zemí západního Balkánu, jako je Srbsko, Chorvatsko a Bosna a Hercegovina. Jednotliví členové těchto zločineckých skupin jsou často spojeni rodovými vazbami, případně mají stejné místo původu. Česká republika je zmíněnými skupinami velmi často oblíbena jako jakási „logistická základna“, neboť zde poměrně

snadno mohou získat pobyt a provozovat zdánlivou obchodní činnost, která slouží jako zástěrka pro jejich nelegální aktivity. Tyto skupiny také profitují z velmi malých jazykových bariér a velmi výhodné polohy České republiky ve středu Evropy s kvalitním leteckým i dál-

ničním spojením jak na Balkán, tak i do západních zemí Evropské unie. Zaznamenáváme případy, kdy je kokain dovezený do České republiky těmito skupinami dodáván zde již etablovaným zločineckým skupinám etnických Albánců.

Operace VAGRANT

V září 2014 zrealizovali příslušníci 1. odboru NPC operaci VAGRANT, která byla zahájena v červnu 2014. Při realizaci byla zadržena občanka ČR, jejímž manželem byl Nigerijec trvale žijící v Nizozemí. Tato žena zřejmě dříve pro skupinu Nigerijců žijících v Nizozemí pracovala jako kurýrka. Vzhledem k tomu, že se musela v ČR starat o několik dětí, které měla společně s Nigerijcem, začala sama kurýry náborovat mezi sociálně slabými spoluobčany. Počátkem roku 2014 pod příslibem výdělku až 7000 EUR naverbovala ve Svitavách kurýra, společně s ním odjela do Amsterdamu, kde nigerijští organizátoři předali kurýrovi letenky do Venezuely, odkud měl přes Paříž do Nizozemí přivést omamnou látku kokain. Kurýr byl

při zpáteční cestě zadržen v Paříži na letišti Charlese de Gaulla a v jeho cestovním zavazadle bylo zajištěno 3,3 kg kokainu. V květnu 2014 pak opět ve Svitavách naverbovala dalšího kurýra, následně s ním opět odjela do Amsterdamu, odkud kurýr pokračoval dle instrukcí Nigerijských organizátorů do Peru, žádný kokain se mu vzhledem k logistickým problémům zločinecké skupiny nepodařilo dovést. Za toto jednání byla dotyčná obviněna ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. c) trestního zákoníku, za který jí hrozí trest odnětí svobody v délce 10 až 18 let.

Operace CRUZ

V roce 2014 zrealizovali příslušníci 1. odboru NPC operaci CRUZ, která byla zahájena v roce 2012. Při realizaci byli zadrženi 3 občané ČR žijící na Příbramsku, kteří se zabývali nábořem kurýrů a dovozem kokainu z Bolívie. V listopadu 2012 byli na letišti Viru Viru ve městě Santa Cruz v Bolívii zadrženi 4 kurýři, kteří se v cestovních zavazadlech a trávícím traktu pokusili z Bolívie do ČR vyvést nejméně 50 kontejnerů s obsahem kokainu o celkové hmot-

nosti 590 gramů. Třem z nich se doposud nezjištěným způsobem podařilo z Bolívie uprchnout zpět do ČR, kde byli obviněni ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. c) trestního zákoníku, za který jim hrozí trest odnětí svobody v délce 10 až 18 let. Čtvrtý kurýr si i nadále odpykává svůj trest v Bolívii.

Operace PANAMA

Na základě informace britské celní služby o zadržení přepravovaného balíku s kokainem, odeslaném z Panamy, a který měl být doručen adresátovi v Moravskoslezském kraji, bylo zahájeno prověřování, které po 4 dnech vedlo k úspěšnému zadržení 2 pachatelů, občanů ČR. Detektivové Národní protidrogové centrály vytipovali skutečného adresáta balíku zadrženého ve Velké Británii a dále detektivové zjistili, že do ČR dorazil z Panamy další balík, přepravovaný jinou přepravní službou, určený vytipovanému adresátovi.

Na základě povolení justičních orgánů bylo potvrzeno, že se v balíku nachází kokain. Ukrytý ve dvou upravených zařízeních, deklarovaných jako solární panely. Byl zadržen a zaměněn za jinou látku. Během prověřování se zjistilo, že zásilku očekává nejen adresát uvedený v přepravních dokumentech, ale i další osoba, jeho kamarád, organizátor. Oba muži očekávali doručení balíku v bydlíšti jednoho z nich a po doručení balíku z něj vyjmuli solární panely a další věci v něm přepravované. Jeden z pa-

chatelů – organizátor s nimi odjel do chatové oblasti, kde destrukční metodou otevřel solární panely. Poté co zjistil, že v panelech není skutečný kokain, odjel do svého bydliště a povolal k sobě adresáta balíku. Tam jej informoval, že v zásilce není skutečný kokain. V této situaci byli oba zadrženi Zásahovou jednotkou Krajského ředitelství PČR Moravskoslezského kraje.

V balíku, který dorazil do ČR, se nacházelo 998,4 g kokainu o 89% čistotě. Při domovních prohlídkách byly nalezeny nejen části balíku a věci v něm přepravované, ale i další věci sloužící k následné úpravě (ředění) kokainu a jeho přípravě pro další distribuci. Dále byla nalezena „domácí pěstírna“ se 14 rostlinami konopí.

Pachatelé byli obviněni ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve smyslu ust. § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) a odst. 4 písm. c) trestního zákoníku, za který hrozí trest odnětí svobody v délce 10 až 18 let.

Obchod HEROINEM

Česká republika představuje v oblasti nelegálního obchodu s heroinem jak zemi cílovou, tak zemi tranzitní. V oblasti pašování a distribuce heroinu na území České republiky i nadále dominují zločinecké skupiny etnických Albánců, zejména z Kosova a Makedonie. Tyto skupiny zásobují český heroinový trh prostřednictvím menších zásilek, v množství do 10 kg, které jsou v ČR dále ředěny. Část heroinu je dále pašována do dalších zemí Evropské unie. Etničtí Albánci naředěný heroin, jehož pouliční čistota se pohybuje do 5 % diacetylmorfinu báze, dodávají do distribuční sítě tvořené převážně olašskými Romy a místními toxikomany. Zločinci z řad etnických Albánců se stále více zapojují i do obchodu s kokainem.

Do obchodu s heroinem se stále více zapojují také organizované skupiny původem z Turecka, které zásobují jak český drogový trh, tak i další země Evropské unie. Heroin je těmito pachateli nejčastěji pašován v kamionech s textilním zbožím či jiným spotřebním zbožím. Ve chvíli, kdy zásilka projde celní kontrolou, je heroin z textilu vyndán a prodán buď na českém trhu, nebo v jiné zemi Evropské unie.

Především z důvodů velmi nízké kvality heroinu nabízeného v rámci pouličního prodeje, jsou i nadále jeho uživateli zneužívány léčivé přípravky na bázi opiátu. V Praze a některých větších městech to jsou především přípravky určené k substituční léčbě s účinnou látkou buprenorfin. Ve významné míře dochází k přeprodeji léčiv na speciální recept, které na černý trh unikají od pacientů substitučních programů. Léčivky, kterých se to týká, jsou zejména Subutex, Subuxon, Ravata, Diazepam, Rivotril a Neurol.

I nadále se se mezi uživateli heroinu rozšiřuje zneužívání fentanylu, a to zejména ve formě transdermálních náplastí. Jedná se o vysokopotentní syntetický

opiát, využívaný především při anestezii nebo jako silné analgetikum při léčbě chronických nemocí, nebo bolestí doprovázející nádorová i nenádorová onemocnění. Tento syntetický opiát má asi 40x vyšší analgetickou účinnost než stejné množství čistého heroinu a zároveň způsobuje mnohem větší závislost, neboť jeho účinek trvá po mnohem kratší dobu. Jeho záměna za heroin, nebo míchání s ním, je pro uživatele života nebezpečná.

K úniku transdermálních náplastí na černý trh dochází především cestou příbuzných vážně nemocných onkologických pacientů či pacientů samotných. Na černém trhu se tyto náplasti prodávají kolem až 3 000 Kč za kus, jednu náplast lze využít na cca devět dávek. Způsob užití je obdobný jako u heroinu, vyluhovaná účinná látka se aplikuje intravenózně. Drogově závislé osoby získávají fentanyl také z použitých náplastí vyhozených do odpadu.

Jsou zaznamenány také případy zneužívání dalších léků k tlumení bolesti při léčbě onkologických onemocnění, především na bázi morfinu. Jedná se převážně o tablety, které jsou následně zpracovávány a aplikovány intravenózně, stejně jako heroin.

Za rok 2014 byl zaznamenán u osob závislých na užívání omamných a psychotropních látek zvýšený výskyt opiátu Vendal retard. Primárně je určen pro onkologické pacienty. Lék je však zneužíván a nitrožilně užíván zejména v případech nedostupnosti požadované látky. Léky jsou získávány podvodně na falešné recepty z lékáren. Cena jednoho léku se pohybuje okolo 200 Kč za tabletu.

Lze předpokládat, že především v kontextu s nízkou kvalitou tradičních drog, zejména heroinu, na černém trhu bude i nadále problém zneužívání léčivých přípravků vzrůstat a nabývat na významu.

Operace PALETA

Vlastní rozpracování případu bylo zahájeno společným týmem detektivů NPC a CPJ GŘC v únoru 2014. V jeho průběhu byla navázána úzká spolupráce se Spolkovým kriminálním úřadem Wiesbaden (BKA), kde bylo vedeno zrcadlové šetření pod krycím názvem „DISCOUNT“.

Případ odstartoval záchyt zásilky 182 kilogramů heroinu příslušníky Celního úřadu pro Hlavní město Prahu při kontrole kamionu, který přepravoval kuchyňské potřeby. K odhalení významně přispěly analýzy Celní protidrogové jednotky.

Heroin byl napěchován do 477 balíčků, které pašeráci umístili do 53 speciálně upravených dřevěných palet, na nichž byly naskladněné legálně dopravované kuchyňské potřeby. Místa ukrytých drog celníkům pomohl najít i služební pes.

Drogu přepravoval kamion imatrikulovaný v Ru-

munsku po tzv. Balkánské trase. Zásilka byla odeslána z Turecka a příjemcem měla být v Praze registrovaná obchodní společnost. Řidič kamionu celníkům uvedl, že o kontrabandu neměl tušení.

V rámci navazující operace „PALETA“ se policii stům Národní protidrogové centrály SKPV ve spolupráci s Celní protidrogovou jednotkou GŘC a německými orgány, podařilo odhalit rozsáhlý mezinárodní nelegální obchod s látkou určenou k výrobě metamfetaminu (pervitin). Jedná se o chlorpseudoefedrin, který byl pachateli nově vyvinut tak, aby obešli trestní legislativu evropských zemí a zároveň našli náhradu za stále více kontrolovaný pseudoefedrin.

Prováděným šetřením bylo potvrzeno, že ve spolkové zemi Sasko působí skupina osob, která disponuje značným množstvím chlorpseudoefedrinu a podílí se na jeho prodeji odběratelům do České republi-

ky. V Čechách následně docházelo k výrobě metamfetaminu, který se poté vracel do Spolkové republiky Německo, dílem byl určen i na náš trh.

Hlavním organizátorem této trestné činnosti v České republice byl občan Turecka žijící dlouhodobě v Praze. Ve spojení s českými občany, jež využíval jako kurýry, odebíral v SRN chlorpseudofedrin v množství desítek kilogramů, ze kterého nechával vyrábět v České republice metamfetamin nebo chlorpseudofedrin. Ten dodával dalším samostatným výrobcům. Tento občan Turecka se dále podílel na zorganizování dovozu 182 kg heroinu do ČR, který byl orgány Celní správy nalezen ukrytý v paletách nákladu dovezeného kamionem z Turecka do ČR.

NOVÉ PSYCHOAKTIVNÍ LÁTKY

V celoevropském měřítku má problematika tzv. nových psychoaktivních látek (NPS), označovaných také jako designer drugs vzrůstající tendenci. Objem spotřeby a záchytů těchto drog se však v jednotlivých zemích EU začal významně diverzifikovat, což odráží kulturní a tradiční zvyky užívání drog. Jako příklad lze uvést Maďarsko, kde 60–80 % všech zadržených drog patří do kategorie NPS. Dalším příkladem jsou Švédsko a Norsko, které patří mezi země, které nejčastěji hlásí první záchyt nové drogy. Na druhé straně existují státy, které problémy s NPS nehlásí, nebo velmi omezeně (například Rakousko, Slovensko, Řecko). Česká republika, jakožto země s tradičním trhem stimulantu metamfetaminu se řadí mezi země s nižší poptávkou po NPS.

Z informačních zdrojů Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost – EMCDDA vyplývá, že množství nově objevených drog na drogovém trhu má stoupající tendenci. Nejvíce bylo odhaleno syntetických kanabinoidů, což plně koresponduje i s množstvím kanabimimetik, které byly v posledních letech nově připraveny pro výzkumné účely. V roce 2014 se v Evropě objevila i celá řada exotických látek, které stojí za množstvím intoxikací a jsou předmětem hlubší analýzy („risk assessment“) v EMCDDA. V dubnu 2014 byla zhodnocena rizika čtyř nových psychoaktivních látek (25I-NBOMe, AH-7921, MDPV a methoxetamin). Informace o risk assessmentu přímo převzaty z hlášení EMCDDA¹⁾:

„25I-NBOMe je substituovaný fenetylamin a potentní plný agonista serotoninového 5-HT_{2A} receptoru, který má zjevně halucinogenní účinky. Na drogovém trhu EU je dostupný minimálně od května 2012. Ve čtyřech členských státech byla hlášena těžká toxicita související s užíváním uvedené látky, včetně

V průběhu operativního rozpracování a během závěrečné realizace paralelní operace „DISCOUNT“ bylo v SRN zajištěno 2 900 kg chlorpseudofedrinu, 4 kg metamfetaminu a 17 000 EUR v hotovosti.

V České republice bylo při závěrečné realizaci případu zadrženo sedm osob, které jsou v současné době vazebně trestně stíhány. Za zvlášť závažný zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) odst. 4 písm. c) trestního zákona, za což jim v případě odsouzení hrozí trest odnětí svobody v délce 10 až 18 let. V Německu je pro popisovanou trestnou činnost vazebně stíháno rovněž sedm osob.

jednoho úmrtí, kde byla tato látka odhalena.

AH-7921 je syntetický opioid, který je v Evropské unii dostupný minimálně od července 2012. Ve většině případů byl zachycen v malých množstvích jako prášek. Tento opioid byl zjištěn u šesti nefatálních intoxikací a patnácti úmrtí ve Švédsku, Spojeném království a Norsku.

MDPV je syntetický derivát katinonu blízko příbuzný pyrovaleronu. Látka MDPV je na drogovém trhu EU minimálně od listopadu 2008 a byla zjištěna až u 107 nefatálních intoxikací a 99 úmrtí, zejména ve Finsku a Spojeném království. Existují určité náznaky, že je prodávána jako „legální“ nebo syntetická verze kokainu, a také byla nalezena v tabletách připomínajících „extázi“.

Methoxetamin je arylcyklohexylamin blízko příbuzný ketaminu a na drogovém trhu EU je dostupný minimálně od září 2010. Byla zachycena mnohakilogramová množství uvedené látky ve formě prášku. Bylo hlášeno dvacet úmrtí a 110 nefatálních intoxikací souvisejících s touto látkou.“

Nové psychoaktivní látky se často distribuují stejně jako kontrolované drogy nebo jako alternativa kontrolované drogy. Například látka 4-methylamfetamin byla prodávána přímo na nelegálním drogovém trhu jako amfetamin. Methoxetamin je uváděn na trh jako legální alternativa ketaminu a látka 25I-NBOMe je prodávána jako „legální“ alternativa LSD. Podobně se na české drogové scéně etabloval název *funky*, což je určitá alternativa k tradičnímu stimulantu metamfetaminu. Pod značkou *funky* se ovšem neprodává jedna konkrétní látka, ale jedná se často o směs různých nových syntetických drog – NSD z kategorie katinonů. V roce 2014 byl na území ČR poprvé zachycen *sunifiram*, látka ze skupiny nootropik, dále *clefedron*, což je analog felfedronu ze skupiny

¹⁾ EMCDDA, European Drug Report. 2014.

kathinonů. Z dalších NSD jmenujme dva deriváty *25I-NBOMe* a *25C-NBOMe*. Zajímavý byl také opakovaný záchyt disociativního anestetika *ketaminu*. Na základě vzrůstajícího výskytu nových psychoaktivních látek (NPS), ale i klasických syntetických drog v Evropě se Národní protidrogová centrála aktivně účastní Evropského projektu EMPACT (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats), který ve své prioritě D Syntetické drogy („omezit výrobu a distribuci syntetických drog v EU, včetně nových psychoaktivních látek“). Ta je jednou z osmi priorit v boji proti organizované trestné činnosti, jak je stanovila Rada JHA v dok. 11050/11. Z hlavních přínosů projektu jmenujme vytvoření informační strategie v oblasti nových syntetických drog a pre-prekursorů drog, který má dopad na evropskou legislativu. Dále byl vytvořen jednotný databázový systém odhalených nelegálních varen – ERISSP, který od roku 2014 funguje ve všech státech EU. Databáze statisticky a geograficky vyhodnocuje informace o metodách syntézy, druhu finální drogy, použitím prekursoru, produkční velikosti a stavu varen.

Podobně jako v předešlém roce je prodej NSD

v kamenných obchodech pouze sporadický. Ve stále větším objemu jsou však NSD v podobě „legal highs“ nebo „research chemicals“ nabízeny formou internetového prodeje, často z území mimo Českou republiku. Od 1. 1. 2014 vešla v platnost novela zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách, kde seznamy omamných a psychotropních látek jsou stanoveny nařízením vlády²⁾.

Problematika „legal highs“ má i další aspekty, a to především zdravotní. U většiny nových syntetických drog nejsou známy farmakologické a toxikologické účinky na lidský organismus. V roce 2014 byly hlášeny fatální intoxikace v řadě zemí EU, především se jedná o látky s úzkou hranicí mezi účinnou a letální dávkou, například *para*-methyl-4-methylaminorex (4,4'-dimethyl-aminorex), který stojí za řadou úmrtí v Maďarsku. Problematickou toxicitou a farmakokinetikou a identifikací těchto látek se zabývá ve spolupráci s Národní protidrogovou centrálou projekt Nové syntetické drogy – NSD, který byl schválen Ministerstvem vnitra ČR pod číslem grantu VG20122015075. V rámci projektu byla také spuštěna informační databáze, která má i veřejnou část na stránkách www.nsddb.eu.

Operace HERBÁŘ

Realizaci tohoto případu předcházela více jak dvouletá mezinárodní policejní spolupráce s kolegy ze Spolkové republiky Německo, která následně ze strany německých justičních orgánů vyústila v polovině roku 2014 v postoupení žádosti o poskytnutí mezinárodní justiční spolupráce. Předmětem zájmu příslušníků Národní protidrogové centrály a Zemského kriminálního úřadu Sasko byla trestná činnost organizované skupiny osob dlouhodobě působící na území obou států, která se dle německého zákona o omamných látkách dopouštěla úmyslného nedovoleného obchodování s omamnými látkami.

Členové této organizované skupiny zajišťovali z různých zdrojů po světě nové syntetické drogy, které následně skladovaly na území České republiky. Za tímto účelem si podezřelé osoby pronajaly prostory v jednom ze secesních domů v centru Mariánských Lázní, nedaleko lázeňské kolonády, kde docházelo k balení těchto látek do poštovních zásilek, které byly následně předávány k poštovní přepravě na poštovních úřadech v německém pohraničí.

K distribuci organizovaná skupina využívala specializovaný (obchodní) internetový portál provozovaný z České republiky, kde byly tyto NSD nabízeny. Po zabalení byly látky zasílány koncovým uživatelům především v Německu, ale i v dalších státech Evropy.

Za prodej NSD platili koncoví uživatelé na bankovní účty v Německu, odkud byly tyto finanční prostředky převáděny z důvodu zastření jejich původu na bankovní účty společností v ČR, které byly do obchodu zainteresovány. Z těchto účtů pak byly zisky z drogových obchodů přeposílány do dalších destinací zejména v Asii a to z důvodu zakrytí zisku před justičními orgány evropských zemí.

Během společné akce bylo na území České republiky provedeno několik domovních prohlídek, v rámci kterých bylo zajištěno 68 kg nových syntetických drog. Při domovní prohlídce u podezřelých osob v Německu byly u dalšího člena této organizované skupiny nalezeny další 3 kg. Celková hodnota zajištěných 71 kg nových syntetických drog by na černém trhu činila cca 532 500 EUR. V průběhu vyšetřování případu bylo zjištěno a zadokumentováno, že v období od října 2012 do června roku 2014 tato organizovaná skupina prodala dalším distributorům minimálně 165 kg nových syntetických drog v hodnotě 757 000 EUR a v době od září 2011 do června 2014 prodala přímo koncovým zákazníkům dalších cca. 45 kg NSD v hodnotě cca. 424 200 EUR.

Této skupině byla v rámci vyšetřování policejními orgány v České republice a Německu zajištěna hmotnost a cena v hodnotě 167 770 EUR, několik

²⁾ Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

vozidel v hodnotě min 93 000 EUR a nemovitosti v hodnotě více jak 866 000 EUR.

Dle sdělení kolegů Zemského kriminálního úřadu v Sasku se jedná o největší záchyt nových syntetických drog v dějinách Spolkové republiky Německo.

Vzhledem k tomu, že v průběhu celého prověrování ani v rámci realizace, kdy byl předmětný sklad odhalen, nebyly zjištěny žádné látky ze seznamu návykových látek v ČR, bylo proto ze strany českých policejních orgánů toto jednání kvalifikováno

vzhledem ke skutkovému stavu věci jako trestný čin šíření toxikomanie dle ustanovení § 287 trestního zákoníku.

Organizátoři této trestné činnosti měli s distribucí nových syntetických drog dlouholetou zkušenost, jelikož na území České republiky přesunuli svoji činnost z Holandska z důvodu liberální drogové politiky a nepružné státní správy neschopné rychle reagovat na aktivní vývoj probíhající v asijských drogových laboratořích.

Prekursory drog

Počátkem roku 2014 vstoupily v platnost dva významné zákony upravující problematiku návykových látek³⁾ a prekurzorů drog⁴⁾. Nový zákon o prekurzorech drog se kromě jiného zaměřil na regulaci prodeje dalších rizikových chemikálií, které definuje jako „výchozí a pomocné látky“⁵⁾, jejichž seznam je stanoven nařízením vlády⁶⁾. Mezi tyto látky je zařazen především červený fosfor, který je jednou z významných chemikálií zneužívaných k nelegální výrobě metamfetaminu, ale i další dvě rizikové látky zneužívané k výrobě drogy GHB (gama-butyrolakton a 1,4-butandiol). Zákon současně stanoví podmínky a další povinnosti při jejich uvádění na trh. Přestože tato část zákona vstoupila v účinnost až od 1. 7. 2014, již první analýzy prodeje jasně ukazují, že drtivá většina prodaného červeného fosforu je zneužívána k nelegální výrobě metamfetaminu. Lze předpokládat, že výsledky těchto analýz přispějí k přijetí ještě účinnějších kontrolních a regulačních opatření jeho prodeje. Od tohoto zákona se v následujících letech očekává pozitivní dopad v oblasti systémového omezení dostupnosti chemikálií zneužívaných k nelegální výrobě metamfetaminu.

Ze strany výrobců drog stále trvá zájem na získávání prekurzorů a dalších chemikálií, nezbytných k jejich výrobě, především z legálního trhu, tedy od oficiálních výrobců a prodejců. Díky důsledné mezinárodní kontrole, stále se zvyšujícímu zájmu o tuto problematiku i ze strany orgánů vymáhajících právo a to nejen od policie a celní správy, ale i dalších kompetentních orgánů, povolující obchod s těmito látkami a v neposlední řadě i ze strany odpovědných chemických a farmaceutických firem, je to pro tyto pachatele čím dále složitější. Proto hledají nejen nové cesty k získávání tradičně zneužívaných chemikálií, ale často i nových látek, které nejsou pod legislativní kontrolou. Jedná se jak o látky, ze kterých se prekursory

vyrábí – tzv. pre-prekursory, ale i o hledání nových syntéz a metod výroby drog. Na tyto aktivity v předchozím období reagovala i Evropská komise, která neobvykle rychle zařadila do kategorie 1, tedy mezi nejprísneji kontrolované látky z pohledu evropských nařízení upravující oblast prekurzorů drog, látku alfa-fenylacetoacetonitril (APAAN) zneužívanou k výrobě prekurzoru BMK a to od ledna 2014. V uplynulém roce se však postupně na nelegálním trhu vyskytly i další látky. Za zmínku zcela jistě stojí látka chlorpseudofedrin, která byla v několika případech zjištěna především v Německu ale i v České republice a to přímo v nelegálních laboratořích na výrobu metamfetaminu. Tato látka bohužel není pod žádným národním či mezinárodním kontrolním mechanismem. Také v tomto případě se opět rozjela jednání o její celoevropské regulaci.

Česká republika a především její chemický a farmaceutický průmysl zůstává stále v pozornosti organizovaného zločinu. Obchodníci s chemikáliemi a laboratorním vybavením, jsou opakovaně konfrontováni s podezřelými poptávkami a objednávkami a to i ze zahraničí. Celé situaci bohužel neprospívá základní princip volného pohybu zboží v rámci Evropské unie a také nezájem o řešení lokálních problémů na celoevropské úrovni. Organizované skupiny mají velmi dobře zmapovanou právní prostředí jednotlivých členských států, jejich přístup a zájem kompetentních orgánů na sledování těchto obchodů, a velmi dobře umí využít veškeré slabiny kontrolního systému ve svůj prospěch.

Nejenom výše uvedená oblast chemikálií a laboratorního vybavení je v hledáčku zločineckých seskupení, neboť v tomto roce jsme zaznamenali také několik případů, ve kterých byly kontaktovány i nadnárodní společnosti s obchodním zastoupením na území České republiky v oblasti prodeje speciálních, tech-

³⁾ Zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách ve znění novely č. 273/2013 Sb.

⁴⁾ Zákon č. 272/2013 Sb. o prekurzorech drog.

⁵⁾ Ustanovení § 35 až 38 zákona č. 272/2013 Sb., o prekurzorech drog.

⁶⁾ Nařízení vlády č. 458/2013 Sb. o seznamu výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech.

nických a medicínálních plynů za účelem objednávek látky Metylamin⁷⁾, a to v řádu několika stovek kilogramů. Tato látka by mohla být v nelegálním prostředí zneužita k výrobě drogy MDMA, nebo efedrinu, tedy prekursoru pro výrobu drogy metamfetamin. K prodeji v daných případech nedošlo, a to zejména díky velice kvalitní a úzké spolupráci příslušníků oddělení prekursorů, chemických látek a anabolik Národní protidrogové centrály a obchodních zástupců daných společností, která je dlouhodobě a cíleně směřována na oblast monitorování všech potencionálně rizikových látek a podezřelých zákazníků. Důležitým faktorem, který v těchto případech sehrál velkou roli, je také skutečnost, že interní předpisy a morální vlastnosti zaměstnanců daných společností, jsou na vysoké profesionální úrovni a etický přístup tak byl ve správném okamžiku postaven nad možný zisk společnosti, který by nebyl zanedbatelný.

Hlavním zneužívaným prekurzorem k nelegální výrobě metamfetaminu v České republice stále zůstávají léky s obsahem pseudoefedrinu nelegálně dovážené především ze zahraničí. Ani přes opakované snahy, nejen České republiky, ale i dalších států a to zvláště Německa, se stále nepodařilo v Polsku přijmout legislativu účinně omezující volný prodej těchto léčiv. Bohužel mezi zdrojové státy se opět vrátilo také Slovensko, kde se nedaří účinně prosazovat vymahatelnost přijaté legislativy. Nově se do centra pozornosti dostává i nelegální dovoz těchto léčiv například z Bulharska, kam jsou často pašovány zájmové léky z Turecka a odtud následně do Polska

a České republiky. Výdej těchto léků v našich lékárnách je v posledních letech stabilizovaný, přesto jsou občas zaznamenány případy podezřelých výdejů, které jsou následně prošetřovány ve spolupráci se Státním ústavem pro kontrolu léčiv.

Vzhledem ke zvyšujícím se produkčním schopnostem některých varen, vrůstá také problém s množstvím nebezpečného odpadu, který při výrobě vzniká. Tyto odpady čím dál častěji ohrožují životní prostředí, kontaminují podzemní vody a následné náklady na jejich likvidaci jsou značné. Velmi podceňovanou a dlouhodobě neřešenou kapitolou je i kontaminace bytů a budov, kde nelegální výroba drog probíhala. Její úroveň se přímo odvíjí od délky výroby, použité metody a rozsahu nelegální výroby drog. Při produkci dochází ke vzniku mnoha nebezpečných plynů a aerosolů, které se následně šíří obytným domem ať již přes společné prostory, nebo vzduchotechnikou, kterou jsou ostatní byty propojeny a tím jsou rizikem i pro ostatní obyvatele domu. Následná dekontaminace a sanace po výrobě metamfetaminu je velmi finančně náročná i složitě proveditelná. Bohužel právě z těchto důvodů ji téměř nikdo neprovádí. Velké riziko pak následně přináší i řemeslníkům, kteří často bez znalosti okolností byt rekonstruují běžným způsobem. Kontaminované je samozřejmě veškeré vybavení bytu, včetně nábytku, textilií, drobných předmětů, stejně jako omítky, odpady, ventilace, jímky atd. Noví nájemníci, kteří si takový byt či dům v dobré víře koupí nebo pronajmou, jsou pak dlouhodobě vystaveni vlivu těchto velmi toxických a nebezpečných látek s negativním vlivem na jejich zdraví.

Léky a léčiva

Na českém nelegálním drogovém trhu existují v současné době dvě významné kategorie léčivých přípravků, kdy do jedné spadají již výše zmíněné léky s obsahem účinné látky pseudoefedrin a do druhé léky s účinnou látkou buprenorfin. Každá z těchto kategorií hraje již několik let svoji jedinečnou roli, a to ať již ve vztahu k výrobě drogy metamfetaminu (léky s obsahem pseudoefedrinu), nebo ve vztahu problémovému zneužívání léků (léky s obsahem buprenorfinu). Přípravky s buprenorfinem jsou určeny pro dlouhodobou udržovací substituční léčbu závislosti na opioidech. Nástrojem této léčby je podávání některé z registrovaných substitučních látek jiným než nitrožilním způsobem, a to v množství, které potlačuje pacientovy příznaky z odnětí opiátů. Na našem trhu byl jedním z prvních registrovaných léčebných přípravků Subutex, a to od roku 2000. V současné době jsou na českém trhu registrovány další

čtyři přípravky, které obsahují pouze účinnou látku buprenorfin hydrochlorid, a jeden přípravek pod obchodním názvem Suboxon, obsahující buprenorfin hydrochlorid a naloxon hydrochlorid v poměru 4:1. Tento preparát byl navržen, aby zabránil zneužívání buprenorfinu intravenózně. Od roku 2010 je možno Suboxon 8 mg částečně hradit ze zdravotního pojištění. Dle dostupných informací i tento přípravek bývá v poslední době v menší míře zneužíván problémovými uživateli opiátů. Pokud hovoříme o preferování některých přípravků z této indikační skupiny, tak stále si pomyslnou první příčku mezi uživateli drží Subutex, a to i podle statistických dat ze zprávy Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZSI ČR) za rok 2013, kdy byl předepsán celkem 1 041 osobám v 1 081 případech. Preferován je také problémovými uživateli, kterých bylo v roce 2013 dle Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti více

⁷⁾ Monometylamin, CH₃NH₂, je bezbarvý, toxický, hořlavý, alkalický plyn se zápachem po rybách v nižších koncentracích a amoniakovým zápachem ve vyšších koncentracích.

jak 7 000. Cena Subutexu na černém trhu několika-násobně převyšuje kupní cenu v lékárně. Národní protidrogová centrála opakovaně upozorňuje na tento dlouhodobě neřešený problém dotýkající se preskripce těchto přípravků, kdy postrádá zejména profesionální přístup některých předepisujících lékařů, kteří ať již vědomě či nevědomě nedodržují doporučení obsažená ve Standardu substituční léčby⁸⁾, kde v kapitole 7 je mimo jiné uvedeno upozornění na dodržování opatření pro zabránění vícečetné preskripce a úniku těchto látek na černý trh. S tímto úzce souvisí nenaplnění zamýšleného významu registru⁹⁾ pro substituční léčbu, ve kterém mají být evidováni všichni lékaři poskytující substituční léčbu, jakož i samotní pacienti. Přestože tato povinnost vyplývá ze zákona¹⁰⁾, často není dodržována a je nedostatečně vymáhána. Tento registr byl zřízen právě z důvodu, aby bylo zamezeno v prvé řadě několikanásobné preskripci u jednoho pacienta, a také aby byl ucelený a hodnověrný přehled o počtu léčených pacientů a lékařů nebo lékařských zařízení, které tyto služby poskytují. Jak vyplývá ze zprávy ÚZSI ČR o poskytování substituční léčby za rok 2013, stále přetrvává tendence, že lékaři bez ohledu na specializaci, kteří mohou předepsat tyto léčivé přípravky, je předepisují, aniž by splnili výše uvedenou povinnost - řádné nahlášení pacienta do registru. Na základě těchto skutečností lze předpokládat, že počet uživatelů je ve skutečnosti mnohonásobně početnější. V ČR uvedené substituční přípravky dosud nemají preskripční omezení. Ve většině případů pak je prakticky nemožné

prokázat vědomou trestnou činnost. Bohužel i počet problémových uživatelů zneužívající tyto přípravky stále roste a dávno převyšuje problémové uživatele dalších opiátů – především heroinu.

V roce 2014 byly také zaznamenány signály z černého trhu o zvýšené poptávce dalších, níže uvedených léčivých přípravků zejména z okruhu osob závislých na heroinu. Jednalo se o léčivý přípravek Vendal retard s účinnou látkou morfin, který může sloužit jako možná náhrada nekvalitního heroinu, a o transdermální náplasti s obsahem účinné látky fentanyl, které jsou na legálním trhu k dostání v baleních pod různými obchodními názvy s různým obsahem účinné látky a různých velikostech. Tyto náplasti se na černém trhu prodávají za cenu od 600 Kč do 3 000 Kč. Všechny zmíněné léčivé přípravky jsou uživateli zneužívány intravenózně.

Mezi vyhledávané a často zneužívané přípravky za hodnocené období řadíme i přípravek na hubnutí Adipex retard s účinnou látkou fentermin, který je v hojné míře poptáván nejen občany České republiky, ale také jak vyplývá ze sdělení Státního ústavu pro kontrolu léčiv, je ve velkých objemech vyvážen především na Slovensko, do Polska, Německa, Rakouska a Maďarska, kdy v řadě případů se jedná o případy předložených padělaných receptů.

Lze předpokládat, že i nadále bude tento problém zneužívání léčivých přípravků vzrůstat a nabývat na významu především v kontextu s nízkou kvalitou tradičních drog, především heroinu, na černém trhu.

Obchod s anaboliky

Rok 2014 ukázal, že obchod s látkami s anaboličtím a jiným hormonálním účinkem s drobným zpožděním kopíruje hospodářský vývoj v České republice. Zatímco v roce 2013 jsme pozorovali pokles nabídky těchto látek, rok 2014 se nesl v opačném duchu a to především v druhé polovině roku. Tento trend byl do značné míry ovlivněn novým fenoménem, který se v tomto druhu nelegálního obchodu naplno v tomto roce projevil. Vyšší články mezinárodního obchodu s látkami s anaboličtím a jiným hormonálním účinkem již nemají zájem organizovat svoji činnost z území České republiky, neboť legislativní úprava této trestné činnosti na území Slovenské republiky a s tím související následný způsob vymáhání práva v této oblasti u našeho východního souseda zajišťuje těmto strukturám takřka beztrestnou činnost ve všech

aspektech tohoto obchodu. Zejména se jedná o dovoz zakázaných látek na území Schengenského prostoru a s tím související organizační činnost, ale i případné umístění nelegálních továren na balení a tabletování těchto zakázaných látek. Vzájemná blízkost našich zemí, jak kulturní, tak jazyková, jakož i rodinné a osobní vazby těchto osob z dob společného státu k rozvoji těchto aktivit jenom přispívají. V tomto obchodu však nebyly prozatím pozorovány žádné etnické podmíněné struktury. V loňském roce pozorovaný mírný nárůst osob pocházejících z území bývalého Sovětského svazu zapojených do tohoto obchodu pravděpodobně spíše souvisí s dlouhou historií zneužívání anaboličtích látek v těchto oblastech a s tím spojenou zkušeností s jejich získáváním i schopností „odborně“ poradit s jejich aplikací, než s obecným

⁸⁾ Věstník Ministerstva zdravotnictví částka 3/2008.

⁹⁾ Národní registr lékařsky indikovaných substitučních látek.

¹⁰⁾ Zákon č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

trendem, který by charakterizoval převzetí této části nelegálního trhu nějakým zločineckým uskupením.

Výkonnými distributory látek s anabolickým a jiným hormonálním účinkem se na území České republiky stávají osoby, které by bylo možné charakterizovat jako střední článek ve strukturách tohoto obchodu. Jedná se jednak o osoby pocházející z prostředí aktivních sportovců, které mají značné zkušenosti a kontakty ze své dosavadní sportovní kariéry. Druhou skupinou jsou osoby, které tyto zkušenosti nemají, zato však disponují schopností vycítit nové možnosti tohoto dynamicky se vyvíjejícího trhu a jsou schopni se prostřednictvím webových aplikací navázat na významné hráče působící ve Slovenské republice. Jejich prostřednictvím získávají zboží, které následně se zhruba 30% až 50% ziskem distribuují v České republice. Tyto osoby již nečekají na svého zákazníka jako v minulosti majitelé webových platforem, ale aktivně procházejí sociální sítě a oslovují potenciální zákazníky prostřednictvím nabídek zboží, ale i služeb s tím souvisejících, např. zpracováním výživového poradenství apod. V této oblasti příslušníci oddělení prekurzorů, chemických látek a anabolik specializovaní na práci ve virtuálním prostředí internetu zjistili mnoho zajímavých skutečností, které jsou dále prezentovány ve spojení s realizací operace „DOBÍRKA“. Aktivní činnost dealerů při oslovování potenciálních zákazníků pravděpodobně stojí za nárůstem obchodu s anabolickými steroidy. Tento trend samozřejmě podporuje vzestup rychlých sítí pro mobilní telefony, možnost anonymního připojení přes wifi sítě v různých obchodních centrech, restauracích apod., a u této skupiny pachatelů zcela zautomatizované využívání programů pro šifrovanou komunikaci a to jak prostřednictvím mobilních telefonů a tabletů, tak běžných počítačů.

Operace DOBÍRKA

Koncem roku 2014 rozkryli příslušníci Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování, v rámci operace s krycím názvem „DOBÍRKA“, rozsáhlý organizovaný nelegální obchod s látkami s anabolickým a jiným hormonálním účinkem a jejich padělky. Hlavní odběratele těchto látek tvořili lidé ze sportovního prostředí, a to i registrovaní sportovci, zejména z oblasti kulturistiky. Tato akce patří v oblasti svého zaměření k nejrozsáhlejším doposud realizovaným operacím v ČR.

Téměř roční prověřování této velmi sofistikované páchané trestné činnosti probíhalo v úzké spolupráci se státním zastupitelstvím v Havlíčkově Brodě, specializovanými policejními útvary a slovenskou policií. Na samotné realizaci operace a zadržení pachatelů se podíleli příslušníci URNA, Zásahové jednotky Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje a příslušníci Krajského ředitelství policie Vysočina.

V oblasti individuálních dovozů v roce 2014 se na čele pomyslného žebříčku umístila látka DHEA. Lze předpokládat, že za těmito individuálními dovozy zejména z USA stojí marketingová prezentace této látky často představované jako „hormon mládí“.

Příležitostně byla v roce 2014 pozorována snaha také o dovoz anabolických steroidů určených pro sportovní zneužití, přičemž většina těchto dovozů byla realizována z Čínské lidové republiky. Tyto individuální dovozy se však zpravidla neopakují a ani nebyly v uplynulém roce zadokumentovány individuální dovozy zakázaných látek, které by měly charakter testování nových dodavatelských kanálů do České republiky.

Struktura uživatelů látek s anabolickým a jiným hormonálním účinkem zůstala v letošním roce nezměněna a nelze předpokládat, že by k nějakým změnám v průběhu dalších let docházelo. Jedná se tedy o osoby z prostředí sportu a to jak amatérského, tak vrcholového. Dále tyto látky zneužívají osoby z prostředí násilné trestné činnosti, zejména spojené s činností vymáhání pohledávek a výpalného. Značná část uživatelů se rekrutuje i z prostředí bezpečnostních agentur, zabývajících se fyzickou ostrahou osob a majetku. V neposlední řadě patří mezi uživatele osoby, pro něž je fyzický vzhled spojen se sociálním statutem, či je součástí jejich sebe prezentace v rámci vykonávaného povolání. Zvláštní kapitolou však zůstávají osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Dostupnost drog ve věznicích je dlouhodobě známa, ale dle našich zjištění narůstá zájem také o anabolika. Bohužel i zde se projevuje nedostatek peněz a především zkušeností s detekcí těchto látek, odhalováním a vyšetřováním těchto trestných činů ve specifickém prostředí věznic.

V rámci operace „DOBÍRKA“ se podařilo zajistit velké množství zakázaných přípravků v podobě ampulí k nitrosvalové aplikaci a dále tablet k perorálnímu podávání. Celkem se jednalo o cca 20 000 tablet, přes 500 ampulí v objemu 1 ml a asi 100 vialek v objemu 2–10 ml, s obsahem zakázaných látek ve smyslu nařízení vlády číslo 454/2009 Sb. Dle předběžných odhadů znaleckého pracoviště představují zajištěné přípravky padělky léčivých přípravků.

Samotná trestná činnost skupiny pachatelů probíhala tak, že hlavní organizátor této činnosti zhruba dvakrát měsíčně navštěvoval Slovenskou republiku, kde nakupoval látky s anabolickým a jiným hormonálním účinkem a dovážel je svým osobním vozidlem do České republiky, kde je s pomocí ilegální sítě dále distribuoval. Nabídku zakázaných přípravků pachatelé aktivně inzerovali na diskusních internetových fórech týkajících se kulturistiky a zdravé výživy,

kde vystupovali pod virtuálními identitami. Byť pachatelé prokazatelně věděli, že jedná o padělky léčivých přípravků, tuto skutečnost většinou nakupujícím zamlčeli a vystavili je tak nemalý zdravotním rizikům. Zakázané látky obvinění na našem území prodávali velmi sofistikovaným způsobem a to zejména prostřednictvím zásilek s dobírkou realizovaných na základě objednávek z internetových obchodů a diskusních fór stovkám zákazníků v celé České republice a v některých dalších evropských státech.

Pachatelé jsou stíháni pro spáchání zvlášť záva-

žného zločinu výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem podle § 288 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. b), trestního zákoníku, za což jim hrozí v případě prokázání viny trest odnětí svobody v délce trvání až 8 let.

Získané finanční prostředky z obchodu se zakázanými přípravky se pachatelé snažili legalizovat nákupem movitého a nemovitého majetku prostřednictvím rodinných příslušníků, za což jsou stíháni pro zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), trestního zákoníku.

Mezinárodní spolupráce

Stejně jako v předchozích letech mezinárodní spolupráce na NPC představovala velice podstatnou a nenahraditelnou součást činnosti útvaru.

Významná část spolupráce probíhala prostřednictvím koordinátora mezinárodní spolupráce. Za rok 2014 vyřídil pověřený důstojník pro mezinárodní spolupráci na tomto úseku 417 čísel jednacích. Oproti roku 2013 s 366 čísly jednacími to představovalo poměrně citelný nárůst agendy.

Z celkového počtu vyřízených čísel jednacích nejvíce spadalo do kategorie zpráv o záchytech drog pocházejících z ČR v německém příhraničí. Sem patřila hlášení ze společného centra česko-německé policejní a celní spolupráce ve Schwandorfu, okamžitá hlášení o drogách německé celní správy zasílaná cestou českého celního styčného důstojníka v SRN a některé situační zprávy Interpolu. K tomuto druhu informací podáváme podrobný výklad níže.

Z ostatních čísel jednacích tvořila dožádání 133 případů, tedy téměř 32 %. Oproti 23,5 % v roce 2013 se jedná opět o citelný nárůst. Z těchto věcí v 87 případech přišla dožádání ze zahraničí na naši součást a ve 46 případech jsme posílali dožádání my do ciziny. Přitom dožádání přicházela nejrozličnějšími cestami: přes zahraniční styčné důstojníky odpovědné za ČR, včetně celního styčného důstojníka SRN v ČR a českého celního styčného důstojníka v SRN, přes styčné důstojníky Policie ČR v zahraničí, přes přímé kontakty, někdy i přes Europol. Z obdržených dožádání největší počet, a to 43, přišel ze SRN. To rozhodně nepřekvapuje, protože jde o největšího souseda a tím i o nejvýznamnějšího partnera v oblasti drogových případů. Druhým nejčastějším partnerem je Rakousko s 9 případy, kde jde také o významného sousedního partnera. Třetí nejčastější počet dožádání přicházel z USA (7), čtvrtý z Francie (5), po třech dožádáních jsme obdrželi z Norska a Švýcarska, po dvou dožádáních jsme dostali z Japonska, Ruska, Spojeného království, Srbska a Švédska a po jednom z Austrálie, Dánska, Kosova, Maďarska, Peru, Polska a Ukrajiny.

Naopak nejčastěji jsme zasílali dožádání kolegům z USA ve 14 případech. Zde se ovšem velmi často

dožádání netýkala přímo USA, ale šlo o zprostředkování spolupráce se zeměmi, kde nemáme kontakty, jako například v Turecku, Panamě i jinde. V pěti případech jsme žádali o spolupráci německé kolegy, ve čtyřech případech kolegy z Peru a ze Slovenska, ve třech případech směřovala naše dožádání na Ukrajinu, po dvou dožádáních šlo do Dánska, Francie, Japonska a Švýcarska a po jednom do Izraele, Litvy, Norska, Rakouska, Ruska, Slovinska, Srbska a Švédska.

Tyto počty ovšem nevypovídají přesně o intenzitě a významnosti některých čísel jednacích. Pod většinou se skrývají jenom prosté dotazy a odpovědi. V jiných případech ovšem šlo o rozsáhlou korespondenci, která se týkala trestních řízení vedených na našem úteranu. V roce 2014 se jednalo zejména o spolupráci s Dánskem, Dominikánskou republikou, Japonskem, Německem, Peru, Rakouskem, Švédskem a Ukrajinou, vztahující se k dovozu, vývozu či tranzitu významných množství drog přes Českou republiku. Za příznačné musíme považovat zejména to, že jde o dlouhodobé operace, které pokračují i v roce 2015. Tam, kde je spolupráce na případu obsáhlejší, doplňuje často písemný styk, který probíhá převážně elektronickou poštou, také rychlé předávání aktuálních informací pomocí hovorů na mobilním telefonu nebo krátkých textových zpráv.

Kromě toho dochází ovšem dosti často ke spolupráci se zahraničními partnery prostřednictvím standardních kanálů jako jsou Europol, Interpol a Sirene. Zde kontakty udržují zpracovatelé příslušných věcí bez účasti koordinátora mezinárodní spolupráce. Za potěšující jev můžeme označit skutečnost, že se množí i případy, kdy zpracovatelé kontaktují zahraniční kolegy přímo. Umožňuje to rostoucí počet našich příslušníků, kteří ovládají některý cizí jazyk a mohou v něm se zahraničními kolegy komunikovat.

Stejně jako v minulosti udržovaly i v roce 2014 expozitury v příhraničních oblastech úzké kontakty s orgány vymáhajícími právo na druhé straně hranice. To se týká Německa, Rakouska, Slovenska a v roce 2014 ve stále větší míře i Polska.

V roce 2014, stejně jako v předchozích letech, jsme

zvláštní důležitost přikládali udržování kontaktů do zahraničí prostřednictvím zahraničních styčných důstojníků odpovědných za území ČR a českých styčných důstojníků v zahraničí. V této souvislosti výrazně oceňujeme, že v roce 2014 nebyla zrušena žádná pozice styčného důstojníka zodpovědného za území ČR. Naopak přibyli styční důstojníci Francie se sídlem ve Vídni a Španělska se sídlem ve Varšavě a obnovila se pozice českého styčného důstojníka na Ukrajině.

Významnou roli v mezinárodní spolupráci v roce 2014 sehrávalo zasílání právních pomoci do zahraničí v trestních věcech zpracovávaných našim útvarem. Podstatná část těchto žádostí byla doprovázena zahraničními služebními cestami. Při nich se zpracovatelé jednotlivých věcí přímo zúčastňovali dožadovaných úkonů v zahraničí a měli možnost je ovlivnit. Tato forma mezinárodní spolupráce se jeví již tradičně jako užitečná. V roce 2014 jsme takových zahraničních cest v rámci právní pomoci uskutečnili 33, což oproti 53 cestám v roce předchozím znamená dost výrazný pokles. Nejčastěji takové cesty směřovaly do blízkých zemí jako 10 do Rakouska, 9 do Německa, 5 na Slovensko 2 do Polska a 1 do Maďarska. Do vzdálenějších zemí směřovaly pouze 2 cesty do Švédska a po jedné cestě do Francie, Nizozemska, Rumunska a Španělska. V roce 2014 tedy zcela chyběly cesty na jiné kontinenty, což nepochybně ovlivnilo nižší náklady na tento druh služebních cest. V souladu s dobrou tradicí předchozích let musíme i za rok 2014 ocenit velice dobrou spolupráci s českou delegací v Eurojustu v Haagu při zpracovávání našich trestních věcí a zejména právních pomoci.

V roce 2014 jsme dokončili realizační fázi twinningového projektu EU v Srbsku pod názvem „Realizace strategie pro boj proti drogám“, který prováděla Česká republika společně s Německem. NPC v rámci tohoto twinningového projektu zajišťovala obsahovou náplň jeho segmentu týkajícího se vymáhání práva v drogové oblasti. V průběhu roku 2014 se v rámci tohoto projektu realizovalo 8 zahraničních služebních cest do Srbska za účasti celkem 13 pří-

slušníků útvaru. Projekt zaznamenal ve své části zaměřené na vymáhání práva kladnou odezvu srbské strany a přispěl i ke zlepšení spolupráce v oblasti drog se Srbskem.

V roce 2014 NPC SKPV pokračovala ve své účasti na dlouhodobém projektu odboru bezpečnostní politiky MV ČR na pomoc zemím západního Balkánu. V rámci tohoto projektu se uskutečnila jedna pracovní stáž příslušníka našeho útvaru v Kosovu a dvě přijetí zahraničních kolegů z Albánie a Bosny a Hercegoviny v ČR.

V roce 2014 jsme se aktivně zúčastňovali také akcí v rámci projektu Chopin zaměřeného na snížení produkce a distribuce drog v EU. Tento projekt vycházel z iniciativy polské strany. Čtyři schůzky v rámci tohoto projektu proběhly v Polsku a jedna v Nizozemsku. Vedlejším kladným efektem účasti na projektu se jeví určité upevnění přímé spolupráce s polskými kolegy, hlavně na úrovni expozitury Ostrava.

V roce 2014 jsme se zúčastnili již tradičních schůzek pracovních skupin Jihovýchod a Drogy, které se obě opírají o německou iniciativu a jsou zaměřeny na spolupráci v boji proti drogám v Evropě.

V průběhu roku se experti z našeho útvaru zúčastnili specializovaných seminářů a konferencí k různým aktuálním otázkám v oblasti boje s obchodem s drogami, které se konaly v Nizozemsku (kokainové konverzní laboratoře), Francii (konference Pharmacime o zneužívání anabolik a léků), Maďarsku a Rakousku (analytické konference), Spojeném království (pěstování konopí v uzavřených prostorách), Belgii (workshop k prekurzorům), Finsku (konference ENFSI o syntetických drogách), Nizozemsku (seminář k počítačové kriminalitě), Kanadě (kongres k novým syntetickým látkám).

V deseti případech jsme v roce 2014 využili nabídky kurzů Evropské policejní akademie CEPOL pořádaných v různých evropských zemích. Tyto kurzy představují jednak významný přínos k rozšíření profesionálních znalostí a jednak významnou osobní praxi příslušníků našeho útvaru v rámci mezinárodních jednání v cizích jazycích.

Oddělení metodiky a prevence

Oddělení metodiky a prevence (OMP) zastupuje Národní protidrogovou centrálu v rámci Policie České republiky a na veřejnosti prostřednictvím lektorské, přednáškové, metodické a publikační činnosti. Další, prakticky každodenní činností oddělení, je komunikace NPC s veřejností.

V rámci své trvalé gesce uvnitř NPC oddělení metodiky a prevence v roce 2014 organizačně zajišťovalo konání instrukčně metodických zaměstnání pro příslušníky NPC a také významné výroční dny jednotky. Dále pak instrukčně metodická zaměstnání pro

policisty zařazené na úseku odhalování drogové kriminality v rámci Policie ČR.

V rámci vzdělávacího systému MV ČR a Policie ČR se oddělení v roce 2014 podílelo na vzdělávání policistů výukou ve specializačních kurzech.

Mimo resort MV a Policie ČR se pracovníci OMP podíleli na vzdělávání odborné veřejnosti z řad soudních a právních čekatelů na Justiční akademii v Kroměříži, příslušníků Městských a Obecních policí, Armády České republiky, Vězeňské služby ČR a také participovali na vzdělávacích programech pro

školní metodiky prevence. Kromě toho se pracovníci OMP pravidelně účastnili besed pořádaných Muzeem Policie ČR. S Muzeem Policie ČR spolupracovali i na kulturně-preventivních akcích Ledová Praha a Muzejní noc.

Již pátým rokem organizoval OMP v souladu s naplňováním protidrogové strategie ČR společné setkání zástupců NPC, Krajských ředitelství Policie a Odboru bezpečnostní politiky MV ČR s krajskými

protidrogovými koordinátory Krajských úřadů a zástupci sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.

Mezi další aktivity OMP v roce 2014 patřila také publikační činnost s těžištěm v odpovědnosti za přípravu a vydávání 20. ročníku Bulletinu NPC, odborného recenzovaného čtvrtletníku určeného především pro příslušníky Policie České republiky, justici a další odbornou veřejnost.

Preventivní projekt „SPRÁVNÝM SMĚREM“

Projekt „Správným směrem“ který v roce 2013 odstartoval v Ústeckém kraji má již přes 4 000 aktivních účastníků. Hlavním cílem tohoto preventivního projektu je nastavení efektivní spolupráce všech složek zabývajících se protidrogovou prevencí v daném regionu a vytvoření co nejúčinnějšího souboru opatření, která budou odrážet konkrétní problémy s drogami v dané lokalitě. Projekt je finančně podporován hejtmánem Ústeckého kraje, který rovněž nad projektem převzal záštitu. Prevence rizikového chování v oblasti návykových látek probíhá zejména formou odborných seminářů, přednášek a workshopů jak pro veřejnost, tak i pro žáky škol a také v podobě nejrůznějších doprovodných programů.

Součástí projektu je soutěž o nejlepší protidrogový plakát, v rámci které mají žáci středních i základních škol možnost vyjádřit svůj životní postoj k problematice nelegálních drog. Jímí zpracovaný plakát musí vystihovat zadání, splňovat konkrétní technické parametry a musí být jednoznačně zaměřen proti zneužívání nelegálních návykových látek. Hlavními kritérii hodnocení odborné poroty je fantazie, originalita tématu a náročnost zpracování, to vše s ohledem na věk soutěžících.

V roce 2014 proběhl projekt „Správným směrem“ v Jihočeském kraji a v Praze. V roce 2015 se projekt stěhuje do Královéhradeckého kraje a odtud dále do dalších regionů České republiky.

Zajišťování majetku

V současné době je prováděno finanční šetření ve většině trestních věcí vedených Národní protidrogovou centrálou, přičemž je kladen důraz zejména na důsledný postup v odčerpávání prospěchu pachatelů z protiprávního jednání a úzkou spoluprací mezi zpracovateli jednotlivých spisů a specialistů na finanční šetření. V celkovém součtu zajištěných majetkových hodnot a zajištěných OPL v roce 2014 dosahuje útvar výsledku 110 279 920 Kč.

Objem finančních prostředků, které jsou na našem útvaru zajišťovány jako výnos z trestné činnosti, je ovlivněn charakteristikou drogové trestné činnosti a vzorci jednání jejích pachatelů.

V rámci drogové trestné činnosti nelze zajišťovat majetek dle § 47 trestního řádu (zajištění nároku poškozeného), neboť je poškozeným veřejný zájem a náklady státu spojené s bojem proti drogám nelze uplatnit v trestním řízení.

Dalším faktorem ovlivňujícím zajišťování výnosů z trestné činnosti představuje fakt, že mezi pachateli stíhanými naším útvarem jsou z více než 60 % zastoupeni cizinci. Jedním z charakteristických rysů této skupiny pachatelů je jednak nedůvěra v bankovní či jiné peněžní instituce a dále snaha vyvést získané finanční prostředky do své rodné země, kde slouží jako prostředky pro zajištění rodiny, případně zdroj financí pro další legální či ilegální aktivity. Prověřování majetkových poměrů v zemích původu takových

osob je zpravidla zcela nereálné, případně je s ním spojeno vysoké riziko úniku informací a zmaření vyšetřování.

Stále se často setkáváme s tím, že pachatelé drogové trestné činnosti vedou poměrně nákladný život, který financují právě z výnosů z trestné činnosti, jedná se například o pronájmy nemovitostí, leasing luxusních vozidel, návštěvy heren, kasin a nočních podniků a podobně.

Zejména u pachatelů z řad Vietnamců je patrná snaha o diverzifikaci rizika, která se projevuje společným investováním do více pěstíren konopí či ilegálních výroben metamfetaminu, čímž se snaží omezit ztrátu v případně odhalení. Zatímco tyto ilegální aktivity představují zásadní podíl na příjmech těchto osob, velkou část svého času věnují jiným aktivitám, prodej textilu, provozování večerek atd., které mají vyvolávat dojem vedení spořádaného života. Drobné podnikání, kdy i ze zpráv finančních úřadů je zřejmé, že se snaží odvádět minimální daně, ale životní standard zjištěný operativním i finančním šetřením tomu zdaleka neodpovídá (drahý vůz, denní návštěvy heren, pronájem bytů, atd.).

Výnosy z trestné činnosti jsou často využívány jako prostředek k řešení tíživé finanční situace, v případě osob, které jsou najímány pro převoz omamných a psychotropních látek (tzv. „kurýři“) se jedná o hlavní motivaci k páčání trestné činnosti.

Finanční prostředky vygenerované jako výnos z trestné činnosti jsou opětovně reinvestovány do dalšího páčání trestné činnosti, jako je nákup komponent a surovin k nelegální výrobě omamných a psychotropních látek nebo nákupu těchto látek pro další prodej.

Zjišťování a zajišťování výnosů z trestné činnosti se značně snaží znesnadnit pachatelé účelovým převáděním majetku na další osoby, resp. užíváním majetku dalších osob, kdy zpracovatel je nucen provádět finanční šetření u širokého okruhu lidí. Zejména u pachatelů z řad vietnamské komunity nadále přetrvává trend v odesílání výnosů z trestné činnosti mimo území ČR a to nejčastěji za využití nebankovních nástrojů.

Provedeným finančním šetřením bývá dostatečně zadokumentován stav, že pachatel nemá žádný legální zdroj příjmu, ale hradí například pravidelný měsíční nájem v pronajatém bytě, pronájem vozu, financuje další výrobu OPL atd.

Za období od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2014 byl

v rámci trestních řízení vedených na NPC SKPV PČR zajištěn majetek a finanční prostředky v celkové výši 45 336 000 Kč. Z toho 17 944 000 Kč bylo zajištěno v penězích a 31 155 000 Kč bylo zajištěno ve věcech (zejména vozidla, komponenty pěstíren, varen, komunikační a výpočetní technika, chemické látky, nemovitost). V průběhu roku 2014 byl celkem v pěti trestních věcech využit institut zajištění peněžních prostředků na účtu u banky dle ust. § 79a odst. 1 tr. řádu, dále ve třech případech institut zajištění náhradní hodnoty dle ust. § 79f tr. řádu a 1x nemovitosti podle § 79d tr. řádu, v ostatních případech bylo postupováno podle § 78, § 79, § 83 a § 83a TŘ. V rámci právní pomoci pro SRN byl dále zajištěn majetek a finanční prostředky v celkové výši 3 763 000 Kč a za využití institutu dle ust. § 79f k ust. § 79d odst. 1 tr. řádu zajištěny nemovitosti v celkové hodnotě cca 15 000 000 Kč.

V roce 2014 tedy příslušníci NPC zajistili majetek v celkové hodnotě 64 099 000 Kč.

Případy se zajištěnými hodnotami nad 5 miliónů korun:

1. Trestná činnost čtyř obviněných osob české národnosti spočívala v nedovolené výrobě a následném prodeji metamfetaminu. Ve věci bylo zahájeno trestní stíhání pro zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle ust. § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku a pro zločin legalizace výnosů z trestné činnosti dle ust. § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. b) odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. Provedeným finančním šetřením byli prověřováni i rodinní příslušníci. Hlavní obviněný je muž bez řádného zaměstnání a příjmu, jeho družka je na rodičovské dovolené, rovněž bez jiného příjmu. Při domovních prohlídkách byla nalezena hotovost ve výši cca 5 550 000 Kč.

2. Trestní stíhání muže české národnosti a právnické osoby – firmy, jejímž je vlastníkem, pro zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle ust. § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Muž se dlouhodobě zabýval nelegálním prodejem chemických látek určených pro výrobu metamfetaminu, kdy se snažil prodej látek částečně zastříť pod legální fungování své firmy. Chemikálie byly prodávány zejm. odběratelům z řad vietnamské komunity. Při realizaci byla zajištěna finanční hotovost ve výši cca 6 miliónů Kč, směnky v hodnotě 4,7 miliónů Kč a 5 luxusních automobilů. Látky, které muž zobchodoval během samotného prověřování a které byly zajištěny při jeho zadržení, by se daly zneužít na výrobu cca 3,5 tuny

metamfetaminu, jehož hodnota na nelegálním trhu v ČR přesahuje 2,5 miliardy korun.

Mezi nejčastěji zajišťované komodity patří díky velmi úzkému zaměření naší činnosti omamné a psychotropní látky, prekurzory, případně anabolické či jiné hormonální přípravky. Tyto látky představují pro pachatele zdroj zisku a jejich zajištění pro ně znamená významnou majetkovou újmu. Ze strany pachatelů jsou tyto látky v naprosté většině případů pořizovány právě z finančních prostředků získaných předchozí trestnou činností a z tohoto pohledu se bezesporu i v tom případě jedná o odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

Jedná se o komoditu, která sice nemůže být dále ekonomicky využita a pro stát představuje následně nakládání s ní jistou finanční zátěž, ale kromě skutečnosti, že se jedná o omamné či psychotropní látky, které byly tímto způsobem staženy z nelegálního trhu, se rovněž jedná o poměrně významnou finanční částku, která byla odčerpána pachatelům této trestné činnosti.

V následující tabulce zaokrouhleně uvádíme množství zajištěných kontrolovaných látek a orientační finanční újmu, která byla tímto postupem ze strany Policie ČR pachatelům způsobena. Ceny jednotlivých komodit jsou uváděny s přihlédnutím ke skutečnosti, že v naprosté většině jedná o pachatele na vyšších patrech distribučního řetězce a ceny jednotlivých látek jsou tedy nižší, než v rámci pouličního prodeje.

Látka	Zajištěné množství	Hodnota	Poznámka
Konopí	25 289 g	2 023 120,- Kč	80,- Kč/gram sušiny
Konopí rostliny	652 rostlin	6 259 200,- Kč	Přepočteno na sušinu (1 rostlina – 200 g sušiny)
Chlorpseudofedrin	600 g	120 000,- Kč	200,- Kč/gram
Pseudofedrin	10 500 g	2 100 000,- Kč	200,- Kč/gram
Metamfetamin	15 600,4 g	10 920 000,- Kč	700,- Kč/gram
Metamfetamin tekutý	10 litrů	4 500 000,- Kč	
Léčiva s PSE	529 000 tablet	3 967 500,- Kč	30 000,- Kč/kg (1 kg – cca 4000 tbl.)
Kokain	2868 g	4 302 500,- Kč	1500,- Kč/gram
Ketamin	846 g	507 600,- Kč	600,- Kč/gram
Heroin	249 g	249 000,- Kč	1000,- Kč/gram
Kata jedlá	31 043 g	620 000,- Kč	20 000,- Kč/kg
Anabolika	24 000 tbl.	240 000,- Kč	Cca 10,- Kč/tableta
Látky zajištěné v rámci právní pomoci pro SRN	různé směsi v různých množstvích	10 372 000,- Kč	Cena dle ceníků v rámci internetových obchodů
Celkem		46 180 920,- Kč	

Mgr. Barbora Kudláčková, e-mail: omp@npdc.cz
Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7

Keywords:

trade in methamphetamine; trade in marijuana, trade in cocaine; trade in heroin; trade in anabolic steroids; drug precursors; new psychoactive substances; international cooperation; seizures of property of criminal origin; department of methodology and prevention; statistical data on drug-related crime

Abstract:

Annual Report of National Drug Headquarters of the Criminal Police and Investigation Czech Republic in 2014, as every year, summarizes the drug situation in the Czech Republic from the perspective of law enforcement bodies. It focuses on major trends in the illegal production and trade in narcotic drugs and psychotropic substances and poisons and on the level of engagement between various organized criminal groups that are into this type of crime involved. He also tries to outline the possible development of the drug scene in the Czech Republic and the risks associated with it. The annual report is supplemented by statistics and casuistic data.

IDENTIFIKACE METAMFETAMINU VE VLASECH METODOU MIKROEXTRAKCE NA PEVNOU FÁZI V KOMBINACI S KAPILÁRNÍ PLYNOVOU CHROMATOGRAPHIÍ A HMOTNOSTNÍ SPEKTOMETRIÍ

pplk. RNDr. Michael ROMAN, CSc.

Klíčová slova:

vlasy; mikroextrakce na pevnou fázi; metamfetamin; drogy; GC-MS

Abstrakt:

V klinické a soudní toxikologii byla vyvinuta metoda analýzy drog ve vlasech, která je považována za významný nástroj pro rozlišení mezi okamžitým a dlouhodobým (chronickým) užíváním drog. Chronické užívání drog může postupně zvyšovat škodlivé účinky na lidský organismus a také významně přispívat k rozvoji jinak doposud latentních chorob. Analýza krve či moči na přítomnost drog neposkytuje dostatečné informace o historii užívání toxických látek určitou osobou, výsledky těchto rozborů nemohou být vhodně korelovány s toxickými účinky. Cílem studie bylo prokázat význam analýzy vlasů v případech zneužívání metamfetaminu. Analýza byla zacílena na přítomnost metamfetaminu a jeho hlavního metabolitu amfetaminu ve vlasové hmotě. Analýza byla prováděna metodou SPME/GC-MS a na jejím základě byl navržen jednoduchý algoritmus pro rozhodnutí o negativním či pozitivním výsledku analýzy.

Úvod

Vlasy, případně podobný materiál (chlupy, srst) představují unikátní polouzavřený systém, do něhož se prostřednictvím periferního tělního oběhu dlouhodobě ukládají cizorodé látky, které byly přechodně přítomny v krvi. Ukládání probíhá v cca 1,5 mm zóně ve vrstvě zárodečných buněk, před jejich keratinizací. Uložené látky v keratinizovaných (již neaktivních) buňkách pak postupují ve směru růstu vlasu a vystupují nad pokožku. Ve vlasu je tedy možné detekovat řadu kriminalisticky významných látek, včetně drog, léčiv a jedů i dlouho poté, co zevnitř organismu vymizely. Analýzy látek z vlasů se tedy provádějí především z forensních důvodů, kdy hledáme odpověď na otázky:

- zda užívala dotyčná osoba nějaké látky
- jaké látky to byly
- jednalo se o příležitostné, pravidelné nebo masivní užití
- kdy byla dotyčná látka užita (podle rychlosti růstu vlasů v normální růstové fázi).

Výsledky analýz vlasů mohou pomoci mj. v případech, kdy je třeba rozhodnout, zda daná osoba je závislá na OPL a na jaké. Často se jedná o nezletilé a mladistvé osoby a je třeba posoudit případnou trestní odpovědnost dalších osob. Může jít i o posouzení toho, zda v určitém období, rozhodujícím pro spáchání deliktu, zneužívala suspektní osoba OPL a zda to mohlo ovlivnit její jednání. U masivních ná-

lezů toxických látek lze zpětně posoudit, zda byla příslušná osoba někdy v minulosti intoxikována či omámena.

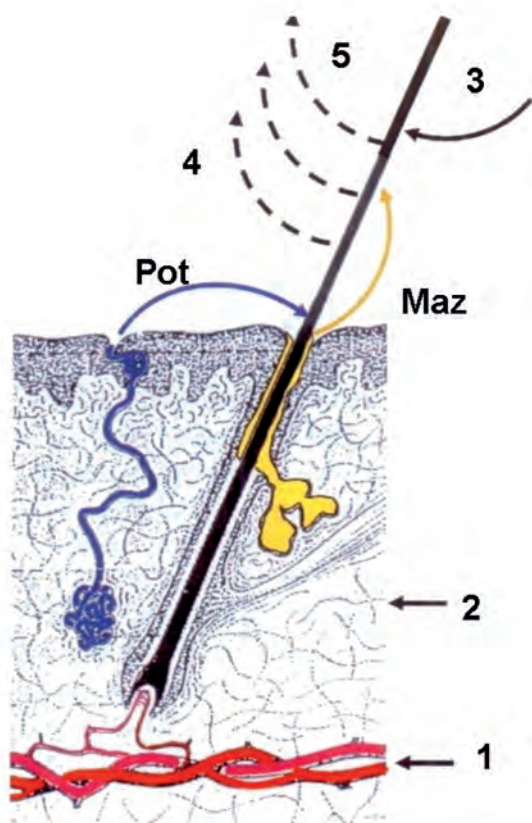
Do vlasů se látky mohou ukládat jen v případě, že vlas je v aktivní růstové (anagenní) fázi; tato rychlost růstu (řádově asi 1 cm za měsíc) může být typově a individuálně rozdílná a existují v ní i sezónní změny. Určité procento vlasů přetrvává v neaktivním stavu (po zastavení růstu v katagenní fázi a v odumřelém stavu) jako součást pokrývky vlasů a další látky se do nich už neukládají.

Primárně jde o přestup látek z periferního krevního oběhu z kapilární cévky vyživující vrstvu zárodečných buněk vlasu (matrix). Intenzita přestupu je rozdílná pro různé typy látek a nemusí být pro některé látky dostatečná. Příkladem mohou být kannabinoidy, zejména THC a jeho metabolit THC-COOH, jejichž analýza z vlasů je tak vždy komplikovaná.

Jsou popsány i „parazitní“ způsoby přestupu látek do vlasu z potu a z kožního mazu. Mazová žláza ústí do vlasového váčku v zanořené části vlasu a může ovlivnit zejména transport lipofilních látek, zatímco z potu snadněji přestupují látky hydrofilní. Není vyloučen ani transport látek v nadkožní části vlasu, zvláště když je poškozena kutikula vlasu, zejména po kadeřnických procedurách. Potenciální cílové látky tak částečně mohou pronikat z okolního prostředí dovnitř a vnikat případně až do vlasového kanálku a naopak uložené látky mohou difundovat a být postupně vymývány. Zvláště téžavější nebo ve vodě

rozpustné látky tak mohou z vlasů postupně vymizet. Je třeba počítat i s dalšími externími faktory, např. UV zářením, které mohou uložené látky rozkládat.

Zejména nutná je opatrnost při případném odhadu časového horizontu uložení cílové látky. Je proto nutné umět rozpoznat a následně vyhodnotit všechny rušivé faktory mimo vlastní analytické měření, aby jejich vliv mohl být zahrnut do interpretace výsledků.

Obr. 1 – Schéma ukládání a eliminace drog ve vlasech^[1].

Ukládání: 1-krevním oběhem, 2-z přiléhajících tkání, 3-parazitní ukládání z vnějších zdrojů (prach, kouř, ze znečištěných rukou, podporované potem)
Eliminace: 4-extrakce z vlasů při mytí (šampony, vlasová kosmetika), 5-rozklad v průběhu barvení/obarování vlasů a působením UV záření

Drogy ve vlasech

Jak již bylo uvedeno, hlavní podíl na uložení drog ve vlasech má výživa vlasového váčku (folikulu) krevním řečištěm. K vlasovému váčku vedou krevní kapiláry, které váček vyživují. Vlas roste do délky díky neustále se množícím buňkám na dně vlasového váčku. Vlasový váček je uložen v hloubce 3–5 mm pod povrchem kůže.

Vliv přirozené barvy vlasů

Vlasový váček je z důvodu intenzivního dělení buněk velmi dobře zásoben potřebnými látkami krví. Nicméně, v době po užití cizorodé látky se tato látka krevním řečištěm dostává i k vlasové cibulce a část

těchto cizorodých látek je zabudována do vlasové struktury. Ve vzdálenosti cca 1–2 mm ode dna vlasového váčku dochází k zabudování pigmentů do vlasového materiálu. Tyto pigmenty mají melaninovou strukturu, odvozenou od aminokyseliny tryptofanu, který je polymerizován. V praxi to znamená, že tyto vlasové pigmenty mají bazický charakter a přednostně se na ně tedy vážou látky bazického charakteru.

Látky bazického charakteru, mezi které rovněž hlavní zneužívané látky (drogy) patří, prochází membránou a na základě koncentračního gradientu se ukládají v melaninu. Jedním z klíčových faktorů množství drogy, která je ve vlasech uložena, je pak množství melaninu, které se ve vlasech nachází. Obecně platí, že tmavé vlasy obsahují mnohem více melaninové složky a tudíž množství bazických látek, uložených ve vlasech je při shodné koncentraci v krvi (krevní plazmě) výrazně vyšší. Literatura udává, že uložení ve vlasech s tmavou pigmentací je až 10krát vyšší, než ve vlasech světlých s nedostatkem melaninové složky^[2,3]. Množství uložených drog ve vlasech koresponduje s obsahem melaninové složky. Ve vlasech černých je nejvyšší množství uložených drog, následují vlasy hnědé, světlé a nejnižší množství uložených látek lze vysledovat u vlasů zrzavých.

Vliv lipofility látek a pH krve

Obecně lze říci, že zabudování drog ve vlasech se řídí základními farmakologickými principy o rozložení drog v těle. Lipofilní, tedy nezměněné drogy lépe prochází membránou a difundují ve shodě s koncentračním gradientem do vlasových buněk v průběhu jejich růstu. Nicméně, pro hydrofilní (tedy metabolizované látky) tvoří membrány nepropustnou bariéru. Zde však může opět hrát roli okamžitá fyziologická pH krevní plazmy, které pomáhá protonizaci takovýchto látek a průchod bariérou je pak umožněn na základě změny koncentrace protonizované složky.

Celkové množství zabudovaných látek je pak průnikem obou těchto principů, tedy lipofility a basicity. To vytváří složitou soustavu neznámých faktorů, kolik látky bude nakonec do vlasů zabudováno.

Vliv barvení vlasů a jejich úpravy, vliv UV záření

V průběhu barvení vlasů či jejich další kosmetické úpravy, dochází k používání chemických látek. Zejména odbarvovače jsou založeny na principu použití oxidačních činidel (peroxidů), jejichž úkolem je odstranění melaninu z vlasů. Jak již bylo uvedeno, residua drog jsou vázána především v melaninové složce a tudíž rozrušováním melaninu dochází i ke ztrátám těchto residuí. Dalším faktorem je samotné působení těchto oxidačních činidel na residua těchto látek samotných.

Další možností úpravy vlasů je jejich kadeření za použití chemických činidel, které působí na buňky keratinové (např. kyselina thioglykolová). Ve vlasech dochází k přechodnému rozrušení disulfidických můstků v keratinu a tudíž i porušení vazeb na látky v těchto keratinových buňkách obsažených. Následně jsou tyto látky vyplavovány v průběhu dalších úprav vlasů.

Na vlasy obecně působí vysokoenergetické ultrafialové záření. Působením na residua látek ve vlasech, vystavených tomuto záření, snižuje koncentraci zabudovaných residuí.

Zonální rozložení cizorodých látek

Vlasy rostou trvalou rychlostí asi 0,32 až 0,46 mm za den^[4]. V průběhu svého růstu, tak jak jsou zásobovány z krevního řečiště, dochází v závislosti na koncentraci cizorodých látek v krvi, k zabudovávání těchto látek, či jejich metabolitů, ve vlasové hmotě. Jednorázové (akutní) užití se však projevuje mnohem méně, než užívání pravidelné (chronické). Po jednorázovém užití sice koncentrace v krevní plazmě rychle narůstá, ale v návaznosti na užitou látku také dochází k jejímu vylučování. Proto se okamžité zabudování do vlasové hmoty projeví jen málo. Naopak, u chronických uživatelů po dobu jejich závislosti dochází k dlouhodobě trvalejší koncentraci drogy či jejích metabolitů v krvi, a proto je zabudování do vlasové hmoty mnohem účinnější. Chroničtí uživatelé pak vykazují v jednotlivých přírůstcích vlasové hmoty mnohem vyšší a tudíž lépe analyzovatelnou koncentraci cizorodých látek^[1]. Je však překvapující, že korelace mezi dávkou a koncentrací v krvi mezi jednotlivci je obvykle špatná.

Metamfetamin a jeho metabolismus

Uchovávání a stabilita drog ve vlasech je považována za dostatečnou. Hlavní zneužívané látky, které se mohou u chronických uživatelů zjistit, jsou odvislé také od jejich způsobu metabolismu v organismu.

Metamfetamin je druhou nejvíce zneužívanou drogou v České republice. Podle výroční zprávy Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti^[5] bylo v roce 2013 v ČR odhadováno 34.200 problémových uživatelů metamfetaminu. Mezi těmito uživateli převažují osoby s injekčním podáním. Dále je tato látka zneužívána také rekreačními uživateli. Ti nejvíce preferují perorální podání, eventuálně „šňupání“. V roce 2013 bylo Policií ČR odhaleno 261 varen a zajištěno 69 kg hotového produktu. Běžná jednorázová dávka metamfetaminu se pohybuje mezi 10 až 30 mg. Doba poklesu koncentrace v krevní plazmě na polovinu (Half-Time) je udávána 9 hodin.

Po podání dávky metamfetaminu je asi 70 % této dávky vyloučeno močí do 24 hodin^[6]. Za normálních

podmínek je asi 43 % drogy vyloučeno v nezměněné podobě jako metamfetamin. Nad 15 % je vylučováno jako 4-hydroxymetamfetamin a okolo 5 % jako amfetamin. Tyto látky jsou označovány jako hlavní metabolity. Vylučování je též závislé na pH moči, při vyšším pH moči je vylučování intenzivnější. Metamfetamin je dále indikován jako metabolit v případě zneužívání benzfetaminu.

Literatura^[7] uvádí, že v případě metamfetaminu v jednom miligramu vlasové hmoty uživatelů je uloženo 0,87 až 56,4 ng, průměrně 18,3 ng a dále 0,12 až 3,5 ng, průměrně 0,96 ng amfetaminu, jako hlavního metabolitu.

Odběr vlasů a jejich skladování

Analýza vlasů na drogy se přednostně provádí v soudních případech. Protože má vážné důsledky, analytik musí převzít vysokou odpovědnost k získání správných výsledků. Proto celý proces od odběru vzorků k výkladu musí být dobře organizován a přesně proveden, aby se zabránilo případným chybám. Například odběry vzorků vlasů a analýzy nejsou povoleny v místech, kde se manipuluje se samotnými drogami. Analytické strategie, které byly vyvinuty, zahrnují prohlídku, konfirmační testování a používání různých metod k získání co nejvíce informací z typicky omezených vzorků.

Význam vlastních kroků před analýzou vlasů je často podceňován. Vzhledem k tomu, že výběr vzorků a volba následných analytických metod vlasů závisí na předpokládaných látkách, měly by být získány všechny relevantní informace a dobře zdokumentovány. Tyto informace obsahují stručný nástin podezření na drogy, datum odběru vzorků, které má být odpovězeno analýzou, a předpokládané využití odborných znalostí. Kromě délky vlasů a barvy je vhodné znát také historii kosmetického ošetření vlasů.

I když v posledních letech byly zavedeny citlivější metody a analytické techniky, praktické provedení odběru vzorků vlasů se v podstatě nezměnilo. Pramen vlasů o průměru 3 až 4 mm je svázan do svazku, např. nití a odstřižen přímo na povrchu kůže. Nejvýhodnější místo na hlavě je týl, protože podíl vlasů v telogenní fázi je nejnižší a rychlost růstu relativně jednotná.

Vzorky vlasů by měly být skladovány v suchých a tmavých podmínkách při pokojové teplotě. Nejjednodušší způsob je v papírových obálkách. Je třeba se vyhnout skladování v plastových sáčkách, neboť může docházet ke kontaminacím změkčovadly plastů a také plast může potenciálně extrahovat lipofilní látky z vlasů. Velmi vhodné je zabalit suchý vzorek vlasů do hliníkové fólie před umístěním v papírové obálce. Za takovýchto podmínek je většina cílových látek a jejich metabolitů velmi stabilní a látky mohou být detekovány i po letech skladování.

Dekontaminace vlasového pramene

Čištění vzorku vlasů od vnější kontaminace je nutné ze dvou důvodů. Za prvé, zbytky kosmetických přípravků pro vlasovou péči (vosk, šampony, laky na vlasy), jakož i potu, kožního mazu a prachu se obvykle projevují v průběhu analýzy a to pak vede ke zvýšenému analytickému šumu pozadí. Za druhé, drogy mohou kontaminovat prostředí, ve kterém se jedinec pohyboval a tak potenciálně přispět k nesprávným výsledkům analýz. Tento typ znečištění prostředí je velmi pravděpodobný pro jednotlivce, kteří manipulují s nelegálními drogami.

Rozpouštědla, použitá při dekontaminaci, by měla odstranit vnější nečistoty pokud možno úplně, avšak nikoliv extrahovat drogy z vlasové matrice (hmoty). Neexistuje žádná obecná metoda, pokud jde o postup mytí vlasů.

Například, jeden mycí postup se skládá z promytí 0,1% dodecylsulfátu sodného ve vodě, následně destilované vody a acetonu. Další postup zahrnují jedno nebo dvě promytí dichlormethanem, či řadu různých organických rozpouštědel, včetně methanolu. Neprotická rozpouštědla, jako je dichlormethan nebo aceton jsou výhodná, protože nemají snahu nabobtnávání vlasů a tím nedochází k extrakci vlastních materiálů z vlasů. Naproti tomu, protická rozpouštědla, jako je fosfátový pufr nebo methanol podporují bobtnání vlasů a tudíž přechod cílových látek do promývacího roztoku. Systematickou studií bylo prokázáno, že analytický výsledek analýzy vlasů může být silně ovlivněn použitým dekontaminačním postupem^[8].

Extrakce vlasové hmoty

Doposud neexistují metody pro přímou detekci drog ve vlasech jako takových. Proto zájmové analyty musí být extrahovány samotným rozpuštěním nebo štěpením vlasů. Ke zvolení vhodného postupu extrakce je nutno zvážit chemickou strukturu analytu a jeho citlivost na použitá extrakční činidla. Před extrakcí je nezbytné vlasy rozdělit na částice obvykle 1 až 3 mm. Vlasy mohou být také zpracovány mletím, ale tato metoda má obecně za následek ztrátu materiálu vzorku a nemusí zlepšit proces extrakce.

Extrakce methanolem

Extrakce methanolem je vhodná pro široké spektrum analytů. Provádí se za použití ultrazvukové lázně po dobu 5 až 18 hodin. Hydrofilní methanol proniká do vlasové hmoty a rozpouští látky z vlasové hmoty difusním procesem. Methanol rozpouští neutrální a lipofilní sloučeniny. Ultrazvuk způsobuje silnou degradaci struktury vlasů a podporuje tento proces. Nevýhodou tohoto postupu je však vysoká hladina nečistot v extraktu. Proto se obecně doporučuje následné čištění (clean-up), zahrnující extrakci kapalinou kapalinou nebo extrakci na pevné fázi (SPE).

I přes delší extrakční dobu v ultrazvukové lázni, výťažek extrakce je neúplný a často nižší ve srovnání s jinými postupy.

Rozklad vlasů pomocí roztoku hydroxidu a extrakce metamfetaminu

U látek, které jsou stabilní v alkalickém prostředí, je vhodnou metoda extrakce vlasů digesce 1M roztokem hydroxidu sodného po dobu jedné hodiny při teplotě 80 °C. Tento způsob extrakce je použitelný zejména pro amfetaminy. Obecně platí, že lze předpokládat kvantitativní extrakci analytů z vlasové matrice. Před vlastní extrakcí je nezbytné vlasy rozdělit na co nejmenší částice. Typické je nastříhání na 1–2 mm velké části např. pomocí ostrých nůžek.

Vyjma extraktů v methanolu, analýzy přímým nástřikem do GC-MS nejsou možné z důvodu nečistot přítomných ve vodných extraktech, či extraktech po rozkladu vlasové hmoty jinými činidly. Nutné je před vlastní analýzou získané extrakty z vlasové hmoty přechistit.

Metody používané k tomuto účelu jsou podobné těm, které se používají při izolaci drog z plazmy nebo moči. Jsou popsány možné způsoby přečištění extrakčními postupy pro kapalinu-kapalinou. Dále je možná též extrakce na pevné fázi (SPE).

Pro kombinované analýzy plynovou chromatografií s hmotnostní spektrometrií (GC-MS) je rovněž výhodné použití metody mikroextrakce na pevné fázi (SPME)^[9]. Těkavé látky, zejména amfetaminy mohou být extrahovány přímo z plynné fáze vlákny SPME po rozkladu pomocí NaOH. Přítomnost amfetaminů byla stanovena z méně než 1 mg vlasů. V závislosti na předpokládaném analytu (lipofilita a těkavost), mohou být použita vlákna s různým pokrytím. Při vyšší teplotě může tato metoda využívat také principu destilace s vodní parou. Výhodou této metody je to, že může být provedena bez organických rozpouštědel. Kromě toho se vlákno vhodně regeneruje při desorpci vzorku ve vstřiku (injektoru) GC.

Provedení analýzy

Instrumentální metody používané v analýze vlasů, musí být vhodné pro jednoznačnou identifikaci drog a kvantifikaci. Je však obtížné vyvinout obecné screeningové metody pro residua látek ve vlasech, vzhledem k nízkým koncentracím těchto látek a malému množství vzorku.

Tandemová metoda kapilární plynová chromatografie – hmotnostní spektrometrie je nejčastěji používanou metodou při analýze vlasů. K výhodám GC-MS patří vysoká separační schopnost kapilární GC a vysoká specifičnost hmotnostního spektra. Metody jsou rozšířeny pomocí měření ve zvoleném režimu monitorování iontů (SIM) a použití deuterovaných vnitřních standardů (isotopomerů). Společně tyto me-

tody umožňují rozvoj specifických a citlivých postupů pro širokou škálu analytů, s dostatečnou přesností při velmi nízké koncentraci. Mez detekce (LOD) pro GC-MS je asi 0,03 ng/mg pro většinu drog.

Předpokladem pro provádění GC-MS je, že látka je dostatečně těkavá a stabilní při vysoké teplotě. Tyto vlastnosti však nemusí splňovat drogy s volnými amino- a hydroxy- skupinami.

Zvýšení citlivosti s LOD mezi 0,2 a 15 pg/mg vlasů bylo pro mnoho sloučenin zaznamenáno při použití pozitivní nebo negativní chemické ionizace^[10]. Nevýhodou tohoto postupu je však ztráta specifčnosti identifikace látky z důvodu fragmentace těchto spekter. Zvýšení citlivosti a identifikace specifické látky se v poslední době zlepšuje při používání MS/MS a HRMS technik^[11].

Blank vlasy

K udržení správných a validních výsledků je nezbytné pracovat s vlasy, které neobsahují žádné analyty, jež by mohly poskytnout nesprávné výsledky – tzv. slepé vlasy, blank vlasy.

Získání takových vlasů je však velmi problematické. Je možné použít vlasy od dětí a tyto vlasy jsou forenzními pracovišti také pro tento účel využívány. Druhou možností je pak zakoupení standardů blank vlasů, což však představuje značné finanční náklady.

K ověření metod jsou dále využívány specifické vlasy se stanoveným obsahem cílových analytů, které jsou některými firmami dodávány. Také tyto standardní vlasy představují nemalé finanční náklady. Jsou využívány především v okružních testech mezi laboratorního srovnání.

Experimentální část

Vlasy bez residuí (blank) byly získány od osoby ženského pohlaví věku 8 let, světlých vlasů. Tyto vlasy byly po promytí vodou, vysušení, následným trojnásobným promytím dichlormethanem a methanolem opět vysušeny, nastříhány ostrými nůžkami na asi 1mm částice. Tyto nastříhané vlasy byly po celou dobu experimentů uchovávány ve skleněné zabroušené prachovnici v temnu.

Vlasy s obsahem stanovených cílových analytů byly získány nákupem od firmy LGC Standards.

Vlasy od uživatelů byly získány přes nízkoprahová centra drogově závislých v Praze a Olomouci.

Potřebné standardy drog (metamfetamin, amfetamin) a jejich isotopomer (metamfetamin-d5) byly zakoupeny od firmy Lipomed.

Organická rozpouštědla (methanol, dichlormethan) byly zakoupeny od firmy Merck v čistotě Suprasolv®.

Kyselina chlorovodíková a hydroxid sodný byly zakoupeny od firmy Lach-Ner v čistotě p.a. K rozpouštění těchto látek a dalším operacím ve vodném pro-

středí byla používána voda ze zařízení Watrex Ultra-pur v čistotě UHPLC.

Pro mikroextrakci na pevnou fázi (SPME) byla použita vlákna firmy Supelco.

Odpařování vzorků a jejich zahušťování k analýzám bylo prováděno na zařízení Termovap TV 10 proudem suchého dusíku, čistoty 4N.

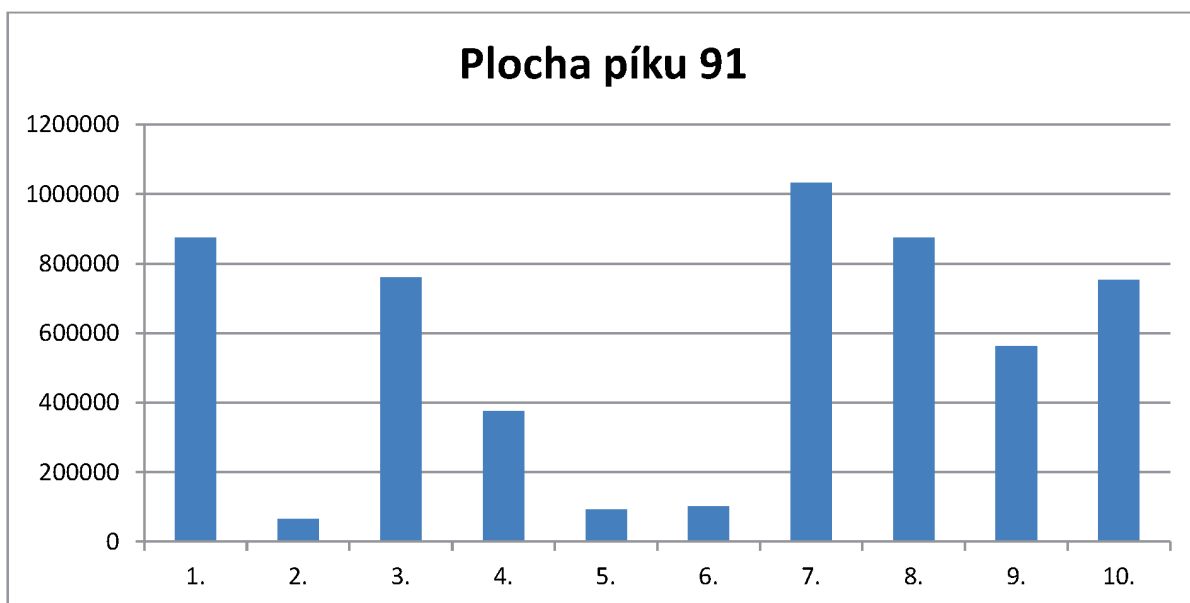
Měření bylo prováděno s využitím instrumentace Agilent GC 6890S v kombinaci s MSD Agilent 5975N. Podmínky separace: kolona DB-5ms J&W 122-5532, délka 30 m, vnitřní průměr 0,250 mm, pokrytí 0,25 μ m. Nástřík splitless, teplota nástříku 240 °C, teplota kolonové pece 55 °C/1 minuta, poté 9 °C/min na teplotu 175 °C, 175 °C držit 5 minut. Průtok kolonou 1,4 ml/min, nosný plyn helium, výstup vakuum, teplota transfer-line 285 °C. Podmínky MS: Ionizace EI, teplota zdroje 230 °C. Sběr dat v podmínkách SIM s následujícími vybranými ionty: 44, 58, 62, 65, 91, 92, 120 a 139 Da.

Výsledky a diskuse

K pokusům se spikovanými vlasy byly používány blank vlasy, připravené dle předchozí kapitoly. Ke spikování byl použit metamfetamin. K vlasům blank byl přidán analyt ve známém množství a následně byly prováděny experimenty, zaměřené na získání tohoto analytu ve známém množství (recovery).

K analýze metamfetaminu ve spikovaných vlasech byla použita metoda SPME a MS-MS na přístroji Varian. K blank vlasům v množství 250 mg ve šroubovací vialce 4 ml byl přidán metamfetamin v množství 250 ng ve vodném roztoku. Poté bylo do vialky přidáno 2 ml 0.5M roztoku hydroxidu sodného ve vodě a vialka byla uzavřena víčkem s propichovacím septem. Následně byla vialka zahřívána po dobu 1 hodiny při 80 °C ve vyhřívacím bloku. Poté bylo pomocí kondicionovaného vlákna SPME odebrána při 80 °C po dobu 20 minut plynná fáze nad kapalinou.

Následně získaný chromatogram byl vyhodnocen na plochu iontu 91. Pokus byl opakován 10x a byla použita následující vlákna: Carboxen/PDMS black 75 μ m a Divinylbenzene/Carboxen/PDMS (Triple-Phase) gray 50/30 μ m. Vlákno Carboxen se příliš neosvědčilo, zejména z důvodu jeho poškozování při opakovaných nástřicích. Vlákno Triple-Phase vykazovalo mnohem vyšší stabilitu, nicméně výsledky získané tímto vlákem vykazovaly také značné statistické odchylky v průběhu jednotlivých analýz, které se nepodařilo náležitě vysvětlit. Jedním z důvodů může být parazitní sycení vlákna dalšími látkami, které sice nebyly sledovány, nicméně mohly konkurovat sorpci na vlákne a tak snižovat sorpci vlastního analytu metamfetaminu. Eventuelně tyto sorbované látky „zhašejí“ ionizaci v iontovém zdroji MS. Výsledky dokumentuje následující graf:

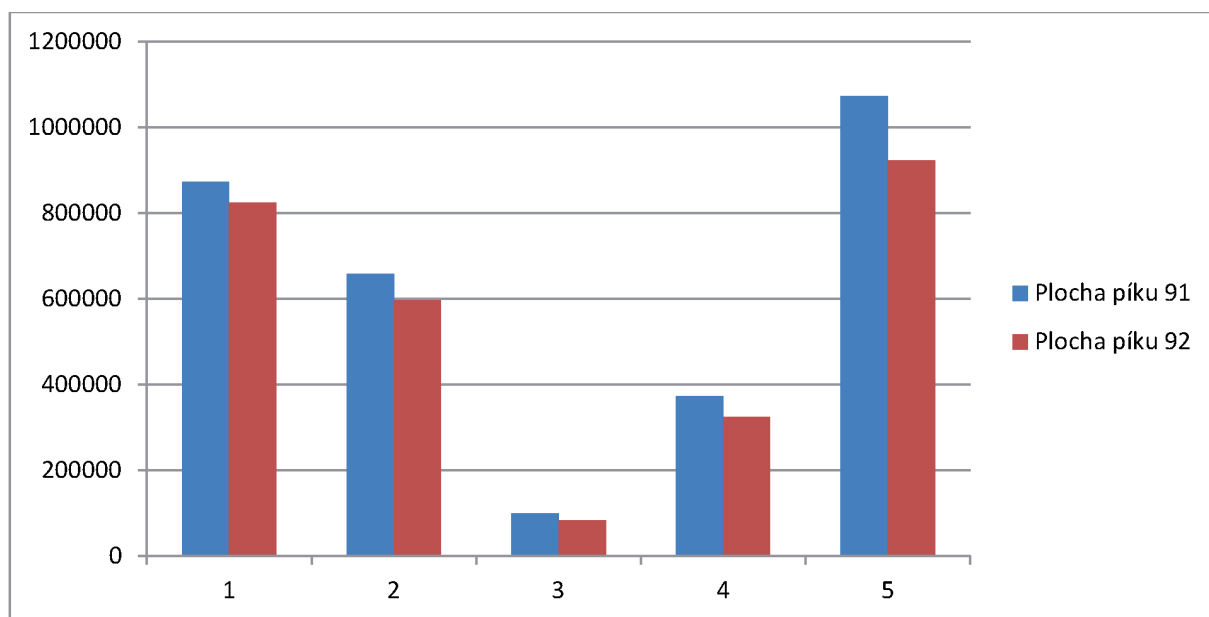

Graf č. 1. – Plocha píku 91 pro opakovaná měření, vlákno Triple-Phase

RSD celé série je více než 66 %. Reprodukovanost je tudíž velmi nízká a recovery metamfetaminu z alkalického rozkladu vlasů lze hodnotit jako naprosto nevyhovující.

Následně po zakoupení isotopomeru metamfetaminu-d5 byly pokusy opakovány s tím, že k blank vlasům bylo přidáváno stejné množství metamfetaminu (250 ng) a stejné množství metamfetaminu-d5. Ani zde se nepodařilo vysledovat závislost, která by umožňovala exaktní stanovení recovery. Co však

z těchto experimentů vyplynulo, bylo získání závislosti sorpce metamfetaminu ve srovnání s jeho isotopomerem. Z provedených experimentů vyplynulo, že množství sorbovaného metamfetaminu je vždy srovnatelné s jeho isotopomerem. V praxi se tím podařilo vytvořit alespoň srovnávací metodu, kdy porovnáním plochy 91 pro metamfetamin s plochou 92 pro isotopomer lze konstatovat, že pokud jsou plochy těchto dvou iontů srovnatelné, lze hovořit o přítomnosti metamfetaminu ve zkoumaných vlasech.

Graf č. 2. – Porovnání ploch píku 91 a 92 pro opakovaná měření, vlákno Triple-Phase

V případě používání SPME metody pro odběr metamfetaminu, se úspěšně podařilo využití instrumentace s jednoduchým kvadrupólem na přístroji Agilent. To umožnilo vytvoření rozhodovací metody pro analýzu vlasů s výsledkem pozitivní/negativní nález, založené na porovnání ploch metamfetaminu s jeho isotopomerem. Navíc přístroj Agilent umožňuje uzamčení retenčního času (RT Lock), což rovněž přispívá

k validitě metody identifikace metamfetaminu ve vlasech. Lze tedy sledovat nejen ionty, ale také jejich retenční čas.

Výsledky umožnily vypracování certifikované metody, použitelné pro kvalitativní analýzu zjištění přítomnosti metamfetaminu ve vlasech suspektní osoby. Metodika je použitelná pro operativní účely.

Použitá literatura:

1. Pragst F., Balikova M.A.: State of the art in hair analysis for detection of drug and alcohol abuse. *Clinica Chimica Acta* 370 (2006), 14, ISSN 0009-8981.
2. Rothe M., Pragst F., Thor S., Hunger J.: Effect of pigmentation on the drugs deposition in hair of grey-haired subjects. *Forensic Sci. Int.* 84 (1997), 53.
3. Rollins D.E., Wilkis D.G.*et al.*: The effect of hair color on the incorporation of codeine into human hair. *J. Anal. Toxicol.* 27 (1998), 545.
4. Pragst F., Rothe M., Spiegel K., Sporkert F.: Illegal and therapeutic drug concentration in hair segments – a timetable of drug exposure. *Forensic Sci. Rev.* 10/2, (1998), 81.
5. Mravčík V. *et al.*: Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2013, Úřad vlády ČR 2014, ISBN 978-80-7440-109-1.
6. Clarke's Analysis of Drugs and Poisons, London, 2004, ISBN 0-85369-473-7.
7. Miki A., Katagi M., Tsuchihashi H.: Determination of methamphetamine and its metabolites incorporated in hair by column-switching liquid chromatography-mass spectrometry. *J. Anal. Toxicol.* 27 (2003), 95.
8. Paulsen R.B., Wilkins D.G., Slawson M.H., Shaw K., Rollins D.E.: Effect of four laboratory decontamination procedures on the quantitative determination of cocaine and metabolites in hair by HPLC-MS. *J. Anal. Toxicol.*, 25 (2001), 490.
9. Sporkert F., Pragst F.: Determination of methadone and its metabolites EDDP and EMDP in human hair by headspace solid-phase microextraction and gas chromatography-mass spectrometry. *J. Chromatogr. B. Biomed. Sci. Appl.*, 746 (2000), 255.
10. Cirimele V., Kintz P., Ludes B.: Screening for forensically relevant benzodiazepines in human hair by gas chromatography-negative ion chemical ionization-mass spectrometry. *J. Chromatogr. B. Biomed. Sci. Appl.*, 700 (1997), 119.
11. Uhl M.: Determination of drugs in hair using GC/MS/MS. *Forensic Sci. Int.*, 84 (1997), 281.

Tato publikace vznikla v rámci projektu **VF20102013008 Ministerstva vnitra ČR**

pplk. RNDr. Michael Roman, CSc., e-mail: michael.roman@pcr.cz

Kriminalistický ústav Praha, oddělení chemie a fyziky, Odbor technických a přírodovědných zkoumání, P. O. Box 62/KÚP, Strojnická 27, 170 89 Praha 7

Keywords:

hair; solid phase microextraction; methamphetamine; drugs; GC-MS

Abstract:

Hair analysis for drugs has been developing and is considered a significant tool for distinguishing between recent and long – term drug abuse in forensic and clinical toxicology. Chronic consumption of drugs can gradually induce certain harmful effects on the human organism and can exacerbate some pre – existing diseases. Analysis for drugs in blood or urine in isolation does not provide sufficient information about the history of drug – use by a person and their results cannot be correlated directly with the toxic effects displayed. The aim of this study was to demonstrate the value of hair analysis for drugs in a case where methamphetamine consumption was involved. In this case, only methamphetamine and metabolite were detected. Analysis was carried out by SPME/GC-MS method and simple decision – making algorithm for positive or negative results was proposed.

PROFILACE DŮKAZNÍHO MATERIÁLU V KONTAMINOVANÉM PROSTŘEDÍ

Mgr. Karel LEHMERT, Ph.D.

Klíčová slova:

kontaminace; narkotika; nelegální laboratoř; důkazní materiál

Abstrakt:

Ačkoliv CBRNe kriminalita není v české legislativě dostatečně ošetřena, neznámá to, že se neděje. CBRNe materiály mají významný kriminální potenciál, obvykle cílený na psychologický efekt, a jsou často vyráběny v nelegálních laboratořích. Nikdy se však nevyskytují samy, obvykle jsou součástí nástrojů komplexnější formy kriminality. Přítomnost kontaminace navíc není nezbytně omezena jen na samotnou laboratoř (obvykle samotné místo činu), ale bývá sekundárně rozšířena i bezpečnostním personálem, nevhodně zabaleným důkazním materiálem, vozidly a v mnoha případech též nezainteresovanými osobami. S ohledem na stále se rozvíjející vědu se zvyšuje i potenciál nelegálních laboratořů dříve dostupných pouze vysoce specializovaným provozům a tomu se musí přizpůsobit i proces sběru důkazního materiálu. Dalšími limity jsou časový faktor, který omezuje dobu práce na samotném místě činu, kontaminace získaného důkazního materiálu a částečně i nedekontaminovatelnost prostředků používaných pro ohledání místa činu – to vše omezuje možnosti identifikace, sběru a vyhodnocení vysoce citlivého důkazního materiálu.

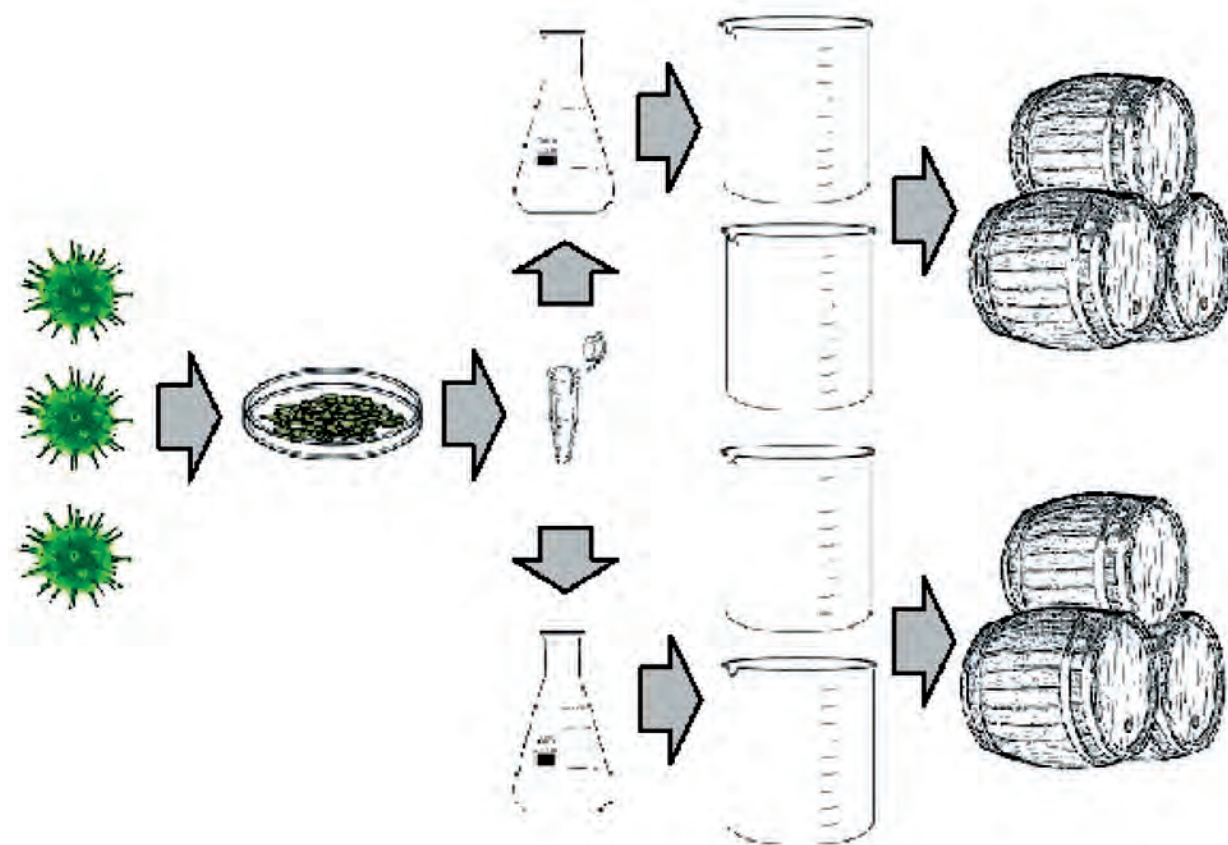
Znečištění přirozeného prostředí se nazývá kontaminací. Ovšem přirozené prostředí může být různé. To, co je běžné pro populaci průmyslově rozvinutého města, může obyvatelům horské vsi způsobit akutní zdravotní obtíže. Z pohledu následujícího textu je jako kontaminace pojímán jakýkoliv faktor fyzikálního charakteru, chemického či biologického původu, který je vnímán orgány ochrany veřejného zdraví jako zdraví škodlivý.

Pro základní přehledové dělení lze využít anglických akronymů charakterizujících HAZMAT – průmyslové škodliviny, CBRNe – kriminálně zneužitelné chemické, biologické, radiační, jaderné a výbušné materiály, NBC – ryze vojensky využívané zbraně hromadného ničení. Zásadní rozdíl mezi výše uvedenými je v aplikační proceduře, neboť se může v řadě případů jednat ve všech třech kategoriích o jednu a tu samou látku. Obecně lze tyto skupiny chápat nikoliv podle klasifikace látky, ale spíše podle způsobu výroby či balení/uskladnění/transportu.

Z funkčního hlediska se pod HAZMAT řadí běžné průmyslové látky, vyráběné industriálně ve velkých množstvích, převážené kolem celého světa. CBRNe jsou materiály s významným kriminálním potenciálem,

obvykle cílené spíše na psychologický efekt, často vyrobené v nelegální laboratoři (byť většinou z průmyslových prekurzorů) s improvizovaným způsobem dopravy na cíl. NBC lze charakterizovat jako velmi čisté látky či směsi látek s cílem maximální destrukce, vyráběné ve specializovaných průmyslových komplexech se sofistikovaným způsobem dopravy na cíl.

V dalším textu se budeme zabývat různými běžnými formami kontaminace, které mohou příslušníky bezpečnostních složek či právního stavu postihnout při profilaci a sběru důkazního materiálu. Hned na úvod je vhodné podotknout, že výskyt kontaminace se nutně neomezuje jen na místo vzniku (tj. primární kontaminace), kterým je nejčastěji místo činu. Sekundární kontaminace je přenášena zasahujícím personálem, nevhodně zabaleným důkazním materiálem, použitými vozidly a v řadě případů i osobami zúčastněnými a nezúčastněnými. Význam tohoto přenosu je dosud v bezpečnostně-právní praxi nedocněný, byť koncentrace výchozích látek i jejich následná distribuce v reálných situacích i při vizualizaci simulanty v rámci reálných scénářů dosáhla úrovně hraničících s vážným poškozením zdraví a možným přenosem na třetí osoby.

obr. 1 – Diagram exponenciálního růstu bakteriální populace (VAKOS XT)

Zdroj samotné kontaminace může být lokální – nádoba s chemickou noxou či biologickým agens, nebo generální – prostředí nelegální laboratoře, vozidlo používané k přepravě apod. Jenže ne vždy je to tak jednoduché. Do Čech ze západu zatím ještě nashťestí nedorazil fenomén „chemické sebevraždy“, který od roku 2007 postupuje z Japonska přes USA do západní Evropy. Principem je sebevražda provedená pomocí chemické látky (typicky sufo-kace prostřednictvím sirovodíku) účelově syntetizované z domácích chemikálií a čisticích v uzavřeném prostoru. Jen v prvním pololetí 2008 zemřelo v Japonsku 500 lidí včetně žen a dětí (1). Řada otrav příslušníků bezpečnostního personálu pochází z neopatrného zajištění a ohledání místa činu, neboť koncentrace narůstají po odpařování zachyceného plynu z bytových textilií opětovně i po řadě hodin. Mnohem zálu-dnější se však ukázalo vypařování z těla obětí, kdy i po dlouhé době způsobuje otravy personálu při transportu. K otravě stačí pouhé dva nádechy... Tento fenomén je pro činnost bezpečnostních orgánů natolik rizikový, že se již v roce 2010 stal součástí vzdělávacích kurzů INTERPOL Bioterrorism Prevention Training, v ČR dostupného jako vzdělávací program INTERPOLu „Prevenice bioterorismu (CBRN)“.

V případech násilných trestných činů jsou zejména rizikové tzv. „bombové atentáty“, tedy útoky sebevra-

žedných/vražedných atentátníků. Oblast Středního východu stále ještě neopustila středověké, a proto se není co divit, že zde byly použity středověké metody boje. Před několika lety se v blíže nespecifikované zemi začali objevovat dobře zaplacení atentátníci nakažení krví přenositelnými chorobami (pozitivně byla prokázána hepatitis, předpokládá se i syfilis, AIDS apod.), kteří se odpálili na veřejných místech s velkou koncentrací nezúčastněných osob. Následný rozptyl kontaminovaného aerosolu i zbytků tkání zapříčinil rozsáhlejší škody na zdraví než následky samotné exploze. S tím se pojí i problematika DVI („Disaster Victim Identification“), kdy do prostoru s nezjevnou kontaminací přichází k ohledání nejen početné týmy k ohledání samotného prostoru, ale i týmy vyhledávající a vyprošťující těla obětí k následné identifikaci a kontaminaci roznáší dál. Signifikantní rozdíl v metodice práce DVI týmů v kontaminovaném a čistém prostoru se v řadě případů může stát i rozdílem v přežití jednotlivých členů – při podezření na kontaminaci ostatků se např. neprovádí kontaktní ohledání a *post mortem* tým vychází z dat získaných instrumentálními metodami. Stejně tak se liší i organizace samotného pracovního prostoru na místě. Ačkoliv CBRNe trestné činy nejsou v českém právním řádu dobře ošetřeny, neznamená to, že se v České republice nevyskytují.

obr. 2 – Rozdělení zásahových zón podle úrovně kontaminace (INTERPOL)

Na základě praktických zkušeností je možné konstatovat, že při aktivním přístupu a vytvoření společného vyšetřovacího týmu všech zainteresovaných stran lze při současné formulaci právních předpisů prokázat a logickým řetězením různým ustanovení různých zákonných i podzákonných předpisů postihnout v trestněprávní rovině CBRNe trestný čin ve všech stádiích, budou-li důkazy k němu získané listinného charakteru nebo dojde-li k nálezů kadáverů či skrytému útoku. Stručně řečeno, trestněprávní postih je možný, pokud se orgány činné v trestním řízení budou moci opřít o epidemiologické/epizootologické šetření. Významným prvkem je i osobní odvaha a úroveň odborných znalostí vyšetřovatelů a zejména státních zástupců, kteří ve vleku předsudků či špatných rad z oborů chemických disciplín nepostihují skutky navázané na biologické vědy.

Nejobvyklejší odůvodnění tkví v kvantitativním pohledu na věc („*Mililitry? Tak málo? Kdyby toho byl alespoň kýbl nebo vagon, to by se snad dalo...*“ – anonymní prohlášení hodnotící možnost trestní odpovědnosti za nelegální držení vysoce rizikových biologických agens), který je ale fatálně chybný. Na rozdíl od ostatních nebezpečných materiálů se biologické činitele množí a v čase rostou. Tím i z velmi malého množství až několika bakterií je možné postupně napěstovat hektolitrová množství. Podobně jsou na tom i biologické toxiny, které – ač jsou to chemické látky a tedy se nemnoží – mohou být kriminálně zneužity i v množstvích významně podkra-

čujících masové hodnoty obvyklé ve vojenské toxikologii. Názorný případ bude uveden dále.

Neočekávaným zdrojem kontaminace jsou nejruznější, napohled „bezpečné“, obecné delikty.

Asi nejméně očekávaným zdrojem jsou celní delikty – poštovní zásilky, kontroly nákladů dopravních prostředků apod. Mezi běžnou populací existují i osoby natolik zaujaté svou prací, že neváhají některá vzácná infekční agens provézt ze zahraničí přímo ve vlastním těle, v jemnější verzi pak v mikrozkuřavce třeba v kapse u košile. Zcela komerční variantou je pak dosílání genetického materiálu či živých vysoce rizikových biologických agens ze zahraničí běžnou kurýrní službou. Flagrantním případem může být kauza brněnské firmy BioVendor, která na objednávku Státního ústavu jaderné, chemické a biologické ochrany (SÚJCHBO) i dalších subjektů nejméně 3 roky dovážela genetický materiál vysoce rizikových a rizikových biologických agens – např. *Bacillus anthracis*, *Yersinia pestis* atd. Ani jedna ze zainteresovaných stran však neměla k této činnosti žádné oprávnění – zejména ne příslušné povolení k nakládání v souladu se zák. č. 281/2002 Sb., a obě strany si toho byly vědomi. Zodpovědný pracovník SÚJCHBO totiž dovozce opakovaně uvedl v omyl tvrzením, že žádné povolení není třeba.

Jako i další podobné případy, i tento byl odhalen díky narůstajícímu odbornému povědomí pracovníků Celní správy. Mnohdy se však stalo, že odpovědný pracovník sice zásilku s neznámým biologickým ma-

teríalem zadržel, ale uložil ji v naprosto nevyhovujícím prostředí – třeba do lednice se svačinami. Šťěstí však i tentokrát bylo na správné straně. Potenciálním rizikem jsou i nové fenomény „*pharmaceutical crime*“ neboli nelegální obchod s léčivými či jejich padělkami, „*food fraud*“ – padělkami potravin, potravinových doplňků, speciálních výživových programů apod. I zde může být příměsí distribuovaných materiálů cokoli, potraviny, potravinové doplňky či léčiva mohou být kontaminovány ledačím. Závažnějším problémem jsou však kontroly nákladu motorových vozidel. Bezpečnostní personál provádějící tyto prohlídky není na riziko nijak připraven ani vybaven. Ve Spojeném království existuje celá metodika pro zastavování, odstavování a realizaci prohlídek vozidel podezřelých z přepravy rizikových nákladů včetně taktických pravidel provádění těchto prohlídek koncipovaná tak, aby bylo minimalizováno riziko

kontaminace okolí. Provádět tyto prohlídky mohou pouze příslušníci s patřičným výcvikem, vybavení osobními ochrannými prostředky a s jistěním odpovídající analýze rizik.

V ČR je tato problematika dosud neřešena, avšak někteří absolventi kurzů vzdělávacího programu INTERPOLu „Prevence bioterorismu (CBRN)“ si potenciální nebezpečí již uvědomují a ke zvlášť rizikovým prohlídkám (např. nákladní soupravy s pesticidy) si neváhají zapůjčit komplet osobních ochranných pomůcek včetně obleku. Podobná úroveň rizika je třeba u běžné dopravní nehody, kdy náklad vozidel může být od miligramů až po tuny nejrůznějších chemických látek, různě více či méně kvalifikovaně balené biologické materiály potenciálně infekční povahy a v neposlední řadě i narkotika a prekursori omamných a psychotropních látek (OPL).

obr. 3 – Správné balení infekčních materiálů (foto internet)

Zdaleka nejrozšířenější příležitostí k expozici je výroba OPL. K výrobě OPL se používá řada toxických nebo dráždivých chemických látek s různým stupněm nebezpečnosti pro okolí. Z pohledu veřejného zdraví je nejnebezpečnější výroba metamfetaminu jak svým rozšířením, tak i dlouhodobě přetrvávající kontaminací stavebních prostor výroby i okolí. Úroveň této kontaminace se přímo odvíjí od délky výroby, použité metody a rozsahu výroby. Kontaminace staveb po výrobě metamfetaminu se velmi těžko odstraňuje, stejně jako je pro nelegální výrobce nemožné bezpečně odstranit vedlejší produkty a odpady po výrobě. Odpadu se přitom při výrobě produkuje 3 – 30x tolik, kolik bylo vyrobeno čistého narkotika (2). Zároveň u odpadu hrozí i vznik sekundárních

komplikací díky nevhodnému skladování (nezajištěné odvětrávání, přehřátí, podchlazení) či nevhodného míchání různých látek za účelem zmenšení objemu.

Zde by měl být bezpečnostní personál zvláště opatrný až do provedení laboratorních analýz, neboť rutinní „detekce“ na místě provedená senzoricky (např. očicháním) nemusí podchytit všechny chemické látky rozpuštěné v roztoku nebo usazené na povrchu předmětů. Infekční agens nepodchytí vůbec, rozpoznání biologických agens ve stadiu přípravy si vyžaduje značné zkušenosti. Zásadní problém nastává při běžném kontaktu s dealery, drogově závislými i výrobci, kdy kontaminace se přenáší na příslušníky bezpečnostních složek nejen dotykem, ale i přítomností ve stejném prostoru.

obr. 4 – Vizualizovaná kontaminace služebního vozidla (VAKOS XT)

Experimentálně prokázaným případem je přenos ze zadržené osoby na zakročující policisty pouhým kontaktem, stejně jako přepravou kontaminovaného i sekundárně kontaminovaných policistů ve služebním vozidle. Kontaminace se pak přenáší v rámci sdílení společných prostor i na další osoby. Zde se dostáváme do kritického bodu, kdy jako drogově pozitivní může vyjít jakákoliv osoba, která přijde do kontaktu s policistou, navštíví policejní stanici nebo je převážena služebním vozidlem. Z hlediska důkazního je ještě významnější, že i osoba, která nikdy nebyla uživatelem narkotik, může být pozitivní na OPL stěry z kůže a oděvních textilií, ze slin i z krve, aniž kdy drogu vědomě požila nebo si byla vědoma kontaktu s ní.

Pokud budeme tedy počítat s průměrnou dávkou 100 mg metamfetaminu = 1 dávka narkomana, požitého orálně (např. polknutím prachu) v průběhu běžného taktického zásahu, pak při nejnižším distribučním objemu v těle (3 l/kg) a biologické dostupnosti 67 % dosáhne hladina metamfetaminu zasahujícího příslušníka hodnoty 44,77 ng/ml. Bylo též prokázáno, že 68 % lidí, kteří vstoupili do kontaminované budovy, bylo kontaminováno se střední hodnotou 11,2 $\mu\text{g}/\text{dm}^2$ (rozsah 0,04–580 $\mu\text{g}/\text{dm}^2$) (3).

Nemaje v ČR hygienické limity pro stanovení nejvyšších přípustných koncentrací či přípustných expo-

zičních limitů, můžeme pro srovnání použít jediný dostupný legislativní normativ limitující obsah metamfetaminu v lidské krvi (NV č. 41/2014), který „...stanoví limitní hodnoty vybraných návykových látek, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou“. Je-li řidič považován za ovlivněného – a tedy nejen neschopného řídit, ale páchajícího trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) při hodnotě 25 ng/ml, jak musí působit na kvalitu zákroku i samotné příslušníky bezpečnostního personálu skoro **dvojnásobná** hodnota v krvi?

Nejčastějším zdrojem kontaminace jsou zákroky spojené s výrobou a distribucí OPL. Hodnoty reakčních chemických látek jsou mimo rozsah tohoto textu, ale za zmínku stojí data z měření kontaminantů v ovzduší v průběhu procesu nelegální výroby – metamfetamin 5,1 mg/m^3 , fosfan 4,1 mg/m^3 , chlorovodík 233 mg/m^3 , amoniak 686 mg/m^3 (3). Pracovní limity jsou překročeny 49x (amoniak), 40x (fosfan) a 29x (chlorovodík), což již stojí za zamyšlení (3).

Bezpečnostní personál provádějící zákrok v podobném prostředí je vystaven vysoké míře rizika poleptání či popálení, neboť ani běžně používané lehké ochranné obleky typu Tyvek®/Tychem® neochrání proti vysoce koncentrovaným kyselinám, zásadám,

organickým sloučeninám či kontaminovaným roz-pouštědly. Tento druh ochranných obleků se navíc v případě nikoliv nepravděpodobného požáru či vý-buchu stávají smrtící pastí pro uživatele, neboť oblek Tyvek® se taví při teplotě 135 °C, Tychemu® se roz-

padají švy při teplotě 98 °C (4). Pro srovnání, no-mexové vlákno používané v „nehořlavých“ kombiné-zách se taví při 255 °C. Teplota samovznícení diethy-letheru je 160-180 °C, teplota vzplanutí pouhých 21 °C.

Tabulka č. 1 – Srovnání teplotní odolnosti vybraných ochranných materiálů (VAKOS XT)

Materiál vlákna	Kevlar® 29	Nomex®	FirChem
Tloušťka [mm]	0,5	0,5	0,4
Gramáž [g/m²]	24 – 271		510
Teplotní odolnost	teplotní limit 149 ° C (sublimace 450 °C)	operační teplota 60 min/204 °C (tavení při 255 °C)	90 min/750 °C 30 min/1000 °C
Vlastnosti	nevhodný ke stlačení, nepoužitelný ve vlhkých prostředích, tuhý	odolnost proti organickým chemikáliím, alkáliím, Ra záření β a γ	odolnost vůči všem chemikáliím, mechanickému poškození, ohni, odstříkujícímu kovu, Ra záření

Problematickým prvkem se stává nejen samotné ohledání, ale i zajištění a transport. Již samotné ohle-dání nelegální laboratoře může vést nejen ke konta-minaci chemickými či biologickými látkami, ale i mnohem prozaičtějšímu vzniku požáru či potřísnění žíravinou. V případě běžného požáru dochází, zvlášt' u sádkartonových konstrukcí, i k okapu kovových instalačních lišt, které dokáží při zatečení pod taktic-kou výstroj znepříjemnit den. Porovnání různých ma-teriálů určených pro individuální ochranu je v tabul-ce č. 1.

Nálezy různých nádob s neznámým obsahem jsou zvlášt' ve varnách běžné. Ať již se jedná o pesticidy či žíraviny pro regulaci pH používané v pěstírnách či o nebezpečné chemické látky určené pro různé me-tody výroby metamfetaminu (vodík, metanol, etanol,

izopropylalkohol, kyseliny sírová, chlorovodíková či mravenčí, hydroxid sodný atd.), manipulace s větším objemem v pofidérním balení (např. otevřené nádoby, PET lahve) může vést k nehodě. Vždyť jen methyl-amin, základní prekurzor pro výrobu metamfetaminu, má bod vzplanutí 8 °C. Ať již při zahoření samotné nebezpečné látky nebo v její blízkosti, je hašení v podmínkách nelegální laboratoře jen další rizikem. Proto je vhodné přenášené látky raději izolovat na místě či v případě vzplanutí rychle izolovat. K tomu se hodí lehké skelné textilie impregnované silikonem či Teflonem®, které mohou v různých aplikacích izolovat nádoby od okolí, preventivně ochránit osoby před potřísněním či v případě vzplanutí pla-meny uhasit na osobě či osoby naopak před plameny ochránit.

obr. 5 – Hašení taktickou rouškou BlankFir (VAKOS XT)

obr. 6 – Taktický zásah v pláštěnce FirChem (VAKOS XT)

Propaganda nabízená veřejnosti praví, že se nemáme čeho bát, protože se přeci ještě nic nestalo. Nehledě na scestnost této argumentace se navíc jedná o mylnou informaci. Jen v letech 2002–11 došlo v ČR k několika porušením platných předpisů spojených s nelegálním nakládáním s biologickými agensy a toxiny či nebezpečnými chemickými látkami. Vynechme však ty nezáživné a věnujme se jen těm zajímavým či známým.

První z těchto případů se stal začátkem roku 2009, kdy rakouská firma Avir Green Hills Biotechnology

AG v rámci probíhajícího projektu financovaného EU zadala pokus snášenlivosti chřipkové vakcíny vyrobené v rakouském závodu firmy Baxter. Tento pokus byl realizován v několika evropských státech v různých formách, od laboratorních pokusů přes animální testy až po klinické studie. V ČR firma BioTest s. r. o. provedla test na animálních modelech (fretkách), který se ovšem vyvinul abnormálně a na příkaz zadavatele kvůli kontaminaci vysoce infekčním kmenem aviární influenzy („ptačí chřipky“) byly přeživší fretky devitalizovány a všechny kadávery dekontaminovány a zlikvidovány v rozporu s platnou legislativou. Díky včasnému zásahu a osobní odvaze inspektorky Státní veterinární správy byly zajištěny důkazní materiály v podobě některých kadáverů a odeslány na laboratorní rozbor, který potvrdil aviární influenzu.

Vyšetřování celé události bylo spuštěno až o 10 dní později na základě novinového článku Státním úřadem pro jadernou bezpečnost ve spolupráci s ÚOOZ SKPV PČR. Management BioTestu vydal inspektorům SÚJB kopie vybraných dokumentů včetně popisu pokusu a komunikačních záznamů. Ohledání laboratorního prostředí na místě prokázalo závažnost celé situace. Při dalším místním šetření již došlo k sanitaci dokumentace a zaměstnanci byli ze strany ma-

nagementu poučení o nutnosti parciální amnézie. I tak management BioTestu dobrovolně předal, dle vlastního mínění bezvýznamný, klíčový důkazní dokument, navíc s vlastnoručním podpisem shody s originálem.

A nyní se dostáváme ke klčovému momentu, kdy do vysoce odborně specializovaného prostředí byli poslání policisté bez specializovaného výcviku, bez vědomí rizik a nutných procedur, bez osobních ochranných prostředků, bez znalosti problematiky umožňující identifikovat klčový důkazní materiál v podobě referenčních vzorků původní plicní tkáně nakažených fretek, uložený v národní referenční laboratoři. Spolu s inspektory SÚJB vyšetřujícími správní rovinu deliktu, v roli odborných poradců, však byl celý případ policisty zadokumentován a byla jasně prokázána vědomá záměna inaktivované vakcíny za vysoce infekční kmen aviární influenzy již na rakouské straně. V ČR se tento čin obešel bez obětí, v Rakousku však bylo infikováno 15–18 osob, další desítky infikovaných byly hlášeny ze Slovinska, Ruska a Německa, kde byly organizace spolupracující na projektu. Díky nedokonalé formulaci trestního zákona nebyla naplněna skutková podstata trestného činu, díky různým zájmovým tlakům nebylo úspěšné ani správní řízení.

Shrnutí: práce zainteresovaných policistů byla skvělá. Neměli však oficiálně nikoho, kdo by jim odborně poradil, pomohl jim zorientovat se v problematice i odborném prostředí a hlavně identifikoval a správně zajistil důkazní materiál. Zásadním problémem se též ukázala nespolečná spolupráce státních orgánů, kdy Státní veterinární správa ani resort zdravotnictví obdržená hlášení nepovažovaly za nutné dát na vědomí dalším dotčeným orgánům. Inspektorům SÚJB se podařilo skloubit a koordinovat společný tým ve spolupráci s Českou inspekcí životního prostředí, po-

lici a dalšími orgány Ministerstva vnitra. Nejdůležitější poučení je však dvojí – *ad primo* korporátní sektor má vždy pravdu, pokud je dostatečně argumentačně agresivní; *ad secundo* legislativní formulace zůstávají za realitou natolik, že neumožňují postihovat jinak závažnou formu kriminality. Po rozprášení inspekčního týmu SÚJB různými osobními tlaky, ambicemi a významnou zaangažovaností vyšetřovaných osob, které se nebály jak na inspektory SÚJB, tak na zainteresované policisty vyvinout značný politický nátlak prostřednictvím nejvyšších míst ve spojení se smyšlenými obviněními, nezbyl již policistům nikdo, kdo by mohl poskytnout kvalifikovanou odbornou pomoc. A tím se dostáváme k dalšímu případu.

Druhý případ je kratší, neboť byl široce medializován. V roce 2011 byl zadržen D. D., u kterého bylo nalezeno takřka 12 mg ricinu, které údajně chtěl rozmíchané v pivu vylít do obličeje svým odpůrcům. Již samotné zajištění ricinu bylo zajímavé, neboť policisté si k odběru a identifikaci tehdy ještě neznámé látky zavolali SÚJCHBO, které však k tomu nemá žádné oprávnění, akreditaci a dokonce ani prokazatelně sledovatelný proces nakládání se vzorkem v souladu s mezinárodními standardy INTERPOLu. Vzhledem k proběhnuvším soudním procesům se však situace komplikuje přizváním soudního znalce z oboru toxikologie – který je však armádním specialistou na toxikologii a chemické bojové látky, nikoliv forenzním toxikologem. Z pohledu vojáka, zvyklého na masové události, těch necelých 12 mg, stačících v ideálním případě na otravu max. 170 osob, nestojí takřka za řeč. Navíc důvodem k neškodnosti je skutečnost, že obžalovaný neměl k dispozici ani aerosolový generátor k rozptýlení (sic!). Možností aplikace nevojenským (tj. kriminálním) způsobem je však mnoho a stačí k tomu běžné pomůcky z každé domácnosti, stejně jako k izolaci ricinu.

obr. 7 – Ukázky jednoduchých aplikačních přípravků pro kriminální využití toxinů (foto autor)

Shrnutí: práce policistů byla výborná. Nakládání s důkazním materiálem však bylo neprůkazné a analýza nejistá. Znalecký posudek nebyl formulován s ohledem na předpokládané kriminální použití vysoce rizikového biologického toxinu. Možnosti pro obhajobu v exponovanějším případě si jistě dovodíte sami. Dotyčný byl ve finále pravomocně odsouzen za nedovolené ozbrojování a nedovolené nakládání a OPL a jedy.

Do třetice mi dovolte uvést případ, který není osamocený a dokonce ani imaginární, byť zůstane anonymní. V malé české vesnici byla při běžném rozboru pitné vody z lokálního zdroje zjištěna mikrobiální kontaminace převyšující 31 500x nejvyšší mezní hodnotu danou vyhláškou č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou vodu. Nedaleký zdroj byl identifikován dle vypouštění fekálních vod do volné přírody, odkud kontaminace prosakuje do blízkého souboru studničních těles. Situace byla zdokumentována, dokladována akreditovanými odběry i rozborů, oznámena místně příslušnému stavebnímu odboru i odboru životního prostředí a krajské hygienické stanici. Hygienici situaci hodnotí jako vysoce nebezpečnou z hlediska veřejného zdraví a předávají podnět k vyřešení místní samosprávě; místní samospráva nekoná či koná velmi laxe s odůvodněním na problematice dokazování (sic!) a nutnost zachovat dobré sousedské vztahy. Oznámení na místním oddělení PČR nebylo přijato s odůvodněním, že jde o spor občanskoprávní.

Shrnutí: průkaz trestného činu šíření nakažlivé lidské nemoci ve smyslu přílohy 1 nařízení vlády č. 453/2009 Sb., vyžaduje odbornost při zajišťování důkazního materiálu či vhodnou odbornou asistenci; společenská nebezpečnost je značná vzhledem k situaci na českém venkově při zásobování vodou z místních zdrojů a zároveň snahou občanů i firem ušetřit za vyvážení fekálních jímek. Přitom není důkazní řetězec nijak složitý a při dodržení patřičných procedur i obtížně napadnutelný – stačí mít jen někoho, kdo dokáže odborně poradit. A výsledek se může hodit takřka každému.

Z výše uvedeného vyplývá řada závažných poznatků. Nejdůležitější zjištění je, že kontaminace místa činu není ojedinělým či náhodným jevem, ale denní realitou. Tato realita má za následek nejen kontaminaci zasahujících příslušníků, ale i dalších článků v důkazním řetězci včetně nezúčastněných osob. Díky absenci legislativní opory či jejich nevhodné nebo zastaralé formulaci je pak obtížné skutek kvalifikovat jako trestný čin a mnohdy i jako správní delikt. Prokázání skutku obviněnému je bez prokazatelného důkazního řetězce problematické a obhájení důkazního materiálu získaného a zpracovaného právně nejistým způsobem může značně zkomplikovat, případně zmařit, celý proces.

Hned z počátku je vždy třeba vyhodnotit všechny podstatné informace, které mají vliv na posouzení povahy a závažnosti činu spojeného s kriminálním nakládáním s chemickými či biologickými látkami. Jenže k tomu bohužel orgánům činným v trestním řízení chybí v řadě případů odborná podpora, zejména pokud jde o biologická agens či toxiny. Na to navazuje potřeba stanovení okolností, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání včetně následků sledovaného jednání. Jak jsme si ukázali výše, problém neexistence vhodných znalců je dosud řešen použitím jiných znaleckých oborů, ovšem s výsledky tomu odpovídajícími.

Co je důvodem těchto potíží, často vedoucích ke stavu důkazní nouze? Obecně je to neexistující nebo nedostatečná úroveň odborné připravenosti obou stran soudního procesu – to však umožňuje zachovat *status quo*, kdy předložený důkazní materiál není zpochybňován. Alespoň do doby, než si toto uvědomí obhajoba. Mnohem závažnější je však fikce „kvalifikovaného“ odběru či analýzy, kdy jsou výsledky získány prostřednictvím nekvalifikovaných a zejména neakreditovaných subjektů (např. HZS či SÚJCHBO), jejichž výsledky jsou však přijímány jako nezpochybnitelné. Při nejlepší vůli mohou být jejich výsledky orientační, nikoliv však průkazné.

Důležitým momentem je i křížová kontaminace bezpečnostního personálu, což může vést k falešně pozitivním záchytům při dalších měřeních. Důsledkem takto získaných „zaručených výsledků“, např. při dopravní kontrole ovlivnění návykovými látkami, je nevěrohodnost celého systému používání orientačních testů, např. Drugwipe. Závažnější je však vliv na zdravotní stav a zejména na psychiku bezpečnostního personálu, kdy je snadno možné dosáhnout stavu chronické expozice OPL se všemi důsledky.

Absence systému vědeckých poradců, analogického k systému dlouhodobě používanému anglosaskými policejními sbory, znevýhodňuje české orgány činné v trestním řízení oproti pachatelům i oproti zahraničí. Tento systém operativních, taktických i strategických poradců, schopných nabídnout specializovanou odbornou pomoc velitelům na všech stupních jim zprostředkovává styk s vědeckou obcí ve stručné, jasně pochopitelné podobě, nutné pro rychlé rozhodování v kritických obdobích plánování, realizace a vyhodnocování.

Při dnešním rychlém rozvoji vědy, umožňujícím i v domácím prostředí provádět např. složité genetické manipulace (tzv. *DIYbio*) nelze v kontaminovaném prostředí vyhledávat a zajišťovat stopy klasickým způsobem. Již časový faktor omezující operační čas na místě, kontaminace odebraných stop a zejména nedekontaminovatelnost běžných prostředků pro ohledání místa činu jsou limitující momenty procesu

získání, zajištění a vyhodnocení důkazního materiálu. Vzhledem k závažnosti trestných činů spojených s nelegální manipulací s chemickými či biologickým látkami je vhodné učinit maximum pro zamezení jejich napadnutelnosti díky možné křížové kontaminaci, nezaručeným podmínkám transportu, neakreditovanému odběru či analýze. Dovolte mi uzavřít citátem Jamese Bovarda:

„Z dlouhodobého horizontu by lidé měli mít více strach z vlády než z teroristů. Teroristé přicházejí a odcházejí, ale po moci lační politici tu s námi budou vždy.“

Dosud lze konstatovat, že štěstí přálo odvážným, byť zoufale nepřipraveným bezpečnostním orgánům.

Hrozba je však všudypřítomná a institucionální podpora malá. Zato na problematice CBRN parazituje velké množství nejrůznějších státních i soukromých subjektů, které díky velkorysé grantové podpoře tohoto oboru skryjí v (záměrně?) nepřiliš jasně vysvětlené zkratce takřka cokoliv. Jejich specializace je obvykle jiná, využívající však neporozumění odpovědných míst diametrální odlišnosti zdravotnického, vojenského či krizového pohledu v porovnání s ryze kriminálním aspektem definovaným zkratkou CBRN. A tak je reálná míra každodenní akceschopnosti a zejména porozumění nízká. Ke škodě všech, kteří mají tento komplexní druh trestné činnosti objasnit, prokázat a posoudit.

Literatura:

1. *Intelligence Bulletin*. USA: Central Florida Intelligence Exchange, Bull. No. 10-09-31, 14-10-2010.
2. *Guidelines For Contamination Reduction And Sampling At Illegal Drug Manufacturing Sites*. Rev. Ed., USA: WA DoH, 1996.
3. Martyny, J.; Arbuckle, S.; McCammon, C.: *Methamphetamine Contamination on Environmental Surfaces Caused by Simulated Smoking of Methamphetamine*. Denver, CO, USA: National Jewish Medical and Research Centre, 2004.
4. *Tyvek® and Tychem® Technical Handbook*. DuPont, 2005.

Mgr. Karel Lehmert, Ph.D., e-mail: lehmert@cbrn.cz
VAKOS XT a.s., divize CBRN, Pernerova 28a, 186 00 Praha 8

Keywords:

contamination, narcotics, clandestine laboratories, forensic evidence

Abstract:

Although CBRNe criminal acts are not treated quite well in Czech legislative, it does not they do not exist. CBRNe materials have important criminal potential, usually targeted on psychological effect, often manufactured in clandestine laboratories. They can be usually found as a part of more comprehensive approach to criminal activities. Presence of contamination is not necessary limited on primary location, which is usually crime scene, but it is secondary spread on by law enforcement personnel, improperly packed evidence, vehicles and in many cases also by non-participating persons. With current fast development of science giving opportunity to realize in improvised clandestine laboratories processes shortly before available only to highly specialized laboratories, it is not possible to search for and collect evidence in classical way. Time factor already limiting operational time on site, contamination of collected evidence and particularly undecontaminability of devices usually used for crime scene examination – they all restrict moments of identification, collection and assessment of highly sensitive evidence.

POLICIE & INTERNET (ANEB KRIMINÁLNÍ ZPRAVODAJSTVÍ NA INTERNETU)

kpt. Bc. Jiří SYPECKÝ

obr. 1 – zdroj Internet

Klíčová slova:

OSINT; zpravodajské vytěžování veřejných zdrojů; historie internetu; ARPA; DARPA; RAND; ARPANET; EARN; CESNET; SANET; internet a proměny společnosti; internet – informační a komunikační médium; veřejná správa na internetu; sdílení a šíření informací; Policie a internet; WEBINT; zpravodajské vytěžování internetu; operativně-pátrací činnost; HUMINT; internetová kriminalita; kyber kriminalita; zájmové informace; kriminální zpravodajství

Abstrakt:

Článek je prvním z celé série zaměřené na téma „kriminálně-zpravodajského vytěžování internetové sítě“. Na úvod do značně rozsáhlé problematiky tento díl seznamuje policisty se základními pojmy, historií a souvislostmi. Nejenže vysvětluje zkratku OSINT (Open Source Intelligence), ale zejména popisuje její reálný obsah, coby letité metody zpravodajských služeb – její zaměření na vyhledávání, získávání a analýzy informací z veřejných zdrojů. Ve zkratce popisuje historii internetu ve světě i v České republice, a jeho roli novodobého informačního a komunikačního média. Je zde rovněž nastíněn vztah mezi masivním rozšířením internetu v posledních letech, a některými změnami v moderní společnosti, zejména v komunikaci, zveřejňování informací a navazování osobních styků. Závěr článku seznamuje čtenáře s pojmem WEBINT (Web Intelligence) jako s moderní formou OSINTu, reagující na technologické, informační a společenské změny, jakož i s počátky jeho pozvolné integrace do metod kriminálního zpravodajství III. tisíciletí.

Díl první: OSINT a vývoj INTERNETu

ÚVOD

V hlavním titulu budoucí série článků se objevuje spojení „Policie & Internet“, což je natolik obecné a rozsáhlé téma, že co čtenář, to vlastní představa o jeho obsahu, aniž by se většina nějak zásadně odchýlila či mýlila. Nebudeme se však zabývat tím, jak

si posílat služební emaily po internetu, či jak na něm vyhledávat zboží k uspokojení našich materiálních potřeb. Naším cílem je alespoň obecně vysvětlit problematiku tohoto spojení ze dvou hlavních pohledů. Tím prvním je internet coby moderní veřejný zdroj zájmových informací, tedy WEBINT¹⁾, nová verze OSINTu²⁾. Druhým je operativně pátrací činnost na internetu, tedy pronikání do cílových zájmových sku-

¹⁾ WEBINT = zkratka z angl. „Web Intelligence“ = jedná se o zpravodajské vytěžování internetové sítě.

²⁾ OSINT = zkratka z angl. „Open Source Intelligence“ = překládáme spíše významově jako „Zpravodajské vytěžování veřejných zdrojů“.

pin ve virtuálním prostředí. Pod první část bychom mohli také zahrnout jakousi podskupinu témat, zabývající se sebevzděláváním policistů s pomocí informací z internetu. Ty samy o sobě kumulují též situace, kdy policista kvůli vlastní orientaci v určité kauze musí nejprve načerpat informace a pochopit nějakou specifickou problematiku, obor nebo specializovanou činnost. Jak však později uvidíme, takové činnosti lze velmi úspěšně realizovat s pomocí zcela shodných či podobných nástrojů a postupů, jako když vyhledáváme a získáváme jakékoli jiné zájmové informace. Shodují se též základní principy, nepatrně se liší jen vlastní zdroje, účel, a finální využití získaných informací.

I když se zaměříme pouze na dva pohledy uvedené spojení, je celá problematika natolik rozsáhlá, objemná a zasahuje do tolika specifických oblastí, že by byť jen teorie vydala na samostatné magisterské studium. To je dáno nejen značnou proměnlivostí internetového prostředí, ale též obrovskou dynamikou vývoje jak technologií vlastního internetu, tak uživatelského hardwaru, a v posledních letech i technologií použitelných k sofistikované práci s internetovou sítí. Přestože se téměř všech oblastí dotkneme jen letem světem, od historie OSINTu, přes historii internetu, fenomén sociálních sítí, veřejně dostupné nástroje a služby, typy informací až po moderní postupy, technologie a systémy, půjde o značný objem tematicky rozdělených informací v celé sérii článků, v nichž je nutné nejprve nalézt základní schéma – osnovu, které se v jednotlivých částech budeme pro lepší pochopení držet. Neexistuje však žádná ideální všeobjímající linie, takže se i tak neubráníme mnoha odkazům a propletcům.

Začal bych proto tím, co je starší, než internet sám. Již v názvu článku a prvním odstavci se objevují pojmy jako OSINT či WEBINT, což jsou zkratky z angličtiny. Obě souvisejí s informacemi a primárně se zpravodajskými službami, ta druhá se však čím dál více etabluje do moderní policie. Začneme však tou první z nich.

OSINT

Žijeme v informačním věku. Kdo ovládá informace, ovládá svět. Zpravodajské služby a policie se bez informací neobejdou, celá jejich práce je na jejich získávání a vyhodnocování přímo založena. Za počátky zpravodajských služeb lze považovat již zvědy v dávnověkých válkách prvních kmenů o loviště, ženy, kůže. Lidstvo pravděpodobně o něco válčilo již od svého vzniku. Poměrně dlouhou dobu plnila armáda i úkoly dnešní policie, takže ta počíná svou existenci již v dobách, kdy bylo zcela běžné zaznamenávání, předávání a šíření informací s pomocí písma.

Historie OSINTu nebude na rozdíl od užití vlastní zkratky nijak přesně ohraničená, protože se jedná o získávání zájmových informací z „veřejných zdrojů“ a jejich analýzy za účelem zpravodajského

využití, a to zejména pro rozvědnu, ale též pro kontrarozvědnu činnost. Za veřejné zdroje se přitom považovaly knihy, nejrůznější časopisy, denní tisk, rozhlas, později přišla televize a v posledních letech téměř vše kumulující internetová síť. Jakmile začaly být informace veřejně šířeny s pomocí sdělovacích médií v masivní míře, stal se OSINT jednou z důležitých metod zpravodajských služeb světa, v níž byli zapojeni i špičkoví analytici.

Zpravodajci sledovali vysílání televizních stanic, pozorně poslouchali rozhlasové vysílání, pročítali deníky, týdeníky, různé vědecké, odborné, zájmové i všeobecné časopisy a publikace, četli knihy snad všech žánrů, skripta dostupná v knihovnách, vědecká pojednání, studovali v nich grafy, pozorně prohlíželi fotografie, atd. Hledali v nich různé scénáře a zejména střípky i zdánlivě bezvýznamných informací o armádě a obraně daného státu (zbraně, cvičení a mise), o válečných konfliktech, o dění v politice, aktivitách nejrůznějších seskupení a organizací, o firmách a organizacích, o ekonomice, plánování a soukromého i státního hospodářství, zemědělství, vědě a vědeckých objevech, ale i o politických činitelích, státních úřednících, vědci, zaměstnancích bezpečnostních a zpravodajských složek, majitelích a ředitelích firem, pracovnících státního i soukromého vývojového sektoru, podniků zahraničního obchodu, a jiných významných osobách. Zajímali se o pracovní i soukromé aktivity potenciálně zajímavých osob z mnoha oblastí, skandály a drby, ocenění, černou kroniku, technologie, trendy, vojenská cvičení, ale i zdánlivě nevýznamné informace, atd. Proces vyhledávání, sběru, třídění a vyhodnocování těchto střípků a stavbu ucelených informačních obrazů lze přirovnat ke skládání několika odlišných mnohatisícových puzzle najednou, ale bez návodů, krabic a celkových obrázků, které naznačují, co přesně máme nakonec složit. Představme si, že jsou jejich dílky doslova rozházeny po celém zámečku, hospodářských budovách a přilehlém parku s jezírkem, a to i na místech, kde by je běžný člověk nikdy nehledal.

Analytikům dodávají informace (dílky puzzle) pracovníci OSINTu, řídicí agenti a zpravodajci z terénu, operátoři vyhodnocující odposlechy atd., a oni se z nich společně s těmi informacemi, které získali vlastní činností, snaží sestavit ucelené obrazy. To vše často aniž by předem tušili, jaký výsledný obraz mají vlastně složit. Obecná poučka zní: „Analýza zasahuje informace do obecného a širšího kontextu“, ale po pravdě – v tomto oboru bude vždy hrát zásadní roli subjekt analytika. Jeho vlastní široký přehled, znalosti, inteligence a invence zásadně ovlivňují výsledek. Když si uvědomíme, jak tvárný může být výklad jediné informace, že různí analytici mohou z téhož balíku informací složit různé obrazy, a které se navíc mohou měnit dle aktuální situace v politice, mezinárodních vztazích, armádě, vědě a vývoji a mnoha dalších oblastech, je nám jasné, o jak náročnou práci se jedná. Navíc se zcela nejistými výsledky, jejichž kvantifikované hodnocení a komparace

jsou v podstatě nemožné. Přesto tito specialisté díky OSINTu zaznamenávali a zaznamenávají celou řadu významných úspěchů. Jak tedy z tak obrovské a tvárné změti informací všeho druhu dospět k nějakým konkrétním hypotézám? Někdy mohou být náznaky jasnější, jindy museli analytici již v úvodu začít vytvářet základní hypotetickou linku, k níž vlastně sestavovaný obraz vážou. Ve výsledku se dařilo získávat tajné technologie a vynálezy, tzv. „kompro materiál“, slabá místa vysokých politiků a státních úředníků, odhalit nestandardní pohyb velkých skupin vojsk či jejich skutečné záměry maskované cvičením, odkrýt utajované setkání čelních představitelů zájmových států. V literatuře (včetně brakové), časopisech, komiksech, tisku, filmu a rozhlasu pátrali i po scénářích pro zpravodajské, armádní, politické či vědecké postupy, metody, použitelné technologie, nebo špiónážní aktivity (např. inscenaci politického převratu). Na druhou stranu však také hledali náznaky o působení krtků a agentů ve vlastních řadách, na domácí půdě, či o únicích významných informací z „domácí fronty“. Jak vidno, záběr je opravdu velmi široký...

Často OSINT napomohl složit ze zcela veřejně dostupných zdrojů takové informační obrazy, jež byly v cílových státních strukturách označovány dokonce stupněm utajení PT³⁾, či dokonce PTZD⁴⁾. Za analytickými závěry se ale skrývalo neskutečné množství mravenčí práce, a jednotliví „sběrači“ v OSINTu často ani netušili, k čemu jejich dílčí zprávy povedou.

Když se zamyslíme nad předchozími odstavci, je jasné, že právě tato oblast jako jedna z prvních velice rychle začala využívat moderní techniku a technologie a podílela se na urychlování jejich vývoje. Celé sály počítačů se při hledání informačních vzorců velmi brzy staly zcela nepostradatelnými, stejně jako šifrování dat odesílaných z celého světa.

Při četbě tohoto článku si možná někteří jen velmi těžko představí, jak OSINT vypadal v praxi. Pomoci by mohl jeden ze známých filmů se špiónážní tematikou. Pokud si odmyslíme „umělecké pojetí“, akční prvky, v USA tak populární zápletku „vládního spiknutí“ a některá „povinná“ hollywoodská klíše, mohu vřele doporučit americký snímek „Tři dny kondora“ (Three Days of the Condor, 1975). V hlavní roli literárního vědce a analytika, coby OSINT pracovníka CIA, který „pouze čte knížky“ (zde konkrétně brakovou literaturu) zde exceluje Robert Redford. Můžete zde rovněž vidět jedno z mnoha OSINT pracovišť CIA, v tomto případě umístěné na domácí půdě. V realitě působili tito specialisté rovněž přímo v jám

lovové, tedy na území zájmových států, kde měli nejlepší přístup ke všem místním veřejným informačním zdrojům, a jednalo se především o „mozky“. Do „přestřelek“ v terénu se tak OSINT specialisté rozhodně nezapojovali (ostatně – stejně jako většina rozvědčíků).

EVOLUCE OSINTU A KRIMINÁLNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

Zdalo by se, že největší boom OSINTu probíhal v době studené války, zejména v období 60. – 80. let minulého století, a že byl téměř výhradní záležitostí zpravodajských služeb. Pokud hovoříme o klasickém OSINTu v dobách, kdy pojem „internet“ ještě nikdo neznal, a reálný význam slova se možná sem tam objevil ve snech několika vědců či spisovatelů sci-fi, lze s takovým názorem víceméně souhlasit. Ve skutečnosti však OSINT ani zdaleka nepatří do propadliště dějin! Pouze jej ovlivnil technický pokrok a společenské i politické změny, na něž musel reagovat.

Zejména radikální proměna v oblasti médií veřejně šířících informace přenesla tuto tradiční zpravodajskou metodu do zcela jiné dimenze, a úspěšně jí začala etablovat i do kriminálního zpravodajství, tedy dle naší terminologie, do „OPČ“⁵⁾ policejních složek. Ano, hovoříme zejména o internetu, a o s ním spojených sociálních změnách v oblasti šíření a sdílení informací. Právě tato datová dálnice obepínající nejen celou planetu Zemi, ale i její orbitu (prozatím, stojí pravděpodobně za největšími změnami za posledních 20 let, a to jak obecně v lidském společenství, tak samozřejmě i ve zpravodajských činnostech, policii nevyjímaje. Proto si zaslouží, abychom si v několika větách připomněli jeho historii.

HISTORIE INTERNETU

Je obecně známo, že za technickým pokrokem většinou stojí neustálé nutkání Homo Sapiens rozšiřovat své „teritorium“, náboženství, názorové pojetí světa, a to i násilím – tedy touha válčit. Celá řada technologií, technických vynálezů, revolučních materiálů a dnes i předmětů denní potřeby má svůj původ v armádních a zpravodajských vývojových centrech, a v posledních letech i v laboratořích zaměřujících se na průzkum vesmíru. Nejinak tomu je i v případě internetu, i když v jeho případě bychom jakousi „práideu“ našli nezávisle i v literatuře science fiction (sci-fi). Kdo dnes skutečně ví, kdo koho tehdy inspiroval? Vědec spisovatele, či naopak?

Již během II. světové války cítila americká armáda

³⁾ PT = PŘÍSNĚ TAJNÉ – dříve v ČSSR druhý nejvyšší stupeň utajení.

⁴⁾ PTZD = PŘÍSNĚ TAJNÉ ZVLÁŠTNÍ DŮLEŽITOSTI – dříve v ČSSR nejvyšší stupeň utajení.

⁵⁾ OPČ = Operativně-pátrací činnost, ve světě bývá díky svému původu, metodám a postupům označována jako „kriminálně-zpravodajská činnost“ alias „kriminální zpravodajství“, což je výstižnější, než česká terminologie. Tyto pojmy ve světě zahrnují celý proces, od vyhledání a získání informace až po analýzu a jejich závěry (zprávy, hypotézy, doporučení, predikce), který se neustále opakuje až do finálního uzavření případu.

velkou potřebu nějakého řešení pro bezpečný a rychlý přenos informací. Rozvojem jaderných zbraní schopných silným elektromagnetickým pulsem zlikvidovat klasické telefonní ústředny a paralyzovat komunikaci, a díky bipolárnímu rozdělení světa za studené války, byla tato potřeba nejen posílena, ale též blíže vyspecifikována. Americké Ministerstvo obrany chce získat komunikační síť, u níž by výpadek jednoho uzlu neznamenal totální odříznutí celé oblasti (např. státu). Trvalo ještě mnoho let, než se technologický výzkum a vývoj dostal do bodu, který bychom dnes alespoň vzdáleně mohli považovat za zrod předchůdce dnešního internetu.

Nejaktivnější byla americká administrativa, obzvláště její agentury ARPA a DARPA⁶⁾. Později, kolem roku 1962, byly vyspecifikovány úkoly pro vývojové středisko RAND⁷⁾. Cílem byla bezpečná komunikační síť mezi různými složkami americké obrany. O dva roky později již byl prezentován první koncept datové sítě. Tomu do provozu pomohla v roce 1969 Kalifornská univerzita vývojem potřebného hardwaru – uzlového počítače. Ještě téhož roku vznikl první zárodek sítě, nazvaný ARPANET, k němuž bylo v roce 1972 připojeno pouhých 23 počítačů. V tomto roce však vznikl první emailový program, v roce 1974 se v jedné z vědeckých prací poprvé objevuje pojem „INTERNET“, avšak stále šlo primárně o vědeckou síť několika univerzit, primárně využívanou pro emailovou komunikaci. Po zdokonalení síťového protokolu v roce 1982 však došlo k jejímu rychlejšímu rozšiřování, čímž samozřejmě narostla i dynamika vlastního technologického vývoje internetu. Přesto můžeme konstatovat, že až do konce 80. let 20. století nikdo z povolanych netušil, že se vlastně píše dějiny moderní civilizace.

INTERNET U NÁS DOMA

Historie českého internetu nesáhá nijak daleko. Jeho úplné začátky bychom našli na počátku roku 1990. Tehdy se objevily první pokusy o počítačovou síť FIDO běžící po klasických telekomunikačních linkách, velmi brzy následuje síť „EUnet“. V říjnu téhož roku se však ČVUT Praha připojuje k evropské vědecké síti EARN⁸⁾ závratnou rychlostí 9,6 kb/s, a v listopadu 1991 i neoficiálně k Internetu, zatím hlavně kvůli testům. Dne 13. 2. 1992 přichází na pražském

ČVUT slavnostní chvíle oficiálního připojení Československa k celosvětové síti Internet, přičemž Česko i Slovensko budovalo vlastní pátevní síť CESNET⁹⁾ a SANET¹⁰⁾. Český CESNET měl dva hlavní uzly – v Brně a Praze, které jej propojovaly se světem. Jen pro zajímavost – v říjnu 1994 byl poplatek za připojení 1 počítače do Internetu 23 470 Kč za 9,6 kb/s, nebo 56 385 Kč za 64 kb/s pevnou linku měsíčně pro ziskovou organizaci a včetně 5 % DPH. Tyto platby účtoval monopolní poskytovatel jen díky naprosté absenci konkurence, a reálná rychlost přes vytáčené modemy často přiváděla uživatele k šílěství. V letech 1995 a zejména 1996 na český telekomunikační trh poprvé vstupuje řada soukromých poskytovatelů, čímž se velmi rychle začíná měnit nejen cenová politika, dostupnost pro běžné občany, ale také samotné prostředí českého internetu. Rozšíření trhu přináší finance pro digitalizaci ústředí, optické kabely a rapidní nárůst rychlostí, připojených stanic, serverů, portálů a webů. Začal mohutný rozvoj Internetu ze sítě armády, zpravodajců, univerzit, vědců a milionářů do podoby, v jaké jej známe dnes, a přiznejme si to, bez jaké by již řada z nás ani nedokázala představit pracovní a soukromý život.

INFORMAČNÍ DÁLNIČE 3. TISÍCILETÍ

Dnešní internetová síť je velmi robustní, má velmi složitou a důmyslnou architekturu, ale v zásadě stojí a leží zejména na 13 hlavních serverech, tak zvaných „Root DNS serverech“. Ty jsou rozmístěny po planetě Zemi, několikanásobně jištěné a zajišťují překlad číselných IP adres na doménové názvy. Nelze však spočítat všechny připojené stanice, servery a lokální síť provozující vlastní portály, databáze, rejstříky a nejrůznější typy webových stránek, stejně jako druhy a typy informací, souborů, technologie s internetem spojené. Bezdrátové a mobilní připojení vnímá současná generace jako samozřejmost, internet více či méně ovlivňuje většinu lidské činnosti. Na celé planetě Zemi žije asi 7,114 miliardy lidí¹¹⁾. Obecně se v roce 2012 odhadovalo, že více než 2 miliardy z nich mají jakýkoli druh stálejšího přístupu k internetu. Nepočítáme tedy ty, kteří jednou za uherský rok s karavanou navštíví na 1 den veřejnou knihovnu v 500 km vzdáleném městě. Dnes budou tato čísla mnohem vyšší. Počty uživatelů, free spotů¹²⁾ a rychlostí dato-

⁶⁾ ARPA = Advanced Research Projects Agency, DARPA = Defence Advanced Research Project Agency – Agentury amerického ministerstva obrany zabývající se výzkumnými a vývojovými projekty. V podstatě existují dodnes. Na jednom z obrázků je vyfotografováno sídlo.

⁷⁾ RAND = Research and Development – americké vědecké a vývojové středisko.

⁸⁾ EARN = European Academic and Research Network – počítačová síť evropských univerzit a vědeckých institutů.

⁹⁾ CESNET = Czech Educational and Scientific Network.

¹⁰⁾ SANET = Slovak Academic Network.

¹¹⁾ Zdroj údaje: Wikipedie k datu 26. 9. 2013.

¹²⁾ Free Spot = veřejný přístupový bod k volnému (veřejnému a bezplatnému) připojení uživatelů do sítě, v našem případě k internetu, většinou bezdrátově (Wi-Fi). Free Spoty nalezneme ve veřejných státních i soukromých prostorách – knihovnách, obchodech, restauracích, hotelích, na letištích a mnoha dalších místech.

vých sítí rok co rok znatelně rostou, náklady na využívání internetu i pořízení potřebné techniky naopak klesají. V některých zemích či oblastech je dokonce internet poskytován sociálně slabým rodinám zdarma. Tyto sociální programy dokládají, že internet, tedy svobodný přístup k informacím, začíná být považován za jednu ze základních lidských potřeb. To jasně odráží i poměrně zásadní proměny lidské společnosti za zhruba posledních 5 – 7 let, za nimiž bychom s vysokou pravděpodobností měli hledat jednak internetové sociální sítě, pokrytí cenově dostupným mobilním 3G a 4G připojením, a zaplavení trhu levnými smartphony a tablety čínské a indické provenience, jejichž kvalita se v řadě případů vyrovná zařazeným prémiovým značkám.

Na internetu se poměrně rychle etablovaly zprávy o dění doma i ve světě, elektronické verze veřejných i vědeckých knihoven a většiny tiskovin, rozhlasové a televizní vysílání, prodej a nákup jakéhokoli zboží (malo/velkoobchod), politické kampaně, navazování interpersonálních vztahů a komunikace všeho druhu, a připojila se též „správa věcí veřejných“ od komunikace s občany po veřejně dostupné rejstříky a evidence. Připojují se celé „chytré domácnosti“, od Smart TV, přes ledničky, klasické i mikrovlnné trouby, pračky, kávovary, zrcadla s OLED displeji až po kamerové systémy, alarmy a domácí zvonky, či dokonce barevné LED žárovky s integrovanými reproduktory! Díky internetu z vozidla stojícího v zácpě na svém telefonu či tabletu vidíte, kdo zvoní u dveří vašeho domu či bytu, můžete s ním mluvit, otevřít mu dveře, uvařit mu kávu a rozpéct croissant, návštěvu zabavit filmem a sebe v automobilu hudbou (obojí z jednoho domácího serveru umístěného v bytě) do doby, než dorazíte. Na veletrzích jsou prezentovány projekty chytrých domácností, které jdou tak daleko, že za vás domácí spotřebiče sledují spotřební lhůty potravin a nakupují chybějící a čerstvé, vyhledají a připraví oblíbené recepty, probudí vás oblíbenou hudbou z internetového rozhlasu nebo cloudu, kdy s „vámi hudba putuje“ reproduktory z ložnice přes koupelnu a kuchyň do obývacího pokoje, během ranní hygieny vám na zrcadle odprezentují nejnovější zprávy a v kuchyni zatím přichystají snídani, při odchodu zamknou dveře. Při návratu domů se vaše tvář a hlas stává klíčem ke vstupním dveřím, NFC ve vašem telefonu vám po vstupu domů spustí chytrou televizi na vašem oblíbeném kanále nebo vám pustí oblíbenou skladbu od své kapely... Celou domácnost „vidíte“ a jste schopni řídit ze svého chytrého telefonu či tabletu, ať už jste doma, nebo na druhém konci světa. Jde o technologicky dostupnou realitu, nikoli o sen. Velká část dílčích funkcí popsané chytré domácnosti by přitom byla bez připojení k internetu nerealizovatelná. Vzpomínám si, že jsem něco podobného viděl jako adolescent v nějakém hollywoodském sci-fi filmu...

Jen mimochodem – všimli jste si, že slovo „chytrý“ coby synonymum „inteligentní“ se ve spotřební elek-

tronice, u domácích spotřebičů i ve světě IT i informatiky objevuje čím dál častěji? Ale zpět k podstatě – tedy k informacím.

ZROZENÍ DÍTĚTE OSINTU

Tajné služby na vývoji původní sítě víceméně participovaly, později vývoj internetu pečlivě sledovaly a poměrně brzy odhadly jeho potenciál. Od 90. let k němu čím dál více směřovaly své OSINT aktivity, a to aniž by opustily „klasické OSINT zdroje“, takže například sledovaly webové stránky spojené s extrémismem, portály a stránky tiskových agentur, zpravodajských deníků, stránky uveřejňující textové, video a televizní zprávy (a reakce na ně) z míst s napjatou geopolitickou situací či lokálními konflikty. Policie internet zpočátku využívala spíše ke komunikaci a jako běžný zdroj informací o dění doma a ve světě. Jak se k síti připojovala celá státní správa a začala na něj umísťovat nejrůznější evidence, rejstříky a databáze, zvyšoval se jeho informační význam i pro kriminální kauzy a další policejní činnosti. Nešlo však o „masové profesionální uvědomění“. Nejdříve se o internet zajímala hlavně speciální policejní oddělení zaměřená na kybernetické útoky, dětskou pornografii či porušování autorských práv a duševního vlastnictví. Zpočátku často docházelo k podceňování skutečného významu internetu a chybnému používání i zaměňování pojmů „internetová kriminalita“, „cyber crime“, „cyber attacks“ apod., s čímž se často potýkáme i v našich řadách. Svou roli sehrává i jistá forma generačního střetu a nepochopení, či nepřiznání si, kudy se ubírá okolní svět. Mnoho policistů nebylo schopno akceptovat fakt, že dnešní mladá generace s internetem vyrůstala a vnímá i používá jej zcela jinak, než oni, a že se stal jejich hlavním komunikačním i nákupním nástrojem, zdrojem informací, herním a virtuálním sociálním prostředím, ale i pomocníkem k seznamování, prostorem k seberealizaci či ventilaci vlastních myšlenek a pocitů... Samozřejmě, že to přináší i negativní důsledky, zejména nedostatek sociální inteligence díky absenci či radikálnímu potlačení osobních kontaktů a osobní komunikace v rodině i ve společnosti. Tím se protentokrát zabývat nebudeme, takže zpět k tématu.

Například v USA byly policejní složky možná motivovány ke zvýšení zájmu a sofistikovanější práci s internetem i poté, co jim byly řadou specialistů (privátními OSINT analytiky) prezentovány informace a analytické závěry k některým tragickým případům „vyšinutých střelců“. Zprávy jasně dokázaly, že některým z těchto případů bylo možné předejít, pokud by jednak nebyly podceněny prvotní signály od školních psychologů a výchovných poradců, spolužáků, rodičů a příbuzných, ale naopak se staly prvotním impulsem pro specialistu-analytika k sofistikované prověrce těchto žáků na internetu. Všichni se vyčleňovali měsíce či roky z kolektivu, někteří byli opakovaně zadrženi policií pro násilné projevy, ilegální držení zbraní, střelbu na veřejnosti, týrání zvířat a jiné

excesy spojené s násilím. U dalších případů šlo o předchozí násilí směřované ke spolužákům či učitelům na půdě školy i mimo ni. Někteří ze „školních střelců“ na svých blozích a sociálních sítích již týdny a měsíce zcela veřejně psali o svých nutkáních a úvahách, zveřejňovali fotografie, kde pózovali se zbraněmi, vyvěšovali videa a tvořili krátké animované filmečky s vražednými choutkami, plné nenávisti, radikálních extremistických názorů, depresivních nálad, či dokonce přímo o tom, jak vraždí své spolužáky a učitele ve škole. I člověk bez doktorátu z psychologie by musel takového adolescenta již týdny před strašným činem vyhodnotit jako psychicky narušenou nebezpečnou osobu, u níž existuje reálná obava, že své extrémní úvahy a názory realizuje, a že se může jednat o potenciálně masového či sériového vraha! Nejinak tomu bylo u dospělých střelců, kteří svůj čin směřovali vůči zaměstnavateli či kolegům, podobné signály byly objeveny u osob, které vyvraždily vlastní rodinu, atd. Ve všech případech policie, škola, psychologové a psychiatři, rodiče apod. zcela ignorovali dlouhodobé násilné projevy a signály, a ani je nenapadlo prohledat internet, zda se zde nenachází nějaké další informace, které by budoucí skutky nasvědčovaly. Nepotřebovali k tomu žádné speciální nástroje, neboť většina těchto pachatelů používala ke svým aktivitám na internetu hlavně domácí připojení, takže by získání zájmových webových adres neznamenovalo pro policii ve spolupráci s rodiči, vychovateli a psychology žádný problém. Totéž mohli učinit i rodiče, výchovní poradci či rodinní a školní psychologové, kteří opakovaně měli přímo před očima spouštěcí signály pro zvýšení svého zájmu. Stačilo, aby se rodič podíval na historii v domácím webovém prohlížeči, věnoval pár hodin pročtení a prohlédnutí webových stránek, a více času vnímání své ratolesti. Během pár týdnů by musel každý z nich reagovat. Totálně selhal školní systém, policie i rodina. Hlavním viníkem byla ignorace, někdy se k ní možná přidala i pohodlnost, lenost, nezáměr... Připouštět bychom jistě mohli i důsledek uspěchaného života a nesprávného užívání moderních technologií – nedostatek času a odcizení v osobních vztazích, což je vlastně paradox, neboť technika a technologie by nám v roli pomocníků měly vyšetřit mnohem více volného času a pomoci udržovat osobní kontakty i na velké vzdálenosti.

Policejní složky si uvědomily, že internet již dávno nemůže být jen předmětem zájmu specializovaných oddělení „Cyber Crime“ nebo stíhání dětské pornografie, ale že se, vzhledem k tomu, co vše na něm lze nalézt, může stát společně s dalšími postupy velmi užitečným pomocníkem. Nejen pro řešení kriminálních případů ex post, ale též pro prevenci či kriminální zpravodajství. Vzhledem k tomu, že tajné služby měly vypracovány OSINT postupy, které bylo možné aplikovat na internetové prostředí, začaly vznikat zárodky nové metody, či spíše odvětví naší činnosti. Nejprve se jednalo o využívání veřejně dostupných webových služeb a velmi jednoduchých ná-

strojů s velkou mírou „ruční práce“ i invence analytiků, kde zpravodajské i policejní složky plně využily bohaté zkušenosti tajných služeb z OSINTu. Policie i tajné služby si plně uvědomovaly, že vlastně používají tytéž metody, tytéž postupy a nástroje, jen se poněkud liší zájem a cíle, a to dávno před vznikem internetu. Společné zájmy v jeho prostředí je však sblížily mnohem více.

Začínají se vyvíjet moderní nástroje i postupy směřující nejen k vyhledávání a získávání informací z internetové sítě, ale také pro operativní působení v jejím virtuálním prostředí, včetně pronikání do cílových skupin. Tím se dostáváme k náplni zkratky WEBINT, která se čím dál častěji začíná v daných souvislostech objevovat. Jedná se o tak mladé robě, že popravdě řečeno vlastně ještě ani nemá své vlastní jméno, pod nímž by jej jednoznačně identifikovali odborníci i laici po celém světě. Narodilo se totiž nedávno a z pohledu dějin OSINTu se jedná o nepokřtěného kojence. Velmi často se proto i nadále používá zkratka OSINT i pro internetové zpravodajské operace, byť mají bezpečnostně-zpravodajské postupy i systémy zaměřené na tuto síť mnohem širší záběr, pestřejší škálu specializovaných činností, technologií a postupů, z nichž se mnohé nikdy ani nemohly v klasickém OSINTu objevit (a rozhodně nejen kvůli technologickému posunu).

V posledních 2 letech jsem se také setkal se zkratkou HUMINT, a to zejména u soukromých firem nabízejících nám komplexní technologická řešení internetového kriminálního zpravodajství. Nejde však dle mého názoru o příliš šťastné spojení. HUMINT totiž znamená „HUMAN INTELLIGENCE“, což je volně významově přeloženo „zpravodajská práce s lidmi“. U tajných služeb byl spojován zejména s prací s agenturou, užíval se tedy většinou pro pracovní styky terénních zpravodajských důstojníků s živými lidskými informačními zdroji (jejich získávání, úkolování a řízení, pronikání do cílových skupin apod.). Na posledních bezpečnostních veletrzích se však tato zkratka objevila v několika firemních prezentacích moderních systémů zaměřených na internetové sociální sítě a digitální stopování osob na nich, což není tak docela totéž. Zcela jistě bychom však některé paralely s virtuálním prostředím mohli nalézt, pokud by tajné služby a policie využívaly HUMINT systém k pronikání do cílových skupin, získávání a řízení agentury přes sociální sítě, diskusní fóra, chaty, blogy apod. To znamená, že by takový systém pomáhal novodobým zpravodajcům v celé řadě s tím spojených činností, monitoroval je a snažil se eliminovat rizika dekonspirace. Prozatím ale může být pro staré zpravodajské harcovníky takového spojení internetu a pojmu HUMINT poněkud matoucí a zavádějící. Na obhajobu musím podotknout, že se jedná o velmi mladý a značně rozsáhlý obor celé škály specializovaných činností i technologií zasahující do mnoha odborných i všeobecných oblastí lidské činnosti, který má až neskutečnou dynamiku vývoje. Není proto divu, že se teprve hledají vhodné názvy, pojmy

a zkratky (často až ex post), z nichž řada skončí velmi brzy v propadlišti dějin, jiné přestanou být aktuální dříve, než se uchytí a rozšíří. S nadsázkou lze patrně říci, že vývoj a praxe tentokrát předstihly odbornou teorii.

Když se zmiňuji o veletrzích a konferencích pro bezpečnostní a zpravodajské služby – je jasné, že toto nové odvětví naší činnosti velmi rychle přilákalo firmy, které pro naše odvětví buď využívají své spolupráce s univerzitní a vědeckou sférou výzkumu a vývoje moderních technologií, IT a informatiky, nebo pro komerční využití zaměstnávají vlastní vědecko-výzkumné týmy. Pokud bylo dříve možné provádět OSINT jen s mozky a později počítači s několika programy na děrných štítcích, nyní se zcela logicky u skutečně efektivního WEBINTu bez moderních a složitých systémů se spoustou technologií v podstatě neobejdeme.

Závěr

Dotkli jsme se rovněž jak sociálních sítí, tak specialit WEBINTu, které budou nosnými tématy dalších navazujících článků celé série, takže se pro dnešek dostáváme na samotný závěr prvního dílu. Protože Policie ČR velmi dlouho internet coby skutečný zdroj, natož prostředí OPČ, ignorovala, stále zamě-

ňuje zcela volně jednotlivé pojmy, čímž dochází ke zmatkům v jejich reálném výkladu, budeme alespoň v těchto článcích používat nadále zkratku WEBINT. Snad se postupně u naší policie zažije (včetně správného výkladu reálného obsahu), oddělí se jasné a zřetelně od cyber crime a internetové kriminality, a pomůže vnést do celé problematiky kyberprostoru alespoň náznak nějakého řádu, pořádku a přehledu. Zcela jistě ale nezůstaneme jen u pojmů. Vysvětlíme si některé důležité zásady a postupy z teorie WEBINTu, včetně těch, které mají zajistit bezpečnost vaši, vašich kolegů i blízkých, či eliminovat riziko dekonspirace, a dotkneme se i vlastní praxe. Ukážeme si totiž i některé užitečné webové služby, volně dostupné pomocníky a nástroje, které mohou všem policistům zásadně pomoci vyhledat, získat a zpracovat užitečné informace.

Rozloučíme se základní poučkou, kterou je nutné mít u WEBINTu neustále na paměti: „Fakt, že jsem na internetu nějakou informací nenašel, nikdy neznamená, že se tam skutečně nenachází! Většinou spíše nevím, jak ji vyhledat, nepoužil jsem k tomu správný nástroj nebo zatím neznám potřebné souvislosti“. Plně se totiž vztahuje i na osoby, které samy nejsou na internetu zdánlivě či skutečně aktivní...

kpt. Bc. Jiří Sypecký, e-mail: omp@npdc.cz

Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7

Keywords:

OSINT; Open Source Intelligence, Internet History; ARPA; Advanced Research Projects Agency, DARPA; Defence Advanced Research Project Agency; RAND; Research and Development; ARPANET, EARN; European Academic and Research Network; CESNET; Czech Educational and Scientific Network; SANET; Slovak Academic Network; Internet & Society Changes; Internet – Information & Communication Media; Internet & Government; Information Sharing & Dissemination; Police & Internet; WEBINT; Web Intelligence, Crime Intelligence; HUMINT; Human Intelligence, Internet Crime; Cyber Crime; Crime Intel

Abstract:

This article is the first episode from the whole series of articles what will be focused on the theme of crime intelligence work on the Internet. At first, this part introduces policemen with the basic terms, history, concepts and basic contexts. It explains the shortcut OSINT (Open Source Intelligence), and describes the basics of its contents like an aged intelligence method focused on the searching, getting and analyse of information from open sources. This article reviews the basics of the Internet history in the World and in the Czech Republic, and of its role like a modern information and communication media. It also outlines the relationship between a massive expansion of the Internet and some changes in the modern society mainly in the communication and the publishing of information. Finally, the article describes the WEBINT (Web Intelligence) like a modern form of the OSINT in the reaction of these technological, informatics and social changes, as well as its inclusion among the crime intelligence methods of the 21st Century

KNIHOVNIČKA

kpt. Bc. Petr PROCHÁZKA

„Policejní pohádky“

Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje
Roman Pokorný

Pravděpodobně poprvé byly vydány **„Policejní pohádky.“** Knížka obsahuje 16 pohádek a příběhů, určených předškolákům i mladším školákům.

Unikátní publikace seznamuje děti se zásadami bezpečného chování, přiblíží správné i nesprávné chování v různých situacích. Právě díky zvolené formě pohádek a příběhů je efektivita výuky bezpečnostních pravidel pro nejmenší nejpřiměřenější.

Knihu vydalo Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje. Dějem příběhů provází děti policista Honzík a soudce, spravedlivý Přemysl. Ten také dětem závěrem zopakuje poučení. Pro možnost zpětné vazby, zjištění pochopení zásady, jsou pod pohádkami otázky.

Knihu lze také charakterizovat částí úvodního slova plk. Mgr. Tomáše Kužela: *„Knížka, kterou máte v ruce, vám nepřináší tradiční pohádky o princeznách, dracích či rytířích tak, jak je znáte a jak je máte nejraději. Jsou to příběhy z obvyčejného života, jaké jsou často k vidění, a aniž bychom to komukoliv přáli, nelze opravdu nikdy říci, že se s podobnými nesetkáte. Naše příběhy, jako všechny pohádky, jsou ale s dobrým koncem a nemusíte se vůbec ničeho bát.“*

Děti upoutají zcela jistě i kouzelné obrázky paní Šárky Nogové, která knihu ilustrovala. Úkolu se zhostila v rekordně krátkém čase, navíc ilustrovala jednotlivé specializace policejní služby, což není pro laika, neznalého detailně policejních specifik, vůbec jednoduché. Nutno dodat, že i přes vše uvedené, je výsledek víc než vynikající.

Autorem příběhů a pohádek je soudce. Jednotlivé příběhy vznikaly postupně, byly čteny dětem ve škole i mateřské školce a dle jejich reakcí pak byly další příběhy psány či přizpůsobeny. Na základě požadavku pedagogů pak vznikl šestnáctý příběh „O nalezeném prstýnku“. Reaguje na zkušenost z praxe, kdy je třeba dětem vysvětlit, že si nemají nechávat cizí věc, kterou někdo ztratil. Dle reakce učitelů je to situace, kterou občas řeší.

Námětem první pohádky „O statečném policistovi Honzíkovi“ byla reálná situace topící se dívky v rozvodněné řece a její záchrany frýdeckomísteckým policistou. Přiblížit můžeme i další kapitoly. Třetí pohádka se věnuje problematice sprejství, dostala název „O domečku, který plakal, protože mu někdo pokreslil stěny“. Namátkou lze ale připomenout i další protiprávní jednání a jednotlivé názvy několika příběhů:

„O Martínkovi, Elišce a tuze divném člověku, který byl milý“.

„O ztracené Jitce“.

„Jak Jaromírovi ubližovali špatní kamarádi a jak ho Oldřich zachránil“.

„Proč cesta není hřiště“.

„Jak Magdaléna našla injekční stříkačku a co z toho nakonec bylo“, atd.

Součástí knihy je CD s jednotlivými pohádkami, které nečtou odborníci, herci, jak jsme zvyklí, nýbrž

policisté i soudce. Děti tak mohou slyšet pohádku, kterou jim čte kriminalista, policista pořádkové policie či mluvčí policie, kterého znají z obrazovek či rozhlasu.

K zopakování pravidel je určena i řada tiskovin, opět v identickém vizuálu, v souladu s knihou. Náleží sem pexeso, navozující situace z obsahu publikovaných pohádek. Dále omalovánky s danými situacemi pro mateřské školy. Pro školáky jsou určeny rozvrhy hodin a pro všechny pak záložky do knihy, pastelky a další drobnosti.

Publikace tak přirozenou formou přispěje k posílení právního vědomí dětí, upozorní na možná rizika a napoví, jak se zachovat v kritických situacích ohrožení. Knihu k výuce využijí jak policisté, tak pedagogové i rodiče. Zanedbatelný pak není ani faktor podpory prvního čtení dětí, které v současnosti tíhnou většinou k prostředkům elektronické komunikace. I záměrně volená jména postav příběhů „Přemysl, Jan, Ctirad, Metoděj, Jitka, Magdaléna, atd.“ se vrací k české historii.

Vzhledem k nutnosti vzdělávání dětí v problematice bezpečnosti již v raném věku, může být nová publikace významným prostředkem, který napomůže eliminaci případných kriminogenních situací a zamezí některým kritickým okolnostem. V současnosti přitom obdobný materiál k této preventivní činnosti scházel, jde o ojedinelou edukativní formu, která vznikla díky podpoře Moravskoslezského kraje.

Knihy budou následně distribuovány zájemcům do mateřských i základních škol Moravskoslezského kraje. Učitelé mohou kontaktovat policisty jednotlivých skupin (či oddělení) tisku a prevence moravskoslezské policie (kontakty naleznou zájemci na webových stránkách www.policie.cz).

Úryvek z pohádky:

„Ruda se zeptal Petříka: „Chceš?“ Hned ovšem také dodal: „Musíme, ale za obchod, ať nás nikdo nevidí!“ Petřík byl tuze zvědavý, cože to Ruda od mladého muže koupil. Když přišli za obchod, Ruda rozbalil psaníčko. Uvnitř byl sypký prášek. Vypadalo to jako kypřící prášek do pečiva, který používala k pečení Petříkova maminka. Ruda z něj udělal čtyři hromádky a podal Petříkovi dutou trubičku: „Zkus to, jestli se nebojíš!“

Petřík vůbec netušil, co s tím má vlastně dělat. „Jak to mám zkusit?“ zeptal se tedy. Ruda ukázal Petříkovi jak nabrat prášek pomocí trubičky do nosu. Petřík nechtěl, aby o něm Ruda říkal, že se bojí. Napodobil jej tedy. Jenže to neměl dělat. Za chvíli se mu rozklepaly nohy, až se musel posadit. Byl jako omámený a zdály se mu podivné sny.

Od toho dne začal být Petřík divný. Doma rodičům odsekával, začal nosit špatné známky ze školy, nechodil ven s dřívějšími kamarády. Bylo mu jedno, jestli je umytý a co si oblékl. Chvilími se potil, třásl se mu ruce a pomohlo mu jen, když mu Ruda dal trochu prášku. Peří, jak tomu říkal.

Petřík už věděl, že je to droga. Ruda mu ji časem nechtěl dávat zadarmo, a tak Petřík nejprve platil svými ušetřenými penězi z pokladničky a později, když mu peníze došly, začal tajně doma krást rodičům peníze z peněženky. Pak už mu peníze, které ukradl doma, nestačily. Začal krást i peníze z kapes svých spolužáků ve školní šatně. Jednou dokonce ukradl čokoládu v obchodě. Prostě udělal vše, aby získal peníze na drogu...

Poučení spravedlivého Přemysla:

Proto si, děti, pamatujte: Nikdy neberte nic, co neznáte. Ani kdyby vám to dával váš kamarád, protože na konci cesty s drogou čeká téměř vždy Smrt.

Závěr textu náleží citaci části doslovu autora: „Milé děti, tady naše kniha policejních pohádek a příběhů končí. Chtěli jsme ukázat některé situace, které se vám mohou přihodit, a dát vám třeba i návod, jak v takových situacích správně reagovat. Pamatujte si, že když něco nevíte, vždy jsou tu dospělí – vaši rodiče, učitelé a třeba i policisté či další lidé, kterých se můžete zeptat na radu a vůbec se nemusíte stydět nebo bát...“

Abstract:

First ever published „Police Tales“ for little children and young schoolchildren contains 16 stories introducing safety rules of conduct in different situations. Form chosen to deliver information and the moral is highly effective for the youngest. The book is accompanied with the CD-ROM with tales performed by different police officers or judge, not professional actors as usually, which makes it more attractive.

Autorka článku: mjr. Mgr. Gabriela Holčáková, vrchní komisař

TEST TAKTICKÉ PROTIPOŽÁRNÍ ROUŠKY BLANKFIR

Mgr. Karel Lehmert, Ph.D.

V této rubrice se budete potkávat s recenzemi a testy zajímavých výrobků, jejichž použití může zvýšit komfort uživatelů, snížit běžné náklady nebo zabezpečit život a zdraví v případě nenadálých okolností. Pokusíme se Vám představit zajímavé produkty z celého světa, které jsou nějakým způsobem výjimečné a mohly by pro Vás být inspirací i poučení o aktuálním vývoji doma i ve světě. Praktické recenze jednotlivých produktů jsou zpracovávány odborníky ve svých oborech ve spolupráci s komerčními firmami. Mají sloužit nejen těm, kteří v oboru začínají, ale i zkušeným uživatelům, kteří mohou zjistit, že dostupné prostředky nemusí být vždy ty nejvhodnější.

Rouška BlankFir je kompaktní verze hasících dek s kterými se můžete setkat ve veřejných prostorech, restauracích či v průmyslových provozech. Běžně dostupné komerční výrobky jsou vyrobeny z netkaných textilií na bázi uhlíku, skelných vláken s příměsí křemíku či s tenkým nakrytím silikonem. To je určuje k hašení počínajících požárů, např. vzplanuvšího oleje na pánvičce nebo zabalení hořících záclon u vánočního stromčku. Balení komerčních produktů tomu odpovídá – hasící deka je zatavena v plastové fólii a uložena v sáčku či v nástěnném obalu.

Taktické balení roušky BlankFir ji předurčuje k dennímu nošení díky kompaktnímu obalu s upínáním systémem PALS/MOLLE. Malé rozměry 13 x 10 x 3 cm umožňují pohodlné zařazení do standardní výstroje či skryté nošení. Díky promyšlenému střihu je možné vyjmout roušku jediným pohybem při použití našitých úchopových popruhů a použít zacvičenou osobou za méně než 4 vteřiny. Tento údaj prodejce jsme ověřili při praktickém testu a po krátkém zacviku jsme opravdu dosahovali průměrných časů 3–4 vteřiny od prvotního podnětu k samotné akci.

Samotná rouška je vyrobena z jemné skelné tkaniny o gramáži 210 g/m², nakryté z obou stran odolným silikonovým zátěrem gramáže 70 g/m². Rozměr 100 x 100 cm je určen pro bezpečný zákrok v omezeném prostoru, avšak s dostatečnou velikostí ke kompletnímu zakrytí poloviny těla. I to odpovídá doporučení prodejce k zahašení nejdříve horní, pak dolní poloviny těla. Toto je možné provést pouhým převrácením roušky na hašené osobě. Větší rozměry již vedou k obtížné ovladatelnosti, zejména není-li hořící osoba v absolutním klidu.

Důležitou vlastností roušky je síla materiálu 0,2 mm. Kromě snadné manipulace a dokonalého kopírování obrysu těla včetně možnosti zatlačení pod nesenou výstroj (např. při potřísnění výstroje žíraví-

nou či hořlavinou je možné kontaminovaný prvek výstroje odizolovat pouhým nacpáním roušky mezi tělo a kritické místo). Roušku lze s výhodou použít i k izolaci prvků laboratorního vybavení při vynášení nebo transportu. Tvarová přizpůsobivost materiálu umožňuje i zatažení do závitů netěsných barelů, které by při přepravě hrozily vylitím, oddělení reaktivních sloučenin od sebe při záchranném režimu přepravy apod. Při přehození přes hlavu a horní polovinu těla pak ochrání uživatele i před krátkodobými účinky sálavého tepla nebo kapalinami stékajícími ze stropních rozvodů.

Významným bonusem oproti komerčním modelům je možnost použití jako elektrického izolantu při překonávání elektrifikovaných nástrah (typicky parapety, kliky či ploty pod napětím), kdy hustá osnova skelné tkaniny chrání uživatele i proti náhodnému proříznutí a zásahu elektrickým proudem. Certifikovaný elektrický odpor je $\geq 106 \Omega$. Nakrytí silikonem poskytuje důležitou výhodu při izolaci neznámých, potenciálně rizikových předmětů, např. zásilek s bílým práškem. Proti následnému smeknutí při fixaci slouží právě rohové úchyty.

Podobně je možné izolovat i nádoby s nebezpečnými či hořlavými kapalinami, žíravinami či těkavými látkami. I toto jsme testovali porovnávací zkouškou kyselinou dusičnou (HNO₃) na kusu vepřového masa s kůží, které vykazuje největší biologickou shodu s lidskou tkání. Ani několikahodinové působení kyseliny nemělo na roušku BlankFir žádný vliv.

Certifikovaná teplotní odolnost roušky je do +550 °C, použitelnost je definována rozmezím –60 °C až +230 °C. Materiál je certifikovaný akreditovaným zahraničním pracovištěm pro zkoušení protipožárních prostředků v souladu s normou BS EN 1869:1997. Výhradním prodejcem je pražská firma HQT SYSTEM spol. s r. o. (www.hqh.cz).

Abstract:

BlankFir gives comprehensive protection against fire, flammable liquids and aggressive chemicals in tactical environment. It is intended as emergency cover against exposure to direct flame, whether in open fire or in the case of equipment inflammation. Blankfir is particularly suitable for rescue operations during evacuation or for everyday use in challenging situations. BlankFir is miniaturized in a palm-sized package to allow concealed carrying. Pulling Blanket from its packaging is possible for less than 4 seconds. Electrical resistance of the material are higher than 106 Ω . The product is certified by accredited testing laboratory to meet requirements of BS EN 1869:1997.

Autor článku: Milan Melich

obr. 1

Taktická protipožární rouška BlankFir v sestavě osobní výstroje

obr. 2

Hašení hořící osoby

obr. 3

Test odolnosti roušky BlankFir vůči chemickým látkám

BLANKFIR

BLANKET

HQH SYSTEM

Distributor:

HQH SYSTEM Spol. s r.o.

www.hqh.cz

BlankFir taktická ohnivzdorná rouška poskytuje kompletní ochranu proti požáru, hořlavým kapalinám a agresivním chemickým látkám v taktickém prostředí.

BlankFir taktická ohnivzdorná rouška je vyrobena ze základní tkaniny se skelnými vlákny s parametry:

Tloušťka: 0.2 mm

Váha: 270 g/m²

Teplotní rozmezí: -60°C to +230°C

Základní tkanina má tepelnou odolnost až do 550°C.

Výrobce a technická podpora:
VAKOS XT, a.s. - divize CBRN
www.cbrn.cz

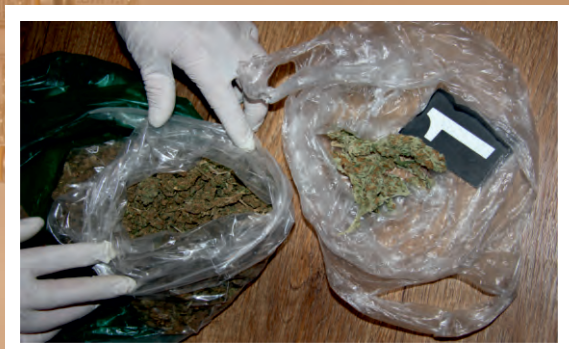
PROTIDROGOVÉ OPERACE 2014

Dobírka

Panama

Pril

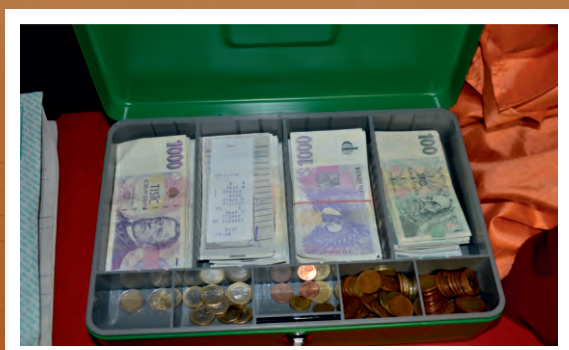
Jitka

Nabava

Otakar

Paleta

Tatík